

Racionalizacija

Kabinet premijera Mirka Cvetkovića preuzeo je na sebe izradu konačnog prijedloga reforme cjelokupnog javnog sektora, piše beogradski list Blic. Cvetkovićevi suradnici će, navodi se, uskoro uputiti ministarstvima smjernice za reformu, koja ne podrazumijeva samo otpuštanje viška uposlenih, već i efikasniju javnu upravu. Pri provođenju reforme uzet će se u obzir i preporuke Svjetske banke za pojedine oblasti poput zdravstva i prosvjete, a te preporuke predviđaju ukidanje velikog broja odjela u školama u Srbiji pri čemu bi »stradali« odjeli s malim brojem učenika.

Subotičani izgleda imaju čast da upravo u njihovom gradu započne novi školski eksperiment – ovoga puta on se zove racionalizacija. Pa iako je strategija racionalizacije škola i odjela u Srbiji tek u pripremi, sudbina jednog, kako ga nazivaju patuljastog, odjela s nastavom na hrvatskom jeziku u jednoj subotičkoj osnovnoj školi je zbog te »racionalizacije u najavi« neizvjesna. Odobrenja za formiranje odjela još uvijek nema, kao što nema niti odobrenja za uvoz neophodnih udžbenika. Kao što smo pisali, udžbenici na hrvatskom jeziku nisu tiskani u Srbiji iz različitih razloga, a ministar nije odobrio uvoz udžbenika iz Republike Hrvatske, premda je takva zakonska mogućnost predviđena. Prvi rujna i početak školske godine je u utorak, a predstavnike Hrvatskog nacionalnog vijeća, koji su u Ministarstvu obrazovanja razgovarali o ovome problemu, državni je tajnik za obrazovanje uputio na Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, koje je već dalo svoju suglasnost za sve udžbenike, da ponovno traže suglasnost, ovoga puta za manji broj udžbenika – »koji su izričito potrebni za nastavu«. Kao što smo već pisali u našem tjedniku, zahtjev za odobrenje uvoza udžbenika HNV je uputio Ministarstvu još u travnju. Zašto se toliko trebalo čekati i kakav je smisao ponovnog traženja suglasnosti od Pokrajine, valjda nikome nije jasno. Jasno je međutim, da je u ovoj situaciji neophodno razraditi strategiju obrazovanja na hrvatskom jeziku, a dobro bi bilo poboljšati i taktiku. Strategija čekanja već je dovoljno usporila izgradnju hrvatske manjinske infrastrukture. Umjesto toga, korisnije bi bilo ugledati se na »stare« manjine i aktivno se uključiti u izradu prijedloga racionalizacije vlastite školske mreže.

J. D.

**NAJDRAŽA MI JE BILA ONA
PRVA »UDARNA« FAZA
DNEVNIKA12, 13, 14**

DOPISNICI

Ekonomska kriza uništava infrastrukturu koja je osiguravala normalan život na selu

**BANKA U PLAVNI PRED
ZATVARANJEM23**

Foto povijest stanišićkog DVD-a
**PRVI VATROGASNI TEČAJ U
BAČKOJ23**

Druženje uz izvornu glazbu
BOSANSKO PRELO U LEMEŠU .25

KULTURA

Ovogodišnji »HosanaFest« u fiskalturnoj dvorani OŠ »Majšanski put«

POŽAR IZAZVAO PROMJENE ..30

ZABAVA

Priča o fotografiji
VIS »USAMLJENI«42

SPORT

Jubilarni 40. memorijal Gavre Čovića
**TENISKE NADE PONOVO U
PALIĆU46-47**

SADRŽAJ

TEMA

U utorak počinje nova školska godina
**PROBLEM UDŽBENIKA JOŠ
UVIJEK NERIJEŠEN8-9**

III. međunarodni i regionalni gospodarski sajam u Subotici

**REGIONALNO PARTNERSTVO –
VOJVODINA, MAĐARSKA I
HRVATSKA10-11**

INTERVJU

Danko Družijanić, nekadašnji novinar
i urednik Dnevnika

U UTORAK POČINJE NOVA ŠKOLSKA GODINA

Problem udžbenika još uvijek neriješen

Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća primljeni su u Ministarstvu obrazovanja Republike Srbije, gdje su razgovarali o problemima u nastavi na hrvatskom jeziku * HNV je stajališta da nastava na hrvatskom jeziku za sada ne bi trebala biti obuhvaćena racionalizacijom u školstvu

Stanislava Stantić-Prčić

sastanku su bili nazočni predsjednik *Branko Horvat*, članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje *Stanislava Stantić-Prčić* i ravnatelj Odjela za obrazovanje *Stipan Stantić*.

Govoreći o sadržaju ovoga sastanka, Stanislava Stantić-Prčić kaže: »Kao rješenje pitanja uvoza državni tajnik za obrazovanje nam je rekao da od Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, koje je ranije dalo suglasnost za sve udžbenike, ponovno tražimo suglasnost, ali samo za one koji su nam izričito

potrebni za nastavu, te da možemo očekivati da će nam ih Ministarstvo tada odobriti«.

Ona dodaje kako je državni tajnik izrazio spremnost za rješavanje problema vezanih za obrazovanje na hrvatskom jeziku, te u tom kontekstu i za češće susrete s predstavnicima HNV-a.

RACIONALIZACIJA UZ UVAŽAVANJE SPECIFIČNOSTI

Ovih dana često spominjana tema je i racionalizacija školske mreže

u državi. Plan takve racionalizacije na području grada Subotice napravljen je već ranije, a prema računiči istraživačkog tima koji je plan napravio, čak pet velikih osnovnih škola u tom gradu je višak.

Iako je pomoćnica gradonačelnika zadužena za obrazovanje *Ljubica Kiselički* prošloga tjedna izjavila da su pojedine škole počele s racionalizacijom, u HNV-u su stajališta kako nastava na hrvatskom jeziku za sada ne bi trebala biti obuhvaćena ovim procesom. »Nastava na hrvatskom traje nepu-

Problem odobrenja uvoza udžbenika za učenike hrvatskih odjela, za koje je Hrvatsko nacionalno vijeće mjerodavnom ministarstvu još u travnju poslalo zahtjev, i dalje je neriješen. Ipak, izvjestan korak u rješavanju ovoga problema načinjen je u utorak, 25. kolovoza, kada su predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća primljeni u Ministarstvu obrazovanja Republike Srbije, gdje su o ovom, ali i drugim problemima u nastavi na hrvatskom jeziku razgovarali s državnim tajnikom za obrazovanje *Radivojem Mitrovićem* i njegovim suradnicima. U ime HNV-a

ŠOKCI I BAŠTINA

Susret Šokadije u »Didinoj kući«

Usklopu zajedničkog projekta podunavskih Hrvata Šokaca »Šokci i baština« sutra u subotu, 29. kolovoza, u organizaciji HKUPD-a »Mostonga« Bač održat će se drugi po redu »Susret Šokadije«. Manifestacija će se održati u Etno kući »Didina kuća« u Baču, gdje će se istom prigodom upriličiti i svečano otvorenje ovog turističkog objekta. Poslije svečanog otvorenja slijedi revija ženskih tradicijskih frizura i narodnog ruha, gdje će svoje najsvečanije oprave prikazati djevojke iz šokačkog Podunavlja, Slavonije i Bosne i Hercegovine.

Etno kuća »Didina kuća« predstavlja svojevrsan muzej šokačke tradicije i kulture hrvatskoga naroda Bača i okolice. Uz mogućnost razgledanja, posjetiteljima se pruža mogućnost kušati stara i zaboravljena jela, pića i slastice. Uz obvezatnu najavu i rezervaciju, vikend u Baču u »Didinoj kući« pruža mogućnost upoznavanja starodrevnog Bača i njegovih kulturnih i historijskih znamenitosti.

S. Čoban

nih osam godina. To je jedan proces koji mora imati mogućnost stvaranja, pa i razvijanja, posebice u smislu povećanja broja učenika. Kada se govori o racionalizaciji, važno nam je da se ta naša specifičnost uvaži», kaže članica IO HNV-a Stanislava Stantić-Prčić dodajući, kako je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje prepoznalo problematiku nacionalnih manjina glede formiranja tzv. patuljastih odjela.

Međutim, kao posljedica spomenute racionalizacije, do zatvaranja ovoga broja Hrvatske riječi još uvijek nije bila poznata sudbina hrvatskog odjela petog razreda u OŠ »Sveti Sava«. Naime, zahtjev za otvaranje toga odjela u kojem bi bilo šest učenika škola je predala Ministarstvu prosvjete, ali su u srijedu, kako nam je rekla ravnateljica *Tatjana Bunčić*, još uvijek bili bez odgovora.

»Pokušat ćemo to riješiti ovih dana s lokalnom samoupravom. Razgovarala sam s roditeljima te djece i oni su protiv toga da im djeca idu u drugu školu, ali nadam se da ćemo do početka škole naći rješenje«, rekla nam je ravnateljica OŠ »Sveti Sava«.

AKTUALNO STANJE

Školsku 2009./2010. godinu kao prvašići hrvatskih odjela započeti će ukupno 46 učenika u četirima subotičkim osnovnim školama: OŠ »Ivan Milutinović« (19), OŠ

MNV FORMIRAO RADNU SKUPINU

Mađari se pripremaju za racionalizaciju

Mađarsko nacionalno vijeće (MNV) priprema prijedlog za racionalizaciju školske mreže kada je u pitanju školovanje na mađarskom jeziku, a tim povodom nedavno je u Subotici održan okrugli stol koji je okupio tridesetak prosvjetnih radnika iz te zajednice. Na čelu radne skupine koja radi na izradi toga prijedloga nalazi se Géza Kucsera, dugogodišnji prosvjetni radnik i bivši gradonačelnik Subotice. Prema njegovim riječima, prijedlog treba ponuditi moguće načine racionalizacije, vodeći računa o osobitostima pripadnika manjina i pravima koja im po zakonodavstvu pripadaju.

»Nema još konkretnih prijedloga«, kaže Géza Kucsera. »Svjesni smo da novo vrijeme donosi nove zahtjeve, čak i Europska Unija nameće neke standarde, kao što su veći broj učenika u odjelima, bolja iskorištenost prostora i drugih kapaciteta. Jedan od putova racionalizacije je da se odjeli u nekim školama pripoje onima u drugim školama. Isto tako razmatramo mogućnost smanjivanja uprave na način da se neke škole u manjim sredinama, kao što su primjerice Hajdukovo, Bački Vinogradi i Nosa, spoje u jednu školu. Čak postoji i ideja da se u Subotici napravi i jedna 'čista' mađarska škola. U tom smislu, razmišlja se i o uvođenju školskih autobusa«, objašnjava Kucsera.

On dodaje da će realizacija ovog prijedloga biti tek u idućoj školskoj godini, ali da su upozorili političare kako bi odluke o tome trebale biti donijete već ove godine, da bi se u školama pripremili za promjene.

»Mislim da je najbolje da mi koji imamo iskustva na terenu, prihvatimo pravila igre, i kažemo što je najbolje, te ponudimo rješenja koja nisu protuzakonita, a možda su i kvalitetnija. Dakle, otvoreni smo za razgovor, ali tražimo da u cijeloj toj priči djeca ne ispaštaju, te vodimo računa o prosvjetnim radnicima, posebice onima koji su u stalnom radnom odnosu«, kaže on.

»Matko Vuković« (14), OŠ »Matija Gubec« (8), OŠ »Vladimir Nazor« (5).

Glede srednjoškolskog obrazovanja na hrvatskom, u klupama novotformiranog odjela prvoga razreda u Gimnaziji »Svetozar Marković« sjedit će 31 učenik.

Sveukupno, redovitu osnovnoškolsku nastavu na hrvatskom jeziku u nekoliko osnovnih škola u Subotici pohađa blizu 350 učenika, dok u subotičkoj gimnaziji u tri hrvatska odjela ima 70 učenika.

Redovite nastave na hrvatskom jeziku izvan Grada Subotice nema,

osim izučavanja izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u Sonti, Bačkom Monoštoru, Somboru, a od ove godine najavljeno je izučavanje toga predmeta i u Srijemskoj Mitrovici.

D. B. P.

PRIOPĆENJE DSHV-A POVODOM IZJAVE MINISTRA OBRAZOVANJA ŽELJKA OBRADOVIĆA

S obrazovanjem na manjinskim jezicima nije sve u redu

U povodu izjave ministra obrazovanja Željka Obradovića da je s obrazovanjem na manjinskim jezicima sve u redu jer mu se, navodno, predstavnici manjinskih zajednica nisu obraćali s problemima, ističemo da te tvrdnje ne stoje u odnosu na tzv. nove manjine, pa tako i u odnosu na hrvatsku manjinu, o čemu je ne samo javnost više puta obavješćavana, nego i samo Ministarstvo obrazovanja.

Naime, prevladavajuće je mišljenje u hrvatskoj manjinskoj zajednici da je u implementiranju proklamiranih manjinskih prava iz četiri zakonom propisane oblasti (obrazovanje, službena uporaba jezika, kultura i informiranje) daleko najslabije stanje u obrazovanju na hrvatskome jeziku, pri čemu su javnosti, ali i Ministarstvu a osobito Odeljenju Ministarstva u Somboru, najpoznatiji slučajevi nepostojanja udžbenika na hrvatskom jeziku, uz istodobno nedavanje dopuštenja za uvoz udžbenika iz Republike Hrvatske za rad u nastavi na hrvatskome jeziku upravo u vrijeme kada je on prošle godine preuzeo Ministarstvo, kao i to da se za rad u nastavi na hrvatskom jeziku ne smije tražiti kao uvjet poznavanje hrvatskog jezika.

O ovome su više puta vođeni razgovori u Ministarstvu obrazovanja Republike Srbije, uz niz upućenih molbi i urgencija, među ostalim i od strane Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini, a u pokušaje rješavanja ovih problema bili su uključeni i diplomatski predstavnici Republike Hrvatske zbog obveza koje je Republika Srbija preuzela međudržavnim sporazumom između Republike Srbije i Republike Hrvatske o međusobnoj zaštiti manjina, međutim, nikakvih pozitivnih pomaka iz Ministarstva obrazovanja nije bilo.

U tom smislu se nadamo kako će u predstojećoj školskoj godini navedeni najurgentniji problemi međunarodnim sporazumima, ustavom i zakonima garantiranog prava pripadnika hrvatske manjine na obrazovanje na hrvatskom jeziku biti riješeni, tako što će se omogućiti učenje iz udžbenika na hrvatskome jeziku, a da se u slijedećem razdoblju donesu propisi koji će unijeti red u obrazovanje na manjinskim jezicima, pa tako i na hrvatskome jeziku.

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a

Jesenski upisni rok na Zagrebačkom sveučilištu

Jesenski upisni rok na fakultetima i akademijama Zagrebačkog sveučilišta na kojima je nakon srpanjskog razredbenog postupka ostalo slobodnih mjesta započeo je u srijedu.

Razredbeni ispiti održavat će se od 2. do 7. rujna, nakon čega će uslijediti upisi 8. rujna. Slobodnih mjesta na preddiplomskim studijima ostalo je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (matematički i fizički odsjeci, uglavnom nastavnički smjerovi), na Fakultetu kemijskog inženjerstva i tehnologije, Prometnom, Geotehničkom, Grafičkom, Metalurškom i Tekstilno-tehnološkom.

Mjesta ima i na Farmaceutsko-biokemijskom, Agronomskom, Šumarskom, na dislociranim studijima Ekonomskog fakulteta, Fakultetu organizacije i informatike u Varaždinu, Hrvatskim studijima, Katoličko-bogoslovnom fakultetu, Učiteljskom fakultetu te na umjetničkim akademijama (ADU, ALU, MA).

Zločine činili demobilizirani vojnici

U Haagu je nakon ljetne stanke nastavljeno suđenje generalima *Anti Gotovini*, *Ivanu Čermaku* i *Mladenu Markaču*. Kao prvog u nastavku suđenja Gotovinina obrana izvela je državnog odvjetnika *Mladena Bajića*. On je u vrijeme Oluje bio zamjenik vojnog tužitelja za splitsko zbornu područje.

U svom svjedočenju Bajić je rekao da su veliki dio zločina počinili demobilizirani pripadnici vojske koji nisu skinuli odore jer su se tako lakše kretali na područjima gdje je bilo ograničeno kretanje civilima. Potvrdio je i kako zapovjednici nisu imali ovlasti provoditi istragu, već samo prijaviti prekršaj. Nakon kaznene prijave vojni tužitelj trebao je u pretkaznom postupku utvrditi radi li se o kaznenom djelu ili nema dovoljno osnova za to.

Na pitanje je li mu se netko od općinskih ili županijskih tužitelja žalio da je na njih vršen pritisak, da ne procesuiraju zločine nad Srbima kao na primjer u Varivodima, Gruborima, Bajić je odgovorio da nije. Gotovinina bi obrana do 11. rujna trebala završiti s izvođenjem svjedoka. Najavila je još četiri svjedoka za čije će ispitivanje biti potrebna 64 sata, odnosno 18 radnih dana. Nakon toga slijedi Čermakova, koja će prvog svjedoka izvesti 17. rujna. Generali su optuženi za zločine tijekom vojno-redarstvene akcije Oluja i nakon nje.

Konferencija o Programu prekogranične suradnje Srbija – Hrvatska i Srbija – BiH

U organizaciji Kancelarije za europske poslove Izvršnog vijeća Vojvodine danas, 28. kolovoza, od 12 sati u prostorijama Master Centra Novosadskog sajma (Kongresni centar, sala broj 6) u Novom Sadu, Hajduk Veljkova 11, održava se konferencija Programa prekogranične suradnje Srbija - Bosna i Hercegovina i Programa prekogranične suradnje Srbija – Hrvatska.

U okviru prezentacije bit će predstavljeni IPA programi prekogranične suradnje sa susjednim zemljama u regiji – Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom, a koji se financiraju iz pretpripravnih fondova Europske Unije. Kao cilj IPA programa predviđa se promicanje održivog razvoja pograničnih regija efikasnim korištenjem ekonomskog potencijala i prirodnih resursa. Razdoblje do raspisivanja poziva zainteresirani bi trebali iskoristiti za osmišljavanje projektnih ideja i pronalaženje odgovarajućih partnera. Od velikog je značaja da se svi potencijalno zainteresirani kori-

snici pretpripravnih fondova što detaljnije obavijeste o IPA programima prekogranične suradnje koji su dostupni aplikantima iz Vojvodine, navodi se u priopćenju KEP-a.

Počinje obnovljeni proces protiv Davidovića

U Općinskom sudu u Novom Sadu u četvrtak je ponovno počeo proces protiv vođe Nacionalnog stroja *Gorana Davidovića*, po tužbi novinara *Dinka Gruhonjića*, pošto je Okružni sud usvojio žalbu tuženog. Davidoviću će suditi isto sudsko vijeće sa sutkinjom *Klarom Takač-Galfi* na čelu, koje je 4. lipnja 2007. godine donijelo odluku da vođa spomenute neformalne organizacije, poznat i kao »Firer«, plati šefu novosadskog dopisništva Bete i predsjedniku Nezavisnog društva novinara Vojvodine odštetu od 500.000 dinara zbog povrede ugleda i časti, plus sudske troškove.

Davidović je u svojoj knjizi »Slučaj Nacionalni stroj« Gruhonjića nazvao »novinarom propagandistom, koji radi za određene obavještajne službe neprijateljske našem narodu i državi«, a u negativnom kontekstu je pisao i o njegovoj nacionalnoj pripadnosti.

Optuženi se žalio što dokumente i presudu nije dobio na ćirilici, a Okružni sud je utvrdio da je na prvostupanjskom suđenju došlo do »apsolutno bitne povrede parničnog postupka« i naredio da sve krene iz početka.

Optimal Tours

- Prijevoz putnika u zemlji i inozemstvu
- 20 putničkih mjesta
- 49 putničkih mjesta
- 56 putničkih mjesta

tel/fax: 024/600886
mob: 065/66 26 144
069/60 0 886

Banatska 28, 24000 Subotica, 24411 Fidei

ZAŠTITNIK GRAĐANA O TELEVIZIJSKOJ PRETPLATI

TV pretplata se mora plaćati

Građani koji su dobili opomene pred tužbu zbog neplaćene TV pretplate, ukoliko se žele osloboditi toga duga i nastaviti s plaćanjem, ipak ne trebaju platiti cjelokupan iznos iz opomene, već iznos za posljednjih godinu dana, jer je prethodni zastario, kaže Zlatko Marosiuk

Više od stotinu građana prošlih tjedana obraćalo se gradskom ombudsmanu zbog neplaćene televizijske pretplate, odnosno opomena pred tužbu, koje je Radio-televizija Srbije uputila na adrese sugrađana. Zaštitnik građana Zlatko Marosiuk kaže da je više razloga zbog kojih se on uključio u ovaj problem oko TV pretplate, od kojih je jedan rašireno shvaćanje da se pretplata za javni servis ne mora plaćati.

»Imali smo dosta upita građana, rasprava i razgovora oko toga mora li se plaćati pretplata, a građani su nam se obraćali čak i putem mejlova. Zakonom o radio-difuziji propisano je da se pretplata za javni servis, što je RTS, mora plaćati. Postoje neke inicijative upućene Ustavnom sudu da se to ospori, ali do sada Ustavni sud nije donio nikakvu odluku u vezi toga. Također se osporava način naplate putem Elektro-distribucije, ali i to je regulirano u zakonu gdje stoji da javni servis ugovorom naplatu može povjeriti drugoj organizaciji. Još jedan razlog zbog kojega se ured zaštitnika građana angažirao oko ovog pitanja jest činjenica da je opomenu pred tužbu dobilo više stotina naših sugrađana, te da u toj opomeni ipak postoji jedna pravna nedosljednost, zbog koje mislim da smo trebali reagirati i pomoći našim sugrađanima«, kaže Zlatko Marosiuk.

On ističe da opomene pred tužbu sadrže cjelokupan iznos duga, odnosno dug za prošle tri godine, dok međutim, po Zakonu o obligacionim odnosima ova vrsta potraživanja zastarjeva za godinu dana ukoliko se ne naplati.

»Naši sugrađani, ukoliko se žele osloboditi toga duga i nastaviti s plaćanjem, ipak ne trebaju platiti cjelokupan iznos iz opomene, već iznos za posljednjih godinu dana, jer je prethodni zastario. Također treba znati da ukoliko netko plati cjelokupan iznos više se ne može obraćati

Zlatko Marosiuk

nikome za povrat toga novca, jer to postaje prirodna obligacija, oni su izvršili svoju obvezu i nema nikakvog povrata. Napominjem također da Elektrovodovodina na dospelja dugovanja za neplaćeni javni servis ne obračunava zateznu kamatu, znači, u opomeni je utvrđen samo osnovni iznos duga. Sugrađane koji su dolazi kod nas za pomoć upućivali smo da obrate posebnu pažnju i izračunaju koliko je pretplata, jer je u međuvremenu došlo do promjene«, objašnjava Marosiuk.

Tako dug za posljednjih godinu dana treba izračunati prema visini pretplate koja je prošle godine iznosila 300 dinara mjesečno, a od siječnja ove godine mjesečni iznos je povećan na 438 dinara. Također na uplatnici kao svrhu doznake treba naznačiti razdoblje na koje se iznos odnosi, odnosno posebno navesti razdoblje u 2008. i 2009., budući da je cijena pretplate različita.

Marosiuk upozorava na još jednu nepoznicu: »Mnogi naši sugrađani, u ovoj stisci s novcem, plate djelomično račun za struju pa misle da su platili i dio RTS pretplate. Nisu, jer po ugovoru i načinu obračuna kako to radi elektro-

distribucija dokle god postoji dug za struju dotle se ne obračunava pretplata. Tek kada plaćanje struje prijede u tzv. plus, onda počinje i naplata pretplate.«

Sljedeći pravni korak koji bi mogao uslijediti jest da RTS neće slati tužbe, nego prijedlog za izvršenje na temelju vjerodostojne isprave, odnosno računa.

»Postoji takva pravna mogućnost i na to želim upozoriti građane. Naglašavam to zato što je rok prigovora na taj prijedlog za izvršenje tri dana. Kod tužbe su drugačiji rokovi i obično građani ne gledaju drugu stranicu rješenja gdje je taj rok postavljen. Ukoliko su izvršili uplatu, kako sam prethodno objasnio, a ipak dobiju prijedlog za izvršenje, moraju uložiti prigovor, koji je vrlo jednostavno napraviti, a i mi ćemo organizirati našu službu da im pomognemo, ukoliko dođe do toga. Međutim, ako to rješenje postane pravosnažno, onda više nema nikakve pomoći. Zato smo se uključili u ovaj problem oko TV pretplate, da upozorimo sugrađane kako bi znali što ih može čekati«, objašnjava Zlatko Marosiuk.

S. M.

Na osnovu članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br.135/04 i 36/09) i članka 24 Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list Općine Subotica« br.5/05...6/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša:

OBAVJEŠTAVA

da je AD »TELEKOM SRBIJA« Beograd, Takovska br.10, podnio zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš Projekta:

»RADIO BAZNA POSTAJA Đurđin SU24« u Đurđinu na katastarskoj čestici broj 2478/1 k.o. Đurđin, grada Subotica.

Suglasno članku 20. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša osigurat će JAVNI UVID u predmetnu studiju u razdoblju od 28.8.2009. do 21.9.2009. godine u prostorijama Gradske kuće, II. kat, soba 226, svakog radnog dana od 10-13 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj studiji o procjeni utjecaja na životni okoliš bit će održana 22.9.2009. godine u 12 sati u prostorijama Gradske kuće, II. kat, soba 226.

Regionalno partnerstvo – Vojvodina, Mađarska i Hrvatska

III. međunarodni i regionalni gospodarski sajam, održan od 24. do 27. kolovoza, u subotičkoj Dvorani sportova okupio je više od 120 izlagača iz Mađarske (Budimpešte, Segedina, Győra, Kecskeméta), Hrvatske, Bosne i Hercegovine, te domaćih

Dio strateškog opredjeljenja našega grada je da bude-mo gospodarska poveznica u regiji i da budemo jedna od onih regija koje će, odmah na kraju recesije, biti u gospodarskom zamahu, rekao je gradonačelnik Subotice **Saša Vučinić** otvarajući III. međunarodni i regionalni gospodarski sajam, koji je, od 24. do 27. kolovoza, u subotičkoj Dvorani sportova okupio više od 120 izlagača iz Mađarske (Budimpešte, Segedina, Győra, Kecskeméta), Hrvatske, Bosne i Hercegovine, te domaćih.

Sajam je organiziralo Javno poduzeće »Subotičke tržnice«, a podržali su ga vojvodansko Izvršno vijeće, konzulati Mađarske i Hrvatske, te mađarska agencija za organiziranje sajamskih manifestacija ITD Hungary, putem koje je mađarska vlada financirala zajednički sajamski prostor za svoje izlagače. U odnosu na prošlogodišnji, sajam je ove godine imao oko 20 posto izlagača više, što potvrđuje važnost ove manifesta-

cije, smatra **Kornél Bajtai**, član Gradskog vijeća zadužen za gospodarstvo.

NEOPHOĐAN JE ZAKON O ZEMLJIŠTU

»Osobito mi je drago što ove godine imamo jače veze s Hrvatskom. Bilo je riječi o tome da će doći i gradonačelnik Zagreba, međutim, zbog godišnjih odmora to na kraju nije realizirano, ali radit ćemo i dalje na uspostavljanju te suradnje. Imali smo vrlo koristan razgovor s **Krešimirom Bubalom**, gradonačelnikom Osijeka. Budući da je između Srbije i Hrvatske raspisan IPA program natječaj EU, najvjerojatnije ćemo imati više zajedničkih projekata s Osijekom, koji je inače i naš bratski grad. Jedan od tih projekata bit će upravo u svezi s organizacijom sajmovac«, kaže Bajtai.

U okviru sajma organizirana je konferencija »Europska Unija dolazi u Suboticu« na koju su bili pozvani diplomatski predstavnici

nekoliko europskih zemalja. Bajtai ističe da upravo od ove konferencije očekuje najviše, jer su sudionicima predstavljeni gospodarski potencijali Subotice i mogućnosti ulaganja u gospodarstvo, ali su im podijeljeni i materijali o planiranim projektima koje oni mogu ponuditi svojim investitorima zainteresiranim za ulaganja. Na pitanje – je li Subotica spremna dočekati investitore, Bajtai kaže da još uvijek ima problema, ali se najzad krenulo s mrtve točke.

»Optimist sam i očekujem da ćemo na proljeće moći primiti investitore u industrijski park na mjestu bivše kasarne, i da ćemo ići bržim koracima. Radimo na tome da što više lokacija osposobimo za ulagače, ali najveći problem je u tome što je državno zemljište još uvijek državno, a ne gradsko. Iz Beograda nam obećavaju, ali nika-ko da se donese zakon o državnom zemljištu, nakon čega bi grad u svom vlasništvu imao veliki broj parcela i tada bi sve bilo lakše«, kaže Bajtai te dodaje, da kao i u

ostalim zemljama tranzicija i kod nas ide istim tempom:

»Najprije smo imali banke, potom benzinske crpke, a sada smo još uvijek negdje kod trgovine. Nadam se da će uskoro početi izgradnja Metroa u Subotici, premda je ta tvrtka zbog krize zaustavila sva nova ulaganja, a zatim očekujem i da ćemo privući i neka proizvodna poduzeća.«

Subotica ima mogućnost privući značajan dio sredstava iz prekograničnog programa s Hrvatskom, stoga je dolazak osječkih poduzetnika i izaslanstva grada primljen s osobitim zanimanjem. Inače, posjet sajmu gradonačelnika Osijeka **Krešimira Bubala** bio je istodobno i njegov prvi službeni posjet Subotici otkako je od lipnja na novoj funkciji. On ističe da se za dobru suradnju s Vojvodinom zalagao i tijekom svoja dva prethodna mandata na mjestu župana Osječko-baranjske županije.

POČETAK NOVE SURADNJE

»Upravo moj današnji dolazak znak je početka jedne nove suradnje, jer osim kulturne i sportske, potrebno je razvijati gospodarsku suradnju, a posebice nam se pruža mogućnost natjecati se za pretprijetupne fondove i tu želim da budemo partneri. Budući da imate mladog gradonačelnika ne sumnjam da to tako neće i biti.«

Osječko-baranjska županija je regija koja je u Hrvatskoj privukla najviše sredstava iz pretprijetupnih fondova, kroz gotovo stotinjak projekata osigurala je preko 23 milijuna eura, a jedan od posljednjih programa je poduzetnički inkubator za koji je Osijeku odobreno 1,43 milijuna eura bespovratnih sredstava.

»Kad govorimo o prekograničnoj suradnji mi želimo vidjeti vas kao partnere, posebice iz ove regije i posebice iz Subotice. Puno smo radili s našim prijateljima iz

Pečuha, županije Baranje i regije južnog zadunavlja, a recimo i da smo najprije kupili prostor u Briselu, zaposlili ljude i napravili najbolje top menadžere. Upravo često ističemo da je potrebno ulagati u ljude koji će provoditi projekte. Budući da nam se otvaraju fondovi želimo provoditi zajedničke programe i zato smo danas došli ovdje prezentirati ono što smo zacrtali, kako i na koji način smo do sada uzeli novce iz pretprijetnih fondova. Svjesni krize, svjesni recesije vidimo šansu baš upravo u tim fondovima, ali i u zajedničkim projektima koji nam se otvaraju kroz programske mogućnosti» kaže Bubalo.

Inače, za programe prekogranične suradnje Srbije i Hrvatske Europska Unija je predviđela skoro 590 milijuna eura. Kada je riječ o robnoj razmjeni ove dvije regije, unatoč smanjenom izvozu i uvozu u prvih šest mjeseci ove godine, *Katarina Pekanov*, tajnica Hrvatske gospodarske komore Županijske komore Osijek, očekuje da će do kraja godine ona biti na razini prošlogodišnje.

»Premda se nešto malo smanjio izvoz u Srbiju, ali isto tako se smanjio i uvoz iz Srbije, dakle, ta globalna kriza je u ovom trenutku došla do izražaja, međutim, čini mi se da će se bar ovaj dio dobrosusjedskih odnosa i robne razmjene s krajem godine negdje izjednačiti kao i u prošloj godini. Očekujem, zapravo, da će taj nivo izvoza i uvoza biti podjednak, jer kad su u pitanju ta naša gospodarstva, vaše i naše, dobro je što ne postoji govorna barijera, dakle, ljudi se razumiju, blizu su nam granice, sve se brzo odvija i zapravo je to dobro. Osim toga, naši su se ljudi dobro

Saša Vučinić, Krešimir Bubalo i Ljerka Alajbeg

snašli i te komplemetarne robe se jako dobro razmjenjuju i s jedne i s druge strane», kaže Pekanova te dodaje, da kroz sajamsko izlaganje očekuje prve kontakte s budućim kupcima.

POMOĆ MAĐARSKE NA PUTU PREMA EU

»Često se kaže da je sve preuzeo internet, ali to nije točno, ljudi vole vidjeti proizvod i opipati robu, internet sasvim sigurno nije zamijenio sajmovanje. Od sajmovanja očekujem da predstavljanje naše robe bude nekakav prvi kontakt s budućim kupcima i to se zapravo svake godine i događa. Istodobno, mi imamo sporazum sa subotičkom komorom o poslovnoj suradnji, razmjenjujemo iskustva i prije dva mjeseca smo bili ovdje, odradili smo jako dobre bilateralne razgovore, naši ljudi su bili jako zadovoljni i napravili su dobre poslove. Sada su na sajmu Turistička

zajednica Osijeka, Niveta, Kandit, dakle, dobar dio prepoznatljivih brendova koje poznaje tržište bivše Jugoslavije i koji su uvriježeni u našem narodu isto kao, recimo, vaš bombon 'odžačar grla', kojeg ja redovito kupujem u našim robnim kućama.«

Kada je riječ o razmjeni dobara između Vojvodine i Mađarske, ona se eksplozivno povećava posljednjih nekoliko godina, 2008. se za 60 posto povećala u odnosu na 2007. godinu, ocjenjuje *László Süveges-Szabó*, direktor ITD Hungary, te ističe da najznačajnije gospodarske veze između Mađarske i Srbije znače upravo veze s Vojvodinom.

»Pokušavamo pomoći Srbiji u njenom nastojanju da se priključi EU, dajemo svu moguću pomoć sa znanjem, te pomoću međugranične suradnje nastojimo da ta pomoć bude sve učinkovitija. U posljednje vrijeme se u Srbiji velikim koracima krenulo u privatizaciju i mi

bismo htjeli biti dio te privatizacije, stoga smo imali puno programa koji su bili u pravcu pomaganja ulaganja kapitala u privatizaciju, poglavito u Vojvodini. Između dvije države postoji i mješovita gospodarska grupacija koja donosi ciljeve i pravce razvoja dvije zemlje. Posljedica toga je to da je ove godine ITD dao punu podršku vezama između Srbije i Vojvodine i Mađarske, organizirali smo više sajmovi u Beogradu, Novom Sadu i Subotici, i upriličili smo sastanke poslovnih ljudi u svim ovim gradovima, kako bismo poboljšali suradnju između mađarskih i vojvođanskih gospodarstvenika. Smatramo da će ovi sastanci biti pomoć za izlazak iz gospodarske krize.«

U odnosu na vojvođansku, mađarsko-hrvatska gospodarska suradnja je mnogo naprednija, kaže *László Süveges-Szabó*, no, on smatra da »možda ne bi trebalo govoriti o preprekama koje usporavaju tu suradnju, već o specifičnostima zemlje i zakona koji ovdje vladaju, a koji možda nisu u suglasnosti s mađarskim zakonima i mišljenjima.«

»Ono što se sada događa u Srbiji, u Hrvatskoj je bilo osjetno prije šest, sedam godina, to je tada bilo jako burno, i baš zbog toga naše veze su drugačijeg karaktera. Osim gospodarskih veza, u Hrvatskoj sve veći značaj ima priprema za priključenje EU i u tom smislu mi dajemo Hrvatskoj punu podršku. Sada smo na kraju jednog razdoblja i trebalo bi ponovno uraditi revidiranje naših stavova i sagledati mogućnosti zajedničkog razvoja, dakle, pred nama je kvalitativno novo razdoblje«, rekao je *László Süveges-Szabó*.

S. Mamužić

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica

24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406

E-mail: mios@tippnet.co.yu

Radno vreme: od 8 do 16 časova

DANKO DRUŽIJANIĆ, NEKADAŠNJI NOVINAR I UREDNIK DNEVNIKA

Najdraža mi je bila ona prva »udarna« faza Dnevnika

Počeo u sportskoj redakciji, ali je brzo shvatio kako ga više interesira društveno-politička sfera
Od 2000. godine postaje dio uređivačkog tima Dnevnika* Najgledaniji je bio onaj sa zaraženom pticom*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Punih sedam godina Danko Družijanić uređivao je i vodio večernji Dnevnik želeći nam službeno »Dobru večer«, nakon kojeg bi uslijedile najvažnije vijesti dana u centralnoj informativnoj emisiji Hrvatske televizije. Iako je prirodom novoga posla, trenutačno, izvan novinarske profesije, novinarstvo ostaje dio njega i vjerojatno će na određeni način to uvijek i biti. Na naš upit rado je pristao razgovarati o vremenu kada je radio na uređivanju Dnevnika.

HR: Čini se kako ste već odabir škole, zarana bili usmjereni prema svijetu novinarstva i profesiji koja je dobrim dijelom obilježila vašu dosadašnju karijeru?

S obzirom kako sam pohadao srednju školu usmjerenog obrazovanja na smjeru suradnik u sredstvima javnog informiranja, popularno zvani novinarski smjer, kako mi je i otac bio novinar, sve je to nekako »vuklo« na tu novinarsku stranu. Istina, postojala je određena

dilema oko profiliranijeg usmjerenja, prema filmu, televiziji ili čak glumi, što me je na određeni način dosta privlačilo, ili u drugu krajnost, prema čistoj specijaliziranosti za sportskog novinara. I tako sam ja završio tu srednju školu koja me je trebala usmjeriti prema novinarstvu, ali otišao sam u vojsku, došao je rat i nekako se ta veza s novinarstvom prekinula.

HR: No, nije joj puno trebalo da se ponovno »uspostavi« i ponovno vas vrati u svijet novinarstva.

Na Pravnom fakultetu u Zagrebu sam studirao na studijama Socijalnog rada i jedan od predavača me je povukao natrag u novinarstvo. Isprva sam počeo s nekim prijevodima s engleskog jezika i njihovom prilagodbom, potom su uslijedile prve reportaže u tiskanim medijima, da bi uskoro i upisao studij novinarstva i usporedo studirao na oba fakulteta. I tako je to krenulo novinarskim vodama, pa sam jednog dana vidio na televiziji poziv za audiciju koji je raspisala Hrvatska televizija za sportske novinare. Bilo je to 1996. godine i ja sam se na audiciji pojavio bez ikakve posebne pripreme, u čistoj želji vidjeti kako sve to izgleda. Čak sam imao i neke veze, koje sam mogao »povlačiti«, no, ništa od toga nisam želio koristiti.

HR: Kako je izgledala ta audicija na HTV-u?

Imali smo prvo probno snimanje pred kamerom kada se čita neki opći test, pa smo pisali neki sportski test, a potom nas je tadašnji šef *Ivan Blažičko* intervjuirao u studiju željeći vidjeti kako se ponašamo u razgovoru pred kamerama. Sjećam se kako sam na tom »intervjuu« davao i neke smiješne odgovore, odstupajući od ozbiljnosti kakvu je zahtijevala takva vrsta provjere, ali

kada su se pojavili službeni rezultati ispalo je kako sam, skupa s još dva kandidata, prošao na audiciji za koju se bilo prijavilo više od 200 zainteresiranih kandidata.

HR: Uspjeli ste u nečemu o čemu maštaju brojni mladi novinari usmjereni na sport, ali ubrzo ste sportsku redakciju zamijenili za informativnu.

Počevši raditi u sportskoj redakciji uvidio sam kako to i nije ono što sam ja zamišljao za sebe u novinarstvu. Nekako su mi ishlapile moje mladalačke iluzije i ubrzo sam shvatio kako bih se želio baviti nečim »ozbiljnijim«, nego što su samo razgovori sa sportašima, i obrađivati znatno zahtjevnije društvene teme. U to vrijeme se formirala tzv. »TV mreža«, bio je to projekt umrežavanja lokalnih postaja i tražili su novinare za informativni program. Otišao sam na audiciju i prošao i tamo, te započeo rad u informativno-političkom programu.

HR: Sve navedene faze u vašoj karijeri u konačnici su vas i dovele do kamera Dnevnika i mjesta budućeg urednika najgledanije emisije u Hrvatskoj.

Bilo je to 2000. godine kada sam dobio poziv od *Mirka Galića*, tadašnjeg glavnog ravnatelja HTV-a, da mu se javim i nakon razgovora sam upućen na rad u informativnu redakciju. Počeo sam voditi vijesti pod nazivom »Puni krug«, sa *Silvanom Mendošić* i *Ivom Gačić* na Drugom programu, sve negdje do veljače 2001. godine, kada su me, slijedom nekih događanja i objektivnih okolnosti (smjene, roditeljsko odsustvo, odlazak) u redakciji Dnevnika, jednog popodneva u 14 sati pozvali i zapitali: »Bil' vi to večeras radili?«. Ja sam pristao i to je rezultiralo s

gotovo sedam godina mog angažmana u Dnevniku HTV-a.

HR: Dnevnik HTV-a je za brojne gledatelje osnovna informativna emisija koju prate tijekom dana i kao takav predstavlja sažetak svega što se u njemu dogodilo. Kako izgleda priprema tog »sažetka« iz obilja informacija koje stižu na urednički desk?

Prva priprema Dnevnika započinje na prvom uredničkom kolegiju u deset sati izjutra. Naravno da se određene stvari i teme dogovaraju i nekoliko dana prije, ali se prvotna shema za tu večer započinje dogovarati tada. Prepliću se rubrike: vanjska, unutarnja, gospodarstvo i vrednuju događaji koji bi mogli ući u emisiju, a nakon tog kolegija se dva urednika, jedan kojeg navečer vidite i onaj koji ostaje »nevidljiv«, povuku i počinju smišljati što bi i kako bi sve to trebalo izgledati u finalnoj verziji. Ali sve to se tijekom dana, ovisno o vijestima koje stižu, često i mijenja. U podne se već zna što bi moglo biti, normalno ako nema nekih kasnijih udarnih, tzv. »breaking news«, koje bi zbog svoje važnosti mogle poremetiti dogovoreni slijed. Potom u rano poslijepodne slijedi drugi kolegij na kojemu dolazi do »pretresanja« svega što je stiglo i tada nastaje vaganje važnosti onoga što bi trebalo ući u Dnevnik.

HR: Iz gotovih priloga koje vidimo u samoj emisiji vidi se kako je njihova dužina limitirana na minutu i pol ili dvije minute, ali kako se određuje, tijekom obrade, njihova duljina?

Uglavnom se radi na priložima do dvije minute, ali ukoliko je neka tema glavna i njezina važnost traži dužu minutažu, onda su i ti prilozi normalno duži. Najbolji primjer su famozni izvještaji iz Sabora, kada se tijekom sjednica događaju »obračuni« između sukobljenih strana i kada ima više sugovornika na određenu temu. Dnevnik, sam po sebi, uvijek mora trajati svojih 25 minuta i tu nema presedana, iako to ljudi ponekad teško mogu razumijeti. S druge strane, postoje situacije kada tijekom trajanja samoga Dnevnika ima određenih »ubacivanja« izvanrednih reporterskih javljanja s mjesta događaja.

HR: Možete li se prisjetiti nekog takvog događaja i izvanredne situ-

acije koja je uvjetovala »pretumbavanje« dogovorene sheme?

Kada je počeo američki napad na Afganistan, bio sam desetak minuta prije početka Dnevnika u šminkernici, i tada smo morali promptno reagirati na novonastalu situaciju, jer zbog atraktivnosti situacije jednostavno nismo mogli čekati sljedeću informativnu emisiju. Odmah smo nazvali *Tihomira*

Dnevnika planirani prvi prilog nije stigao, primjerice iz Splita, jer ga nisu stigli poslati. I onda dolazi do tog pretumbavanja i slaganja stvari određenom inercijom. Sjećam se jednog takvog Dnevnika kada do samoga početka nisu stigla prva četiri planirana priloga i jednostavno smo morali krenuti s petim prilogom, koji smo u tom trenutku imali. A onda nekad ne možete ni s tim petim, ukoliko se on veže

momentima prilikom određenih emocionalno-stresnih situacija kojima putem slike s terena trenutačno svjedoče. Jeste li imali takvu situaciju koja je prijetila izbaciti vas iz profesionalne ravnoteže?

Zbilja je bilo nekoliko takvih situacija kada smo bili u dilemi hoćemo li objaviti neke snimke koji su zbilja potresni za ljude koji bi to mogli

Marketing

Danko Družijanić trenutačno obnaša dužnost direktora marketinga poslovnih komunikacija »Ingre« i prirodom novoga posla je često u komunikaciji sa svojim nekadašnjim kolegama iz novinarske branše.

Ladišića, koji se već nalazio tamo i uspjeli osigurati njegovo telefonsko uključanje u emisiju. Slična situacija se dogodila i kada je bio požar na Kornatima. Sat vremena prije Dnevnika smo imali određenu informaciju kako se tamo nešto dogodilo i da ima ozbiljnije ozlijeđenih, za mrtve još nismo znali, i mi smo morali istodobno reagirati i pustiti prvu vijest. Jer udarne vijesti se moraju odmah puštati, dok neke druge vijesti, manjeg značenja, mogu dočekati i emitiranje u posljednjoj informativnoj emisiji toga dana. Posve drugačija je situacija kada do početka

uz onaj četvrti, i tako to bude, jer Dnevnik je jedan živi organizam.

HR: Što je sa situacijama kada imate dvije stvari koje po svojoj važnosti zaslužuju mjesto prvog priloga. Kako se onda rješava mjesto prvenstva emitiranja i tko to u konačnici odlučuje?

Tu bude i sporova i napetih situacija kada dolazi do žestokih sukobljavanja. Teško je reći, jer svatko ima drugačiji kriterij i sud o određenoj stvari. Po mom mišljenju, uvijek treba vidjeti što je novija stvar, što ima većeg utjecaja na društvo, dok opet neki detalji mogu u konačnici odlučivati o samoj važnosti. Glede konačne odluke nekoliko puta je dolazilo do situacija kada je odluku morao donijeti glavni urednik informativnog programa, jer se nismo mogli usuglasiti što bi trebalo ići prvo. Dok sam ja radio u Dnevniku takvih slučajeva je bilo samo par, ali ih je ipak bilo.

HR: Dnevnik je živa emisija u kojoj se prirodom stvari i događanja ljudi koji rade na njegovoj realizaciji, a ponajviše oni koji su izravno pred kamerama, znaju naći u izuzetno neugodnim

gledati. Onda ih morate i adekvatno najaviti prije njihova puštanja, no, postoje neke stvari koje se nikako ne mogu objaviti, kao što je, primjerice, smrt čovjeka. Kada je obješen *Sadam Husein* objavili smo snimke do trenutka kada se to dogodilo, a imali smo cijeli snimak njegova pogubljenja. Poslije su nas zbog toga neki zvali i napadali što nismo »pustili sve«, ali određeni kodeks mora postojati. Osobno nisam niti jednom »puknuo« za vrijeme vođenja Dnevnika, iako je bilo vrlo dramatičnih situacija u kojima sam morao zadržati pribranost tijekom voditeljske uloge. Najstrašnije su mi bile situacije izvještavanja o većim obiteljskim tragedijama, kakva je upravo bila ona kada su stradali vatrogasci na Kornatima, a s druge strane sam se bojao da ne zapadnem u patetiku, nastojeći izbjeći takve komentare i najave. U takvim situacijama morate zbilja dobro vagati što i kako određene stvari treba na koji način prezentirati javnosti.

HR: Svaki Dnevnik se, gotovo uvijek, sastoji od tri faze razvrstane prema uobičajenoj koncepcijskoj shemi. Koja je vama osobno bila najdraža?

Iako će to možda suhoparno zvučati, meni je uvijek bila najdraža ona prva »udarna« faza i mislim kako pravi novinari upravo žive za te jake vijesti poput smjena, uhićenja, događaja koji donose određene obrate u društvu. Mislim kako to čovjeka, ali i samoga gledatelja, najviše 'povuče' i zainteresira za gledanje.

HR: Konac Dnevnika, opet, daje određenu šaljivu slobodu njegovom voditelju za finalnu opasku ili šaljivi komentar.

Kako si tko uzme. Ja sam se uvijek trudio i nastojao ne uzimati previše slobode u tim momen-

HR: Koliko je ljudi aktivno uključeno u realiziranje jednog večernjeg Dnevnika?

Jako puno. Uključujući i snimateljske ekipe na terenu, u televizijskim centrima Splita, Rijeke i Osijeka, u Zagrebu nekoliko montaža, brojni tehničari su uključeni u finaliziranje pristiglog materijala, producent, sve u svemu – više od stotinu ljudi sudjeluje u realizaciji jedne emisije.

HR: U kojoj mjeri suvremeni novinar, osobito onaj koji radi u elektroničkim medijima, mora biti posve »in« u gomili informacija koje gotovo svakog trenutka

s druge strane, dobre i kvalitetne stvari provjerenih vrijednosti ne uzimaju, jer se takav način smatra konzervativnijim pristupom. Zbog toga se i događaju svojevrstne eskalacije od pretjerano konzervativnog do posve modernog »trendovskog« pristupa tretmanu pojedinih informacija.

HR: Utječe li sve ovo, uz posve drukčije pristupe prezentiranja informativnih sadržaja drugih televizijskih kuća u Hrvatskoj, i na sve veću raspodijeljenost »kolača gledanosti«?

Druge televizijske kuće u Hrvatskoj su odlučile napraviti drugačiji kon-

HR: Koji je Dnevnik bio najgledaniji za vrijeme vašeg aktivnog sudjelovanja u njegovom kreiranju?

Bila je to jedna subota, kada je kraj Osijeka otkrivena ptica zaražena ptičjom gripom. Te subote je bila zabilježena 40 postotna gledanost Dnevnika u kojemu je to ekskluzivno objavljeno. U biti, svi Dnevnik koji idu vikendom, a posebice nedjeljom navečer imaju vrlo veliku gledanost, jer je to posve logično zbog činjenice kako je u pitanju večer prije početka novog radnog tjedna i veliki broj ljudi želi u njega zakoračiti barem djelomice informiran.

HR: A tko vam je bio najveći konkurent, točnije »otimač gledanosti«?

Najveći pad gledanosti Dnevnika imali smo zahvaljujući našem Drugom programu kada bi se u istom terminu poklapali izravni prijenosi velikih sportskih događanja, osobito nogometnih susreta hrvatske nogometne reprezentacije.

HR: Već izvjesno vrijeme vaša profesionalna karijera je izašla iz okvira novinarstva i bavite se poslom koji samo jednim dijelom možda ima dodira sa »zanimom« koji je duboko ukorijenjen u vama. Jeste li se navikli živjeti bez »Dnevnika«?

Raditi Dnevnik je zbilja vrlo zahtjevan posao zbog golemog broja raznovrsnih informacija s kojima morate biti, prirodom posla, okruženi tijekom cijeloga dana pa se često i sutradan još prenose vašim mislima. A kada sam uređivao Dnevnik tri dana uzastopno, toga dana bih već osjećao zbilja veliki psihički zamor, pa je sve to pomalo i utjecalo na moju odluku o promjeni zanimanja. U biti, još davno je Sir *Winston Churchill* lijepo rekao kako je novinarstvo najljepša profesija ukoliko se na vrijeme ostavi!

HR: Hoćete li se jednom vratiti u novinarstvo?

Vjerujem kako je to realna mogućnost, ali u ovom trenutku još ne mogu reći kada i na koji način, ali tko je jednom ušao u to malo dublje, uvijek ostaje vezan i »navučen« na taj milje.

tima, jer sam se uvijek držao mišljenja kako je Dnevnik emisija na javnoj televiziji i čovjek mora zadržati određeni dignitet. Ukoliko je nešto bilo doista šaljivo u posljednjem prilogu onda se može nešto nadovezati na tu temu, ali kod ozbiljnijih tema to se nikako ne bi trebalo raditi. Može komentar voditelja, ali odmjeren i na razini ozbiljnosti stvari koja se dogodila. Treba dati svoj pečat, ali isključivo na razini onoga što su gledatelji vidjeli.

pristižu i na koji način bi trebao »baratati« s njima?

Novinar današnjice jednostavno mora biti »in« u svemu što se događa, jer zahvaljujući internetu dostupnost informacija je postala posve normalnom stvari i, primjerice, sada se može sjediti bilo gdje u Hrvatskoj i biti informiran o svemu što se diljem svijeta događa. No, tu se javlja jedan drugi problem, jer se često neke aktualne stvari i trendovi znaju uzimati bez kritičkih osvrtu na njih, dok se,

cept i bazirati se logikom vlastite poslovne koncepcije, ponajviše na mlađu publiku i sukladno takvoj orijentaciji i uspjele odvući jedan dio te publike u svoj udio gledanosti. Tako je i Dnevnik, dijelom malo »tromije« prihvaćao ovaj novi trend i posljednjih godina bivao pogođen ovim mehanizmom, ali je opet i dobro što nije prihvatio *a priori* ovakvu utakmicu pošto poto »nabijanja« novih trendova, uzimanja i »žutog sadržaja« u svom programu, a sve u cilju postizanja veće gledanosti.

SPOMEN-DAN NA PREPORODITELJA BAČKIH HRVATA
BISKUPA IVANA ANTUNOVIĆA U KALAČI

Vjera je Božji dar

*Nema Krista bez Crkve, ali prazna je i Crkva bez Krista, kao temelja vjere.
Uloga kršćanina je vjerovati, a to je i poruka koju nam je svojim djelom
ostavio i biskup Antunović, rekao je mons. Kopilović u propovijedi*

Spomen-dan na preporoditelja bačkih Hrvata biskupa Ivana Antunovića, koji je stolovao u Kalači, već se niz godina održava 22. kolovoza u sklopu tradicionalnoga Hrvatskog dana u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave grada Kalače. Bariša Dudaš, predsjednik Hrvatske samouprave, i njegove kolege zastupnici učinili su sve kako bi se i ovogodišnji programi odvijali na najveće zadovoljstvo bačkih Hrvata, koji su nazočili Danu došavši iz gotovo svih naselja u kojima obitavaju, tako i mnogobrojnih gostiju.

Posjetitelji je od ranih poslijepodnevni sati čekalo razgledanje Nadbiskupijske knjižnice koju je s 15 tisuća knjiga utemeljio nadbiskup barun Adam Patačić od Zajezda, kalački biskup od 1776. do 1784. godine. Barun Patačić utemeljio je jednu od 12 najljepših knjižnica svijeta, o čemu se malo zna i u hrvatskoj povijesti. Posjetitelji su uz stručnu pomoć mogli upoznati vrijednosti knjižnoga fonda koji danas čini 150 tisuća knjiga. Ona i danas djeluje kao javna knjižnica, a njezin tematski katalog sastavljali su tijekom stoljeća svećenici koji su se služili i do pet jezika. Veliku vrijednost knjižnice predstavlja niz kodeksa i knjiga staroga tiska, te mnoštvo tematskih izdanja, posebice iz područja astrologije.

NASLIJEDE BISKUPA ANTUNOVIĆA

Nakon razgledavanja Nadbiskupijske knjižnice, ispred katedrale je priređen folklorni program u kojem su sudjelovali: KUD »Rokoko« iz Čikerije, KUD »Vodenica« iz Bačina, Pjevački zbor »Ružmarin« iz Bačina i TS »Racke žice« iz Dušnoka. U katedrali se od 17:30 molila krunica na hrvatskom jeziku, a u 18 sati počelo je misno slavlje koje je predvodio mons. dr. Andrija Kopilović, proroktor Subotičke bogoslovije, a uz njega svećenici Imre Polyák iz Santova i Jenő Varga iz Vojvodine. U nadahnutoj propovijedi on je naglasio važnost obitelji kao temelja kršćanstva kroz ljubav, vjernost, odanost i žrtvu, kazavši kako nema Krista bez Crkve, ali prazna je i Crkva bez Krista,

kao temelja vjere. Uloga kršćanina je vjerovati, a to je i poruka koju nam je svojim djelom ostavio i biskup Antunović. Nakon mise spomen-dan je nastavljen prigodnom svečanošću, prisjećanjem i polaganjem vijenaca kod spomen-ploče biskupa Ivana Antunovića.

Kako je naglasio, pozdravljajući nazočne, predsjednik kalačke Hrvatske samouprave Bariša Dudaš, i ovogodišnje okupljanje dokazuje vjersko zajedništvo Hrvata na tragu preporoditeljskog rada Ivana Antunovića. Svečani govor održao je predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, koji je između ostalog kazao: »Već se godinama okupljamo pred domom gdje je živio i stvarao za svoj rod duhovni vođa i preporoditelj svih podunavskih Hrvata Ivan Antunović, koji je svjedočio brigu i odanost korijenima, užem zavičaju... Utemeljitelj Bunjevačkih i šokačkih novina budi nacionalnu svijest, pruža otpor snažnoj mađarizaciji, ulijeva nadu, dijeli savjete... Vjera, materinski jezik, poštovanje čovjeka, tolerancija, čuvanje i očuvanje onoga čemu pripadaš – jesu misli koje su i danas istinite i potiču nas da ih se držimo. Budimo ponosni i odani onome što je naše, čuvajmo svoj identitet, neka nas i u budućnosti krasi materinski jezik, prelijepe pjesme i plesovi, zajedništvo vjere, poštenje i čista savjest, kako bismo mogli ostati dostojni čuvari i izvršitelji naslijeđa biskupa Ivana Antunovića.«

Nakon svečanosti polaganja vijenaca kod spomen-ploče Ivana Antunovića, slijedio je domjenak i druženje u auli Katoličkoga školskog središta Naše Gospe uz Tamburaški sastav »Vizin« iz Pečuha. Svečanosti su, uz narečene, bili nazočni: Ernő Fülöp, dekan Kalačko-kečkemetske nadbiskupije, Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, Angela Šokac Marković, predsjednica Bačko-kiškunskog ogranka SHM-a, Joso Šibalin, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije, kalački dogradonačelnik Gábor Molnár, Attila Katus, narodnosni referent grada Kalače...

Branka Pavić-Blažetin

U SUBOTICI I SOMBORU ODRŽANO PREDAVANJE »HRVATSKA SELJAČKA STRANKA U BAČKOJ: POLITIČKO, KULTURNO I GOSPODARSKO DJELOVANJE«

Neizbrisiv trag u kolektivnoj memoriji bačkih Hrvata

Vjerojatno najstarija organizacija Radićevog seljačkog pokreta osnovana je u Bačkom Monoštoru 1921. godine, a djelovanje HSS-a u Bačkoj završava početkom 50-ih godina prošloga stoljeća

Unatoč relativno kratkom djelovanju u Bačkoj, Hrvatska seljačka stranka je radom na nacionalnom osvješćavanju ostavila neizbrisiv trag u kolektivnoj memoriji bačkih Hrvata, istaknuo je povjesničar i sociolog *Mario Bara* u svojem predavanju s temom »Hrvatska seljačka stranka u Bačkoj: političko, kulturno i gospodarsko djelovanje«, koje je

Vjerojatno najstarija organizacija HSS-a (koji je tada nosio ime Hrvatska republikanska seljačka stranka) osnovana je u Bačkom Monoštoru 1921. godine. Tijekom 1923. osnovane su podružnice HRSS-a u Subotici, Tavankutu, Maloj Bosni, Somboru sa salaškim naseljima (Nenadić, Gradina, Bezdanski Salaši, Matarići, Lugumerci), ali i među Mađarima

stranaka. Međutim, 1925. godine dolazi do pobjede Radićeve struje u BŠS-u, a iduće godine i do pristupanja te stranke HSS-u.

Hrvatska seljačka stranka 1926. godine održava svoje skupštine u Subotici (na kojoj Stjepan Radić izgovara rečenicu: »Bit će i ova Subotica Atena hrvatska«) i Somboru (na kojoj je pročitana »Somborska deklaracija«).

novi ogranci »Seljačke sloge« u Bačkoj.

Koristeći se vanjskopoličkim okolnostima HSS pokušava ostvarenje hrvatske autonomije, u koju su se nastojali uključiti i dijelovi Bačke naseljeni Hrvatima. Bački Hrvati upućuju niz delegacija hrvatskom vodstvu u nadi da će pritiscima uspjeti ostvariti zauzimanje za njihov položaj u pre-

Kulturno i gospodarsko djelovanje

Osim na političkom, stranka je djelovala i na kulturnom te gospodarskom planu. Osnivanjem ogranka »Seljačke sloge« nastojao se potaknuti kulturno-prosvjetni rad na selu promicanjem seljačke kulture, suzbijanjem nepismenosti, osnivanjem knjižnica i čitaonica, poticanjem rada kulturno-umjetničkih društava, organiziranjem folklornih smotri... Formalni osnutak prvoga ogranka bio je u Tavankutu početkom 1927. godine. Pokrenuti su također ogranci u Ljutovu, Čikeriji, Monoštoru, Baču, Pavlovcu i Beregu.

Organizacije su imale svoje pjevačke, tamburaške i glumačke sekcije. Tridesetih godina otvaraju se hrvatski seljački domovi po selima i salaškim naseljima – u Đurđinu (1936.), Šebešiću (1938.) i Tavankutu (1939.) – čiji su vlasnici bili upravo mjesni ogranci Seljačke sloge.

Kao ekonomsko krilo HSS-a pokrenuta je »Gospodarska sloga«, koja je u Bačkoj djelovala od travnja 1936. godine. Organizacija je posredovala kod utvrđivanja cijena seljačkih proizvoda, nabave hrane, liječenja stočnih bolesti, podizanja cijena nadnica, nabave ogrijeva, likvidacije zemljoradničkih dugova...

prošloga tjedna održano u Subotici i Somboru.

»Bačkim Hrvatima nerijetko se spočitava da su hrvatstvo 'otkrili' preko Radićeva seljačkoga pokreta i HSS-a, neovisno o evidentnosti ranijih svjedočenja hrvatstva bačkih Bunjevaca i Šokaca. Pokret i stranka su nesumnjivo ostavile trajnoga traga na izgradnju njihove nacionalne svijesti«, rekao je Bara.

POČECI DJELOVANJA

Iako je i prije bilo kontakata i suradnje na području kulture, intenzivnije djelovanje HSS-a u Bačkoj počelo je nakon osnivanja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine. Stranka je u početku bila vezana za salaške i pojedine seoske sredine, u kojima su Hrvati živjeli odvojeno od drugih naroda, i ostali su izvan asimilacijskih utjecaja gradskih središta.

i Nijemcima u okolici. Osnivači ogranka bili su uglavnom seljaci, ali i studenti, odvjetnici i druge osobe koje nisu izravno ovisile o državnoj službi i plaći. Istaknuti »radićevci« u to doba bili su: *Mirko Ivković Ivandekić, Mihovil Katanec i Stjepan Vojnić Tunić*. Zbog stalnoga oporbenoga držanja i kritiziranja državnoga uređenja HRSS je bio pod pritiskom režima, kao i simpatizeri u Bačkoj.

UJEDINJENJE HRVATA

Na državnoj razini HSS je ostvarivao dobre rezultate, dok je u Bačkoj, zbog razjedinjenosti Hrvata, imao skromne rezultate sve do prevladavanja međusobnih nesuglasica 1930-ih. Naime, većina nespornosti između *Blaška Rajića*, vođe Bunjevačko-šokačke stranke (BŠS) i *Stjepana Radića*, lidera HSS-a, bila je uzrokovana Radićevim kritikama svećenstva i klerikalnih

Atentat na Stjepana Radića 1928. godine u beogradskoj Narodnoj skupštini donosi formalni kraj jedne faze političkoga života u HSS-u. U međuvremenu, dolazi do uvođenja apsolutističkoga režima kralja *Aleksandra Karađorđevića*: HSS biva zabranjen, »Seljačka sloga« u otežanim uvjetima policijske prisile ubrzo prestaje s radom, a članstvo u Bačkoj nacionalno djelovanje nastavilo je u kulturno-prosvjetnim i katoličkim društvima.

OBNAVLJANJE RADA

Djelovanje HSS-a u Bačkoj obnavlja se s političkim prilikama nakon 1934., a HSS-ovci djeluju u Udruženoj opoziciji, koju predvodi *Vladko Maček*. Zanimljivo je da *Josip Vuković - Đido* osvaja gotovo 10.000 glasova u Subotici i zastupnički mandat na Mačekovoj listi. Isto tako, u razdoblju 1935.–1941. obnovljeni su stari, ali i otvoreni

govorima Cvetković-Maček (predvodnici delegacije bačkih Hrvata kod Mačeka u travnju 1939. bili su Josip Vuković - Đido i Blaško Rajić).

Neuključivanje kotara Subotica, Sombor, Apatin i Odžaci u granice Banovine Hrvatske bački su Hrvati dočekali s razočaranjem, ali su nastavili djelovati na priključenju matici. U vrijeme Drugog svjetskog rata članstvo HSS-a u Bačkoj se pasiviziralo, iako su postojali povremeni kontakti između pojedinaca iz bačkoga HSS-a s onima u Hrvatskoj. Nakon rata rad i ideje prilagođene su novim prilikama – postale su organizacije u službi komunističke ideologije. Nakon 1950-ih stranka postupno prestaje djelovati, a posljednje akcije u Bačkoj bile su otpor zatvaranju hrvatskih kulturnih i katoličkih društava.

D. B. P.

Predvodnici izaslanstva bačkih Hrvata Josip Vuković-Đido i Blaško Rajić kod Vladka Mačeka u travnju 1939.

Istraživanje mjesne povijesti podunavskih Hrvata kao trajna preokupacija

Zbog nedavnog rata u Hrvatskoj i problema povratka Srba u Hrvatsku, čini se da se ne želi previše dizati prašina s pojedinim problemima, kao što je primjerice »bunjevačko pitanje«

Iako živi i radi u Zagrebu, gdje je na Filozofskom fakultetu prije dvije godine diplomirao povijest i sociologiju, 32-godišnji Mario Bara, podrijetlom iz Stanišića, ostao je vjeran svojem zavičaju. Naime, kao jedan od svojih strukovnih interesa ističe mjesnu povijest podunavskih Hrvata, o čemu svjedoče tekstovi koje je objavljivao u stručnim publikacijama – »Somborska deklaracija i njezino značenje za bačke Hrvate« (Časopis za suvremenu povijest, Zagreb, 2006.), »Hrvatska seljačka stranka u narodnom preporodu bačkih Hrvata« (Pro tempore, Zagreb, 2006.) i »Đilasova komisija i sudbina bačkih Hrvata« (Pro tempore, Zagreb, 2007.) – ali i u »Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«, čiji je suradnik od 2005. godine.

Radi na Institutu za migracije i narodnosti iz Zagreba, kao znanstveni novak.

U razdoblju između dvaju svjetskih ratova Hrvati u Bačkoj su, čini se, imali probleme koji su i danas prisutni. Možete li u tom kontekstu povući neke paralele i čemu bi nas taj dio povijesti mogao naučiti?

Dosta se paralela može izvući između tih i današnjih vremena, i može se dosta naučiti. Jedna Radićeva uzrečica glasi: »Dva Hrvata, tri stranke«. Dakle, u tom su razdoblju djelovale različite stranke koje su okupljale Hrvate – Hrvatska seljačka stranka, Bunjevačko-šokačka stranka, Vojvodanska pučka stranka... Zbog razjedinjenosti među mjesnim Hrvatima one su postizale razmjerno slabe rezultate. Iznimka je uspješno djelovanje Bunjevačko-šokačke stranke dvadesetih godina XX. stoljeća, a veći uspjeh HSS ostvaruje tek u godinama pred Drugi svjetski rat. Stranke su djelovale s različitih stanovišta, a sa zaoštravanjem određenih prilika dolazilo je do sukoba među njima. U 30-im godinama zajednički djeluju političari, svećenstvo, kulturni i prosvjetni radnici te uspijevaju organizirati Hrvate u Bačkoj, gdje oni predstavljaju realnu po-

litičku snagu i faktor u tadašnjoj državi. Osim toga, tada su gotovo u svim segmentima društvenog života djelovala hrvatska društva. Same političke stranke nisu donijele toliko uspjeha, ako nije bilo oblika kulturno-prosvjetnog djelovanja.

granica i Hrvati su po prvi puta od Kraljevine SHS nacionalna manjina. U ono vrijeme nije bilo granice i lakše je bilo ostvariti zajedničko djelovanje, pa i kroz zajedničku političku stranku, konkretno HSS. Danas to, čini se, nije moguće, iako je bilo pokušaja da se na listi

Kao znanstveni novak na Institutu za migracije i narodnosti iz Zagreba čime se trenutno bavite?

Sada se preusmjeravam na sociologiju, iz koje ću raditi doktorat. Tema će biti vezana za projekt na kojemu sam trenutno uposlen, a

Naravno da ne možemo svi biti jednoglasni. Zato i postoji demokracija. Ali za ovdašnje Hrvate pouka iz povijesti bi bila – uspjeh je u zajedničkom djelovanju. Možda kao blok stranaka, sa zajedničkim rezolucijama. I uz relativno mali broj Hrvata koji je ostao ovdje, to zajedništvo bi dalo zajednici jednu dodatnu snagu u javnom životu. Naravno, problem je i u vanjskim faktorima koji su postojali i prije, tako i danas, poput »bunjevačkog pitanja«.

Na neki način čini se da su veze bačkih Hrvata sa sunarodnjacima, posebice u političkom smislu, u to vrijeme bile jače nego danas. Kako to objašnjavate?

Drukčija su vremena. I danas velik broj Hrvata studira u Zagrebu, postoje uzajamna gostovanja folklornih skupina, ali ondašnji efekti su bili drukčiji. Danas postoji državna

HSS-a nađe predstavnik ovdašnjih Hrvata.

Imajući u vidu povijesne prilike, kako vidite odnos današnjih hrvatskih političara prema ovdašnjim Hrvatima?

Mislim da Hrvati u Vojvodini nisu u fokusu hrvatske politike. I prije, ne samo sada zbog aktualne gospodarske krize, Hrvatska je bila usmjerena na druge probleme. Zbog nedavnog rata u Hrvatskoj i problema povratka Srba u Hrvatsku, čini se da se ne želi previše dizati prašina s pojedinim problemima, kao što je primjerice »bunjevačko pitanje«. Jer, kada bi s državne razine došao jedan jasan stav, mislim da bi taj odnos bio drukčiji. Naime, nije isto kada inicijativa dolazi samo s jedne strane, kada su Hrvati ovdje prepušteni sami sebi s vlastitim snagama, ili kada iza njih stoji jaka poruka matične domovine.

to je utjecaj migracija na regionalni razvoj Hrvatske. Dakle, bavim se temom migracija unutar Hrvatske, te sociologijom etničkih odnosa kako u Hrvatskoj, tako i na širem panonskom području. S druge strane, ono što će cijeloga moga života ostati preokupacija – jest istraživanje mjesne povijesti podunavskih Hrvata.

Kakve su vam veze sa zavičajem?

Dobre. Sebe smatram vojvodanskim Hrvatom, iako sam podrijetlom iz Dalmacije. Suradujem s ovdašnjim hrvatskim institucijama. Osim rada na »Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«, u najavama je mogućnost rada na informativnoj publikaciji vezanoj za Hrvate u Vojvodini, te pisanje članaka za »Godišnjak Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata«, koji je u pripremi.

D. B. P.

PREDAVANJE S TEMOM POHODA I DARIVANJA U PREDSVADBENOM RAZDOBLJU

Predsvadbeni običaji – prepoznatljiv identitet

Podaci su zabilježeni prilikom terenskog ispitivanja s dva područja Subotice i Sombora s okolicom, koje je Biserka Jaramazović obavila za potrebe Zavoda tijekom ožujka i travnja 2009. godine

Razgovarala: Željka Vukov

Reultati terenskoga istraživanja predsvadbenih pohoda i darivanja u bunjevačkih Hrvata, koje je kao vanjska suradnica Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata provela diplomirana etnologinja iz Subotice Biserka Jaramazović, uz mentorstvo prof. dr. Milane Černelić, predstavljani su ovoga tjedna u Subotici. Predavanje je održano u organizaciji Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata i Hrvatskog akademskog društva.

Nazočnima na predavanju Biserku Jaramazović i njen rad predstavila je Katarina Čeliković, menadžerica kulturnih aktivnosti u Zavodu. Biserka je prošle godi-

ne diplomirala etnologiju i kulturnu antropologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, kao i engleski jezik i književnost. Trenutačno živi i radi u školi stranih jezika u Zagrebu.

U svom predavanju govorila je o običajima koji obuhvaćaju cijeli niz pohoda, koji se odvijaju u predsvadbenom razdoblju kod bunjevačkih Hrvata – od trenutka izbora bračnog druga do dana vjenčanja. Zanimljiv dio tih pohoda su i darovi, koji se tom prilikom daju i primaju. Podaci su zabilježeni prilikom terenskog ispitivanja s dva područja Subotice i Sombora s okolicom, koje je za potrebe Zavoda Biserka obavila tijekom ožujka i travnja 2009. godi-

ne. Ovaj njen istraživački rad bio je povod za razgovor.

Kako ste započeli istraživački rad i što on sve obuhvaća?

Sam inicijator ovoga istraživanja je bio Tomislav Žigmanov, ravnatelj Zavoda, koji je već prije surađivao s profesoricom Milanom Černelić, koja je meni bila mentoric. Svakako, mi smo dobili slobodu u izboru teme. Odabrana je tema »Pohodi i darivanje u predsvadbenom razdoblju kod Hrvata-Bunjevaca Subotice i Sombora s okolicom«. Terensko istraživanje sam radila uz suglasnost i konzultacije prof. Černelić, na dva područja. Razgovarala sam s 19 kazivača, koji su mi govorili o ovoj temi ono čega se oni sjećaju. Svakako, ovdje je bilo, ako tako mogu reći, i malih pomaka od same teme, jer se ljudi raspricuju o svojim anegdota i događajima. Ovom prilikom bazirali smo se na ovaj mali djelić svadbenih običaja, točnije na predsvadbeno darivanje.

Terensko istraživanje temeljeno je na komparativnoj tehnici – građa se paralelno prikuplja i analizira te komparira na nekoliko lokaliteta. Zadana tema proučena je sa sinkronijskog aspekta – s horizontalnim presjekom običaja u određenom vremenskom razdoblju, te s vertikalnim presjekom običaja kroz vrijeme unutar dužeg vremenskog razdoblja.

Razgovarali ste s ljudima iz Subotice, Sombora i okolice Sombora, koja su to konkretno mjesta bila i postoje li velike razlike od mjesta do mjesta?

Da, lokaliteti koje sam obišla su: Sombor, Gradina, Bezdanski Salaši, Šikara, Subotica, Bajmok, Bikovo, Mala Bosna, Đurđin, Žednik, Pavlovac i Tavankut. Razlike postoje i u tome i jest ljepota, jer postoje razne varijante, suvrstice koje sve ovo i čine zanimljivim. Na teren sam otišla s pripremljenim upitnikom, znala sam što ću pitati i što želim čuti, ali nisam znala što ću čuti. Kod svih kazivača je bila ista tematika. Ako ćemo gledati regionalno – sve je to istog korijena, ali ima različitosti. Sombor i njegova okolica se dosta razlikuju u odnosu na Suboticu i okolicu. Dapače, pod jedan model bi mogla staviti Sombor, a pod drugi Suboticu. No,

na ovome polju se može još puno raditi i istraživati.

Možemo li onda generalizirati neki običaj ili je to praktično nemoguće?

Generalizacijom običaja može se doći do određenog modela pojedinog običaja, ali kultura sama po sebi, kao niti narodna kultura, nije uniformna i apsolutno homogena – tako ni običaji nisu unificirani, jer životna praksa i primjena običaja rada njegove različite varijante ili takozvane suvrstice. Običaji služe i kao sredstvo potvrđivanja pripadnosti određenoj zajednici. Dakle, ne možemo ih generalizirati.

Koji su to običaji pohoda i darivanja u predsvadbenom razdoblju?

Tu pripada nekih 5 – 6 običaja, koji su sami za sebe zanimljivi i povezani, te u novije vrijeme možemo reći i u nekim dijelovima ujedinjeni. Prvi u nizu ovih običaja je takozvani običaj »iči pitati« ili »rakijare«, zatim je tu »prošnja«, »dogovor«, »zaruke«, »nedjeljni posjet zaova« i kod nekih »nošenje aljina«. Darovi su se razlikovali od mjesta do mjesta i od običaja do običaja.

Što je zapravo običaj »rakijare«, tko je sudjelovao u njemu i koji su bili darovi?

»Iči pitati« ili »rakijare« je običaj ophođenja djevojačke kuće prije prosidbe. Svima je poznato kako se u prijašnja vremena često mladenka i mladoženja nisu niti poznavali, te su se brakovi ugovarali preko posrednika, uglavnom rodbine od momka. Znalo se u kojoj kući ima djevojaka, pa bi momci, tj. njihovi izaslanici, pokušali. Među kazivačima ima primjera i da su znali nositi i po deset puta rakiju dok se momak ne bi oženio. Sudionice su najčešće bile dvije (udane) žene iz momkove obitelji, strine, ujne, zaove, koje bi se svečano obukle i uredile, a koje su ujedno bile vješte u govoru, kako bi što bolje nahvalile momka i obitelj. Dakle, one su nosile bocu s rakijom i čašice, ponekad i »rojštoš maramu«, svileni rubac, rupčić, jabuke (ponekad sa zedjevenim novčićima). Rakijare su išle subotom poslijepodne ili nedjeljom iza mise, jer im je cilj svakako bio da ih svijet vidi. Rakija se nije otvarala, osim ako je mlada pristala.

Ukoliko djevojčini nisu prihvatili ponudu rakija bi bila vraćena.

Zanimljiv je običaj koji je i danas poznat »prošnja«, no, on nije u potpunosti izgledao kao današnja prošnja. Koje su osobitosti prošnje prošloga stoljeća?

Moram napomenuti da se ovaj običaj u kazivanjima teško odvaja od »rakijara« i od zaruka, a ponegdje se jasno javlja kao samostojeci pohod. Običaji rakijara, prošnje i zaruka vremenom su se presložili i gubi se jasna granica među njima. U prijašnja vremena ovaj običaj obavlja momak s nekim od članova uže obitelji ili momak sam. Darovi su raznoliki, nosila se burma i/ili zaručnički prsten, bombonjera, zlatan broš ili tko je što pripremio. Tradicijski darovi početkom XX. stoljeća bili su kutija »rozolija«, sada poznatija kao zaručnička kutija – (plišani rubac, novac, zlato, jabuka ponekad sa zadjevenim novcem ili dukatom), ili okićena kotarica (košara)- (boca rakije, jabuka, vezeni rupčić, rojtoška marama i sl.).

Sombor s okolicom ne poznaje »rozoliju«, premda su mladoženjini roditelji u prošnju nosili sličnu kutiju ili kofer obložen svilom iznutra, a okičen ružmarinom i novcem izvana (ruho za mladu – bijelo i crveno, svileni atlaski rupci, boca rakije i tacna sa šest čašica, jabuka sa zabode-nim novcem). U Somboru postoji i uzvratno darivanje, kada djevojka daje rupce momku u kutiji ili koferu obloženom svilom i iznutra i izvana (njezine rupce, rupčiće, tri košulje za mladoženju – 1 bijela za vjenčanje, kravata); na njegovom poklopcu iznutra je djevojčina fotografija, a izvana je kofer okičen ružmarinom, asparagusom i slično. Ovaj dar predstavlja zalag da će djevojka poći za momka i predmet hvale momkovoj obitelji.

Slijedi običaj koji postoji i danas, ali ne u potpunosti. Kako je »dogovor« nekad izgledao?

Ovaj običaj »dogovor ili rukovanje« je zapravo dogovor o zarukama i o snašinom mirazu. Činjenica je da se zadržao do danas, ali samo

Brojni su posjetitelji bili na predavanju

pod nazivom *dogovor* i samo kod pojedinaca. Kod djevojke koja je pristala na udaju, točnije njeni roditelji, dolazili su momkovi roditelji, u novije vrijeme i momak – mladoženja, kako bi se upoznali s »preteljima«, ako se ne znaju. Kod ovog običaja u Subotici i okolici darovi nisu bili obvezni – po želji i prilikama.

Ali u Somboru ili okolici možemo vidjeti preslojavanje s običajima zaruka i prošnje. Tamo bi svekar i svekrva donosili satensku kutiju s kompletnom opremom za mladenku, rakiju i čašice i zlatan nakit.

Običaj koji je možda najviše sličan nekadašnjem i koji je i danas ostao u narodu jesu zaruke ili »piće«. Postoji li neka veća razlika između Subotice i Sombora? Zaruke, tj. veridba ili »piće«, kako se ovaj običaj nekad zvao, ostao je i do danas, ali ipak ima sitnih razlika. Tada se išlo »zapit divojku«, a danas je jedini naziv za ovaj običaj zaruke, tj. veridba.

Darovi postaju sve raznovrsniji: rakija sa šest čašica (s kojom se snašu zapije), kutija rozolija ili rok-zalija se počela koristiti 1950-tih, a to je bila kartonska kutija obložena svilom bijele, roze ili plave boje u kojoj je mladenkina oprema. Materijal za vjenčano ruho, za crveno ruho, za neko obično ruho, pregača, čarape, donje rublje,

radene papuče, cipele, te svileni i kašmirski rupci, rupčići, rojtoš marama, prsten, a početkom XX. stoljeća i jabuka ukrašena mašnama s privezanim zaručničkim prstenom ili burmom. Ukoliko je bila zima, mladenka je mogla dobiti i kaput i rukavice (npr. kaput sa striganom). Svekrva obvezno donosi tortu na zaruke, a ranije je to bila pogača u slatko.

U Somboru i okolici postoji specifičan zaručni dar: pleteni slatki kolač, tzv. »kraljav« ili »divojački kolač«, mada je i u Somboru danas taj kolač najčešće zamijenjen tortom.

Neki običaji vezani za predsvadbene pohode su izumrli ili su izuzetno rijetki, pa se danas niti ne zna za njih. O čemu je riječ?

Zaista, po svim kazivanjima običaj »pohod zaova« je iskorijenjen. Nekada je mladence u crkvi navijestio svećenik i to tri puta do vjenčanja, i danas se naviješta u nekim župama ali po jednom, ili jako rijetko po tri puta. Nekada su udane zaove pohodile buduću mladenku i dovodile ju u crkvu. Svrha je bila da se mladenka bolje upozna i da se pokaže svijetu. Oni koji su bili u varoši (gradu) više su puta išli na misu, dok su salašari najčešće samo jednom dolazili.

Još jedan običaj je svrstan u ovu temu predsvadbenog pohoda i darivanja, koji je danas zaista

rijedak. Koji je to običaj?

To je isto zanimljiv običaj »nošenje 'aljina«, koji nisam stavila u ovo predavanje jer nije usko vezan za darivanje. Ovdje je zanimljivo to da je muška strana dolazila po mladenkin štafir, namještaj, odijela i sve što je mladenka imala i što joj je pripremljeno za udaju. Kod bogatijih ljudi za nošenje haljina su znali zvati i svirce (tamburaše). I ovaj je običaj u novije vrijeme nestao, točnije, kada su se počeli nositi veliki regali, ljudi su polako odustajali. Danas je ovaj običaj izuzetno rijedak, mada se još uvijek može čuti nešto slično nekadašnjem »nošenju 'aljina«.

Na kraju, možemo li reći da su se svi ovi običaji stopili u jedan ili dva događaja koji i danas prethode svatovima?

Varijabilnost predsvadbenih sastanaka i darivanja je velika. Vremenom je došlo do selektiranja specifičnih oblika darivanja, te su pojedina tradicijska obilježja opstala do danas i ona predstavljaju markere identiteta podunavskih Hrvata-Bunjevaca. Da, zaruke su postale ključni (često i jedini) predsvadbeni sastanak, u njima dolazi do povezivanja, stapanja i modifikacije različitih tradicijskih elemenata iz više predsvadbenih pohoda.

Svi ti tradicijski elementi prepoznatljivi su dijelovi identiteta podunavskih Hrvata-Bunjevaca.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obaveštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

Seminar »Mladi lideri« u Hrvatskoj čitaonici

U prostorijama Hrvatske čitaonice 22. kolovoza 2009., održan je jednodnevni seminar »Mladi lideri«. Seminar je organizirala udruga KroV, uz financijsku potporu mladeži DSHV-a i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, a okupio je oko 20-ero zainteresiranih mladih za ovu tematiku.

Voditelji seminara bili su treneri *Marko Balažević* i *Igor Čeliković*, koji su imali prigodu bolje se upoznati s vođenjem ovakvog tipa interaktivnog seminara na ljetnoj školi u Splitu, koja je za glavnu temu imala leadership (liderstvo) a

koja je bila organizirana i osmišljena od strane Neformalnog foruma međunarodnih studentskih organizacija (IFISO – »Informal Forum of International Student Organizations«).

Seminar je imao za cilj okupiti i osposobiti buduće lidere određenim znanjima i tehnikama, koje će oni moći primijeniti u svojim lokalnim zajednicama ili organizacijama.

Povratne informacije (feedback), komentare i savjete koje su sudionici iznijeli neposredno nakon cjelodavnog seminara potvrdili su veliku želju mladih ljudi za sadržajima ovog tipa te izrazili spremnost većeg angažiranja u lokalnim zajednicama i organizacijama od njihovog interesa.

Svim polaznicima seminara uručene su diplome, kao uspomena na ovaj događaj i podsjetnik da trebaju ova znanja što bolje iskoristiti u svojim zajednicama gdje su aktivni.

Vladimir Lišić, jedan od sudionika, o seminaru kaže:

»Kroz nekoliko igrica upoznavanja stvorila se ugodna atmosfera među sudionicima, te je sve poprimilo jednu ugodnu notu. Interaktivan rad je bio veoma interesantan te je svaki sudionik imao priliku podijeliti svoje mišljenje s ostalima. Treneri su, pak, pomoću multimedijalnih sadržaja, te svojim jasnim i konciznim primjerima, pitanjima i odgovorima uspješno održali visok stupanj zainteresiranosti kod svih sudionika.«

Sjednica Gradskog vijeća

Sudeći po dobiti koju ostvaruju javna i komunalna poduzeća, za gradski proračun bi bilo bolje da parking naplaćuju dimnjačari. Naime, JKP »Dimnjačar« u prošloj je godini ostvario dobit od oko 417 tisuća dinara, a »Parking« skoro upola manje – 270 tisuća. Podaci o dobiti zanimljivi su i kod ostalih poduzeća: Zavod za urbanizam profitirao je s 880 tisuća dinara, a Ravnateljstvo za izgradnju s oko 81 tisućom. Čistoća je ostvarila dobit od oko 2,7 milijuna, Toplana skoro dva milijuna, a Vodovod skoro milijardu, ali sav novac će im otići na pokrivanje dugova. Subotičke tržnice su prošle godine ostvarile dobit od 390 tisuća, a Palić Ludoš oko 66 tisuća. Prema Zakonu o javnim poduzećima predviđeno je da se 15 posto od ostvarene dobiti usmjerava osnivaču, odnosno u gradski proračun. Gradsko vijeće je na svojoj posljednjoj sjednici u utorak, 25. kolovoza, na sve odluke o raspodjeli dobiti JKP-a dao jednoglasnu suglasnost, što upućuje na zaključak da koalicija dobro funkcionira. Gradsko vijeće je dalo suglasnost i na povećanje osnovnog kapitala u komunalnim poduzećima Čistoća i zelenilo i Vodovod, a prihvaćena je i cijena za kupovinu prve vojarne. Grad će za ovaj kompleks platiti 610 tisuća eura, koje će osigurati iz bankarskog kredita.

Znanstveni skup na Paliću

Počevši od ponedjeljka 31. kolovoza do srijede 2. rujna Palić će ugostiti brojne stručnjake i znanstvenike na XVI. znanstvenom skupu s međunarodnim sudjelovanjem: »Tehnologija, kultura i razvoj«. U tri dana rada ovog znanstvenog skupa bit će tematski obrađivane sljedeće teme: Zemlje zapadnog Balkana na putu prema Europskoj Uniji (kontekst skupa), Institucionalni sustav – stanje, posljedice i moguće strategije razvoja (prva tema) i Efektivnost istraživačkog i inovacionog sustava – stanje, posljedice i politike povećanja efektivnosti (druga tema). Znanstveni skup organiziraju: Udruženje »Tehnologija i društvo«, Ekonomski fakultet, Subotica, Centar za istraživanje razvoja znanosti, tehnologije »Institut Mihajlo Pupin«, Beograd i Elektrotehnički fakultet, Podgorica.

D. P.

Trećini Subotičana potrebna pomoć

Tijekom samo jednoga dana Centar za socijalni rad primi na desetine različitih zahtjeva za pomoć pri kupovini hrane, lijekova, a u posljednje vrijeme školskog pribora i udžbenika, ali je nemoćan ispuniti zahtjeve roditelja, jer za ovu namjenu u gradskom proračunu nema novca.

»Gradskom odlukom izuzeta je pomoć za kupovinu udžbenika i školskog pribora. Jednokratnu pomoć mogu dobiti samo egzistencijalno ugroženi žitelji, a situacija je veoma teška, ljudi ostaju bez posla, sve je više siromašnih, ali i neriješenih zahtjeva koji stoje od srpnja zbog nedostatka novca«, kaže Ljiljana Popović, ravnateljica Centra za socijalni rad.

Od jeseni, kažu mjerodavni u Centru za socijalni rad, situacija će biti još teža, a realno pomoć za preživljavanje potrebna je trećini Subotičana.

V. I.

Besplatna njega starima i u Bajmoku

U okviru Službe otvorene zaštite, koja u Bajmoku radi od prosinca 2006. godine i zapošljava tri njegovateljice, od 1. rujna starim, bolesnim i invalidnim osobama, čija mjesečna primanja ne prelaze 10.000 dinara, bit će na usluzi više njegovateljica i spremačica, koje će im besplatno pomagati u sljedećih šest mjeseci.

»Naša služba u Bajmoku ima preko 50 korisnika koji usluge plaćaju sukladno svojim primanjima, što znači da najniža kategorija plaća 46 dinara za sat usluge i tu se ništa neće mijenjati. Novina je to što je Gerontološki centar zaposlio 72 radnika, njegovateljica i spremačica

koje će na teritoriju Subotice i prigradskih naselja besplatno pomagati starim, bolesnim i invalidnim osobama«, kaže *Vesna Pajić*, ravnateljica Službe otvorene zaštite Gerontološkog centra.

Besplatne usluge njege i pomoći u kući moći će od 1. rujna dobiti svaki stari Bajmočanin koji nema primanja veća od 10.000 dinara, ukoliko se javi Službi otvorene zaštite, a Gerontološki centar će ovaj projekt realizirati zahvaljujući natječaju za javne radove u sljedećih šest mjeseci.

V. I.

60 godina ZOO vrta na Paliću

ZOO-Palić ove godine proslavlja 60 godina od svog osnivanja. Ideja za osnivanje je potekla od *Marka Bačlije*, koji je u to vrijeme bio predsjednik Narodnog odbora grada, i *Milana Martinovića – Metalca*. ZOO-vrt je osnovan 4. travnja 1949., a za ravnatelja je postavljen *Konstantin Medaković*, koji je tada imao samo još jednog radnika, ali čije se broj tijekom godine povećao na osam.

Sva događanja u ZOO-vrtu Palić tijekom cijele ove godine podređena su ovom jubileju, pa tako za Dan grada, osim svečane akademije koja će se održati 3. rujna u Gradskoj kući, Društvo kolekcionara priređuje sa svojim članovima u čast ovoga jubileja izložbu poštanskih maraka i numizmatike s motivima životinja.

Otvoranje izložbe je 29. kolovoza s početkom u 10 sati u amfiteatru u ZOO-vrtu Palić.

Lj.V.L.

Međunarodni susret tamburaša

Drugi međunarodni tamburaški kamp, u organizaciji Europskog tamburaškog saveza, održan je od 12.-22. kolovoza u Pljevljima u Crnoj Gori. Ove godine sudjelovala su 52 mlada tamburaša iz: Češke, Austrije, Slovenije, BiH, Hrvatske, Crne Gore i Srbije. Predstavnici iz Subotice su bili članovi Subotičkog tamburaškog orkestra, kao i nekoliko tamburaša iz Muzičke škole iz Subotice. Oni su, uz ovogodišnje voditelje kampa – *Budimira Stojanovića* iz Pančeva, *Boška Bogičevića* iz Rume, *Stipana Jaramazovića* iz Subotice, *Tome Galića* iz Požege i *Franje Batoreka* iz Osijeka, nastojati u 10 dana aktivnog rada svladati 15 zahtjevnih koncertnih kompozicija, koje su izveli na završnom koncertu.

Po riječima prof. *Mire Temunović*, sudionice kampa, organizatori su za sljedeću godinu najavili kako će susret biti održan u Republici Češkoj. Domaćini su, uz potporu gradske vlasti, te državnog ministarstva, pri-

premili i dodatne sadržaje, kako bi sudionici kampa u vrijeme boravka u njihovom gradu upoznali kulturne i ostale znamenitosti toga mjesta.

Ž. V.

Požar oštetiо fiskulturnu dvoranu Srednje tehničke škole

Veliki požar, koji je u nedjelju zahvatio novoizgrađenu fiskulturnu dvoranu u dvorištu Srednje tehničke škole, u potpunosti je progutao krovnu konstrukciju, dijelove opreme, a užareni komadi su uništili modernu podlogu na rukometnom terenu. Ozlijeđenih u vatrenoj stihiji nije bilo. »Ovo što se dogodilo je tužno i strašno. U studenom prošle godine službeno smo otvorili dvoranu i sada je skoro sve izgorjelo. Šteta je ogromna, prije svega za naše đake, kojih ima više od 1500 i koji su ponovno ostali bez fiskulturne dvorane. Cijeli krov, podloga i veliki dio opreme su nestali u vatrenoj stihiji. Ovo je bila prelijepa dvorana, jedna od najmodernijih u zemlji. Vjerojatno su u pitanju električne instalacije, ali ćemo nešto više znati kada policija obavi očevid«, rekla je »Blicu« Erzsébet Ivanović.

Nova fiskultura dvorana, ukupne površine 1.800 četvornih metara, izgrađena je prošle godine sredstvima Pokrajinskog fonda za kapitalna ulaganja. Ukupna vrijednost radova bila je oko 105 milijuna dinara.

Šaht nije deponij za smeće

Slivnici i šahtovi građanima nerijetko služe za odlaganje ostataka Sgrađevinskog šuta, pa čak i maltera i betona, molerskog materijala, televizora, računala, itd. U kanalizaciji u Palmotićevoj ulici, pored terena FK »Bačke«, nađeni su čitavi dijelovi više motocikala, u kanalizacijskom šahtu na uglu ulica Hipodromske i Somborske ceste nalaze se uglavnom novčanici, torbe i neka druga osobna sredstva, šahtovi kod Mliječne tržnice i na uglu ulica Dózsa Györgya i Frankopanske napunjeni su plastičnom ambalažom i pokošenom travom. Ovako nemaran odnos dijela građana Subotice, koji slivnike, šahtove i otvorene kanale smatraju kantama ili deponijima za smeće, nagnao je direktora JKP »Vodovod i kanalizacija« da se obrati sugrađanima apelom, putem kojeg ih poziva na odgovornije ponašanje.

»Javni sustav kanalizacije je nezaštićen, jer svatko može podići poklopac na šahtu ili slivničku rešetku i riješiti se nepotrebnog otpada na vrlo neodgovoran način, ne razmišljajući da time nizvodno pravi drugima, a i sebi, problem koji sprečava da ovaj sustav uredno funkcionira.

Apeliramo na građane da se odgovorno ponašaju i da štite ovaj sustav, koji je i njihova zajednička imovina. Podsjećamo građane na kulturu javnog ponašanja, tj. da sve one predmete koje ne bi bacili u svoju kući u toalet školjku ili septičku jamu, to isto ne čine niti odbacivanjem u javni kanalizacijski sustav«, stoji u priopćenju JKP-a »Vodovod i kanalizacija«.

NASELJA BAČKE U POVIJESTI (6)

U nekoliko nastavaka upoznat ćemo čitatelje s poznatim i novootkrivenim arheološkim lokacijama u okolici Subotice i Sombora, koji nam otkrivaju dio srednjovjekovne prošlosti ovih gradova i naselja. Ovi »tragovi prošlosti« današnjim stanovnicima govore o prošlosti njihovih mjesta, a mogu nam pomoći i u pronalaženju odgovora na pitanja o tome koji su mogli pravci razvoja ovih prostora.

Subotička tvrđava je jedna od najzačajnijih ali istovremeno i najzagonetnijih srednjovjekovnih građevina. Značajna je jer je ona sačuvala izvesni kontinuitet življenja sve do oslobođenja od Turaka, a za vrijeme turske vlasti zbog nje je Subotica bila centar turskog upravljačkog okruga, nahije (teritorij današnjeg Sjevernobačkog okruga je skoro identičan s teritorijem turske Subotičke nahije?!).

Znamo gdje je tvrđava stajala, na mjestu današnjeg kompleksa franjevačke crkve i samostana. Pouzdano ne znamo njenu osnovu i izgled. Znamo da je od 1525. do 1527. godine doživjela četiri opsade, od toga tri puta je opsađivač bio njen feudalni vlasnik *Török Bálint*. Znamo da su nakon ukidanja Vojne krajine franjevci i kapetani vodili dugotrajni spor oko vlasništva, i na kraju pobijedili su franjevci. Znamo da je franjevačka crkva nepravilno postavljena, naime ulaz u hram je s južne strane a oltar na sjeveru, a kod svih katoličkih crkava ulaz je s istočne, a oltar sa zapadne strane.

PISANI TRAGOVİ O SUBOTIČKOM KAŠTELU

U pisanim dokumentima tvrđava se prvi put spominje 1499. godine kao kaštel – *castellum Zabadka*. Dokument iz 1502. godine spominje ga kao *Castrum Zabadka*, što znači – tvrđava. Ona je izgrađena krajem XV. stoljeća, sudeći po dokumentu iz 1717. godine, koji je pronađen prije dvadeset godina u Bečkom arhivu. Carski komesar, koji je došao rješavati spor kapetana i franjevaca, priopćuje kako iznad

Subotička tvrđava – zagonetna građevina

Piše: mr. Zsombor Szabó

kapije postoji ploča na kojoj piše da je gradnja završena 1470. godine. Uz izvještaj komesar je napravio i jednu skicu osnove tvrđave. Graditelj je bio erdeljski vojvoda *János Dengelegi Pongrácz*, koji je grad Zabadku s okolnim naseljima dobio u posjed krajem 1464. godine, znači gradnja je mogla najranije početi 1465. godine. Od 1498. godine se

spominju i kaštelani – kapetani tvrđave, i to su *Péter Billye* i *Ambrus Ethelei*. Poznata su imena i ostalih kapetana sve do 1525. godine.

KAKO JE IZGLEDALA TVRĐAVA?

Razni istraživači su pokušali rekonstruirati izgled tvrđave na

osnovi prikaza na prvim geografskim kartama. Prvi prikaz je na karti tajnika *Lazara* iz 1528. godine. Na osnovi tog crteža, koji liči više na znak, ne možemo skoro ništa zaključiti, jer su npr. Subotica i Tavankut prikazani skoro identičnim znakom, s tim da je tavankutska građevina još veća od subotičke. Po mom mišljenju ovi crteži prikazuju prije crkve nego nekakve tvrđave. Sljedeća karta je izrađena 1552., a tiskana je 1556. godine. Autor te karte je *Wolfgang Lazius*, koji je namjeravao »popraviti« kartu tajnika *Lazara*. Po svemu sudeći, karta je više puta izdavana i dorađivana, jer zasad raspolazem s tri izdanja i na svakom subotička tvrđava izgleda drugačije te teško možemo tvrditi koji je prikaz najtočniji. Tu treba napomenuti da su neki crteži tvrđava na Laziusovoj karti realni i vjerojatno su nacrtani na temelju skica izrađenih na terenu. U Bečkom ratnom arhivu osamdesetih godina pronađena su dva crteža, jedan crtež perom a drugi akvarel, koji prikazuju logor i raspored vojske *Eugena Savojskog* koja se vraćala iz pobjedonosne bitke kod Sente. Logor se nalazio pokraj Paličkog jezera, na Žutoj obali, a nepoznati autor 1697. godine je nacrtao i vedute Subotice, koji se u nekim detaljima razlikuju. Najvjerojatnije je prvo nacrtan crtež s perom, kao skica, a akvarel je već razrađeniji. Na oba crteža se vide dva masivna tornja s prozorima, a iza njih, ili na jednoj kuli, i jedan tanji toranj. Na akvarelu jednu zgradu možemo identificirati kao crkvu. To su zasad prikazi s kojima raspolazemo. U sljedećem nastavku pokušat ćemo na temelju dosadašnjih saznanja rekonstruirati jednu moguću varijantu subotičke tvrđave.

Veduta grada – akvarel 1697. godina

Veduta grada – crtež perom iz 1697. godine

Crtež tvrđave s Laziusove karte 1570. godine

U nastavku – subotička tvrđava II. dio

Ekonomska kriza uništava infrastrukturu koja je osiguravala normalan život na selu

Banka u Plavni pred zatvaranjem

Kako saznajemo iz pouzdanih izvora, agencija NLB banke a.d. Beograd u Plavni prestaje raditi 15. rujna. Običnim je građanima teško shvatiti razloge ovakve odluke, kojom će život u ovome mjestu postati još kompliciraniji, a brojni klijenti ove ustanove morat će od sada novčane poslove rješavati putujući 11 km do Bača, neki i više puta mjesečno.

Ovo je još jedna od posljedica privatizacije i mjera štednje i racionalizacije, kojima poslodavci štite svoje interese zaboravljajući humanu stranu života i potrebe drugih ljudi. Banka je u Plavni otvorena prije dvadesetak godina u potpuno novoj i opremljenoj prostoriji u samom središtu sela. Svo ovo vrijeme u njoj je radila jedna djelatnica obavljajući korektno sve bankarske poslove, a broj se klijenata sve više povećavao. Ovih će im dana stići obavijest o ovoj odluci i o mogućnosti daljnje suradnje s ovom bankom ili pre-

Pred zatvaranjem: prostor NLB banke u Plavni

laska u neku drugu ustanovu koja obavlja ovu djelatnost.

Razgovarali smo s više klijenata koji u ovoj banci imaju otvorene tekuće račune, primaju svoju plaću ili mirovinu, obavljaju razne transakcije, podižu i uplaćuju kredite i druge obveze. Svi su oni iznenađeni i zatečeni ovom vijesću, izražavaju razočaranje, ali ne

žele da im se spomene ime u bilo kojim novinama. Tako je uvijek kada stvari nisu transparentne a informacije su često nepotpune. Da situacija bude još gora, ova je banka radila i kao mjenjačnica.

Plavna je, ne tako davno, bila vrlo urbano selo: imala je svog liječnika, ravnatelja osnovne škole s velikim brojem prosvjetnih dje-

latnika iz Plavne, poštu, banku, a nešto ranije i bogatu seosku knjižnicu, čitaonicu i kino.

Danas liječnik dolazi u Plavnu 2 - 3 puta tjedno, kada je otvorena i ljekarna. Pošta, u kojoj radi samo jedan djelatnik, nije otvorena subotom, u školi su samo tri djelatnika iz Plavne, svi ostali putuju iz drugih mjesta, a uskoro će i prostorija banke ostati prazna. Zbog neuspjele privatizacije prazna je i trgovinska radnja »Bačka«, koja je do nedavno krasila izgled mjesta, a zgrada bivšeg kina propada.

S druge strane, sva kućanstva imaju struju, vodu, telefon, a sve je više i računala. Tako će ubrzo skoro svi imati internet, a komunalne usluge i druge račune plaćat će u Baču, ili će stajati u koloni pred poštom i to u vremenu koje im se odredi. Život na selu nije više ni malo privlačan niti jednostavan.

Zvonimir Pelajić

Foto-povijest stanišićkog DVD-a

Prvi vatrogasni tečaj u Bačkoj

U prostorijama DVD-a u Stanišiću može se vidjeti mala foto-povijest ovog društva. Tu se nalazi i slika koja svjedoči o prvom vatrogasnom stručnom tečaju Bačkog vatrogasnog saveza koji je održan u Senti od 2. do 8. kolovoza davne 1926. godine. Fotografiju je snimio foto *M. Vuković* iz Sente.

Na ovaj tečaj su iz Stanišića poslani *Anton Semlić* i *Mirko Stepanović*. Tečaju su nazočili ljudi iz cijele Bačke.

Anton Semlić, limarski majstor, 8. rujna 1930. osniva Dragovoljno vatrogasno društvo. Na njegov poziv odazvalo se 39 ljudi. Za prvog predsjednika izabran je *Paul Haut*. Na vatrogasnom natjecanju u Subotici 1933. članovi DVD-a polučili su prvo mjesto, a dobri rezultati zadržani su i do danas.

Zapamćeno je kako je DVD najviše napredovao dok je predsjednik bio *Anton Semlić*. Pri ovom je DVD-u djelovao i plehani orkestar.

Danas je Dragovoljno vatrogasno društvo u Stanišiću jedno od rijetkih u široj okolici koje još djeluje. Pod njegovom nadležnosti su i

atari okolnih sela. U vrijeme žetve organiziraju se dano-noćna dežurstva, a u slučaju elementarnih nepogoda članovi DVD-a idu u ugrožena područja.

Društvo djeluje u općinskim prostorijama tako da je jedan od prioriteta dobivanje ovih prostorija u vlasništvo, čime bi se stekli uvjeti za njihovu temeljniju obnovu. Društvo se financira od nadoknade za utrošenu vodu. Članovi društva se povremeno okupljaju u kuglani koja se nalazi u okviru objekta. Danas je u društvu oko 45 članova, od toga je oko 15 onih na koje se može stalno računati.

S. Tadić

Vatrogasci u Senti 1926.

Zapovjednik je *Oto Olah* a predsjednik *Mladen Šalov*.

SUSRET GRADONAČELNIKA SOMBORA I OSIJEKA

Povezivanje Sombora s koridorom 5C

SOMBOR – Gradonačelnik Sombora *Dušan Jović* i predsjednik Skupštine grada *Nemanja Delić* boravili su u petak, 21. kolovoza, u Osijeku, gdje su s osječkim gradonačelnikom *Krešimirom Bubalom*, zamjenikom gradonačelnika *Ivanom Vrdoljakom* i direktorom Regionalne razvojne agencije Slavonije i Baranje *Stjepanom Ribičem* razgovarali o prekograničnoj suradnji dvaju gradova u okviru IPA programa pretpripravnih fondova Europske Uni-

je. Razgovaralo se i o zajedničkim projektima u turizmu koji se tiču poboljšanja infrastrukturnih i marketinških kapaciteta, spriječavanja širenja ambrozije u prekograničnim područjima, kao i o jačanju zdravstvene zaštite u ruralnim prekograničnim područjima.

Gradonačelnik Sombora je iznio ideju o izgradnji prometnice za motorna vozila koja bi povezala Sombor preko Osijeka s europskim koridorom 5C. Projekt je prihvaćen te je dogovoreno da se započne razrada projekta kojim će Sombor i Osijek zajednički nastupiti u okviru prekograničnih programa Europske Unije. Dušan Jović je

rekao kako bi ova prometnica za Sombor bila značajna prije svega u gospodarstvenom smislu, premda bi Sombor na najbolji način bio povezan s autocestama koje vode prema zapadnoj Europi preko Zagreba i Budimpešte. Sombor bi, po njegovim riječima, izgradnjom ove ceste postao interesantniji i za povezivanje s Koridorom 10, koji je za Srbiju apsolutni prioritet i gdje primat drže Novi Sad i Subotica. Cesta bi Sombor povezala s koridorom koji počinje u Rusiji u Kalinjingradu na obali Baltičkog mora i preko Kijeva, Slovačke, Budimpešte, Osijeka, Tuzle, Sarajeva i Ploča izlazi na Jadransko more.

Sljedeći susret gradonačelnika Sombora i Osijeka zakazan je za kraj rujna u Somboru.

Z. G.

MAJA SEDLAREVIĆ I GOJKO VUJINOVIĆ U OPĆINI BEOČIN

Izraditi strategiju za zaštitu starih osoba

LUG – Potpredsjednica Skupštine AP Vojvodine *Maja Sedlarević* je 21. kolovoza, zajedno s direktorom novosadskog Centra za socijalni rad *Gojkom Vujinovićem*, posjetila nekoliko staračkih domaćinstava u selu Lug u Općini Beočin, s članovima tih domaćinstava razgovarala o njihovom položaju i uručila im jednokratnu pomoć.

Potpredsjednica Sedlarević je istaknula da u Vojvodini ima 15 posto ili oko 300.000 osoba starijih od 65 godina i dodala da je poražavajuća činjenica to što ova kategorija čini četvrtinu stanovništva koje je ispod granice siromaštva.

Gojko Vujinović ukazao je na nedostatak jedne konzistentne politike za pomoć staračkim poljoprivrednim domaćinstvima, koja ostaju bez prihoda kada više fizički ne mogu obavljati poslove u poljoprivredi, pa u izvjesnoj mjeri postaju socijalna kategorija.

PREDPRISTUPNI FONDOVI EUROPSKE UNIJE

Općine Bač i Erdut u programu IPA

BAČ – Predsjednik Općine Bač *Tomislav Bogunović* posjetio je u ponedjeljak Općinu Erdut u Hrvatskoj, gdje je s načelnicima općina Erdut, Darda i Bilje razgovarao o programima prekogranične suradnje. Projekte prekogranične suradnje susjednih općina u Srbiji i Hrvatskoj financirat će Europska Unija iz pretpripravnih fondova. Kako je predviđeno ovim natječajem, financirat će se se projekti iz oblasti poslovno-tehničke suradnje, kulture, sporta, turizma, ekologije i drugih oblika međusobne suradnje.

S. Čoban

DELEGACIJA GRADA SOMBORA U SLOVENIJI I HRVATSKOJ

Odmaralište u Kranjskoj Gori neće biti prodano

SOMBOR – Gradonačelnik Grada Sombora *Dušan Jović* je u utorak, 18. kolovoza, na sjednici Gradskog vijeća rekaokako se ne razmišlja o otuđenju, odnosno prodaji somborskog odmarališta »Pionir« u Kranjskoj Gori, ni bilo kojeg drugog, već će ono biti dano u zakup. Pokušat će se pronaći i rješenje kako bi građani Sombora mogli koristiti ovo odmaralište. Zakup objekta u Kranjskoj Gori je istekao, a sadašnji kupac je obaviješten da će uskoro biti raspisan oglas. Gradonačelnik je obavijestio članove Gradskog vijeća i javnost da je delegacija Grada obišla i odmaralište na Rabu u Republici Hrvatskoj.

Z. G.

PROJEKT JAVNIH RADOVA U OPĆINI APATIN

Uposlano 50 radnika

SONTA – Od 50 uposlenih radnika, koliko je Općini Apatin odobreno projektom javnih radova, trojica su stavljena na raspolaganje Mjesnoj zajednici Sonta, a četvrti Sončanin, bivši tajnik mjesne zajednice, glavni je koordinator radova cijeloga projekta u Općini Apatin. Na uređenju javnih površina u ovom selu radnici su angažirani na razdoblje od tri mjeseca. Za to vrijeme Služba upošljavanja uplaćivat će im doprinose za zdravstveno i mirovinsko osiguranje. Trenutačno rade na raščišćavanju prostora među zasađenim drvećem na lokacijama »Amstova jama« i »Jamače«. Poslije će biti angažirani na uređenju javnih površina i održavanju atmosferske kanalizacije. »Danas, kad je veliki broj nas neuposlenih, i ova tri mjeseca angažmana znače nam puno. Poslove ne možemo birati, koga pritisne nevolja radit će sve što se nudi. Bio sam uposlenik GPP »Marko Orešković« iz Apatina. Gašenjem poduzeća ostao sam i bez stalnog izvora prihoda. Obitelj, neuposlenu suprugu i dvoje male djece prehranjujem nadničarenjem, no, sve je to bez mirovinskog, a starost će jedanput pitati gdje je bila mladost, bez obzira što za procese koji se u našoj državi odvijaju nisu krivi radnici«, kaže nam Sončanin *Mario Jakšić*, jedan od radnika obuhvaćenih ovim projektom.

I. A.

Bosansko prelo u Lemešu

Predsjednica HBKUD-a »Lemeš« Marija Bagi u pozdravnom je govoru izrazila želju da ovo okupljanje preraste u tradiciju i da se od zaborava otrgne podrijetlo onih koji su došli u selo i doprinijeli njegovom razvitku

P olovicom prošlog stoljeća u Lemeš se doselilo dvadesetak obitelji Hrvata iz Bosne. Svi su oni iz okolice Tuzle, Dobaja i Žepča. Došavši iz brdovitih krajeva, navikli na težak i mukotrpan rad, vojvođansku ravnicu prihvataju kao svoj novi dom. Mnogi su naučili mađarski jezik radi bolje komunikacije, a katolička vjera ih još više uključuje u kulturni i vjerski život sela. Vrijednim radom od podstanara po salašima postaju vlasnici kuća u selu (prave nove kuće od čvrstog materijala). Najčešća bosanska prezimena u Lemešu su: *Vilić, Ezgeta, Brkić, Tomić, Duspára, Dropulja, Tomas, Marković, Kljajić, Bakula i druga.*

Veliki broj pripadnika druge i treće generacije je aktivan u HBKUD-u »Lemeš«. Kada se uključila u aktivnosti ove udruge

članica folklorne skupine *Tamara Bakić* imala je ideju organizirati »Bosansko prelo«, što joj je i uspjelo ove godine.

»Bosansko prelo« se po prvi put organizira u Svetozaru Miletiću. Večer je zamišljena kao druženje u domu kulture uz izvornu bosansku glazbu.

Prelo je otvorila predsjednica HBKUD-a »Lemeš« *Marija Bagi*.

U pozdravnom govoru izrazila je želju da ovo okupljanje preraste u tradiciju i da se od zaborava otrgne podrijetlo onih koji su došli u naše selo i doprinijeli njegovom razvitku.

Organizatorica *Tamara Bakić* predstavila je goste iz Žepča. To je skupina pjevača izvornih bosanskih pjesama iz okoline Žepča. Članovi skupine su: pjevači *Anto*

Udovčić, Mato Udovčić, Marko Šumić, Nikica Slišković; na violini svira *Drago Slišković*, a šargije *Drago Udovčić*. U ovom sastavu sviraju više od godinu dana, a u glazbenim vodama su više od dvadeset godina. Neki od njih su članovi KUD-a »Ognjište« župe Lug Branković (Opština Žepče, Bosna i Hercegovina).

Program su započeli pjesmom »Baščo moja, mojih roditelja«. Skupina je oduševila publiku, koja nije žalila dlanove za pljesak. U domu se okupilo oko 200 gostiju.

U pauzi nastupa mještanim *Jozo Marković* je svirao šargije, a pjevačka skupina HBKUD-a »Lemeš« otpjevala je pjesmu iz svog repertoara. Ovu večer, vrijednu spomena, Lemešani će pamtiti po dobroj zabavi.

Lucia Tošaki

Završena ljetna pauza

Šokadija najavljuje bogatu jesen

SONTA – Za članove Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte ljetna pauza je završena. S pokusima je prva počela folklorna sekcija odraslih, a ovih dana će i članovi dramske sekcije započeti s pripremom nove predstave. Već ovoga vikenda predstavnici etno sekcije sudjelovat će na »Susretu Šokadije« u Baču. Tema ovoga susreta, koji je dio zajedničkog projekta institucija kulture bačkih Šokaca »Šokci i baština«, bit će izrada starinskih frizura podunavskih Šokaca. »Šokadiju« će predstavljati *Ana Miličić*, koja je u ovoj disciplini već postizala lijepe uspjehe. U sljedeću nedjelju, 6. rujna, folklorci »Šokadije« sudjelovat će s koreografijom »Kad zapivam i tijo i lipo« na jubilarnoj desetoj smotri folklora i pučkih običaja »Pračkijada 2009« u Radikovcima, Republika Hrvatska. »Očekuje nas organi-

mo organizirati i dragovoljne akcije na uređenju budućeg Šokačkog doma. U nedostatku financijskih sredstava realizirat ćemo bar ono što možemo uraditi svojim rukama«, kaže za »Hrvatsku riječ« predsjednik »Šokadije« *Zvonko Tadijan*.

I. A.

Šokadijina radna akcija

Uređen plac Šokačkog doma

SONTA – U subotu, 22. kolovoza, članovi Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija« iz Sonte održali su dragovoljnu radnu akciju u budućem »Šokačkom domu«. Kako sredstava za ovu namjenu kronično nedostaje, šokadincima preostaje rješavanje situacija koje se mogu realizirati isključivo dragovoljnim radom. Kako je zid na čenoj strani placa bio u kritičnom stanju i prijetila je opasnost prolaznicima zbog mogućnosti urušavanja, subotnjom akcijom je uklonjen, a na njegovo mjesto postavljeni su betonski stupići i ograda od pletene plastificirane žice. Opeke su očišćene i bit će uporabljene u radovima koji će uslijediti ove jeseni. Ista ograda bit će postavljena i umjesto bočnog zida, koji se pruža rubom placa uz Karadorđevu ulicu. Uz žicu će biti posadena živica, tako da će u budućnosti Dom od ulice biti odvojen živicom, koja će se savršeno uklapati u starinsku arhitekturu. Na akciji je bilo desetak članova »Šokadije«, koliko je za ove poslove bilo i potrebno.

I. A.

zacija manifestacije, odnosno stručnog skupa s temom izrade naših tradicijskih narodnih nošnji u sklopu manifestacije »Šokci i baština«, a 26. rujna smo domaćini 4. likovne kolonije »Sonta 2009«. Očekuje nas i premijera dramske predstave »Sol vridnija od zlata« i koncem jeseni kruna našega rada - »Šokačka večer«. Osim manifestacija, namjerava-

HRVATSKI DOPRINOS SVJETSKOJ ZNANOSTI

Izumi koji su unaprijedili svijet

Hrvatska po svojoj površini i broju stanovnika spada među manje europske i svjetske države, ali to nikada nije umanjilo njen znanstveni doprinos svijetu, dapače Hrvatska je iznimno puno pridonijela svjetskim otkrićima.

KRAVATA

Kravatu ne možemo svrstati u znanstvene pronalaskе, ali je možemo svrstati u jednu od najvažnijih stvari koju svakodnevno koriste milijuni ljudi a čije podrijetlo je Hrvatska. Podrijetlo je potvrđeno u francuskoj monografiji *Le grande histoire de la cravate* (autor Francois Chaille).

Dok je u Europi bjesnio Tridesetogodišnji rat (1618.-1648.), u ovu su tragediju gurnuti i hrvatski vojnici koji su kao plaćenici bili u francuskoj vojsci. Zanimljivo je da su Hrvati, kao dio svoje tradicionalne odore, na sebi svojstven način vezali oko vrata slikovite rupce s izvezenim narodnim motivima ili samo u boji pukovnije kojoj su pripadali. Ovaj lijep »hrvatski stil« osvojio je probirljive Parižane u vrijeme Louisa XIV. i oni su usvojili novi modni predmet koji se nosio »a la Croate« (na hrvatski način). Taj je izraz ubrzo postao korijenom nove

francuske riječi »cravate« i zahvaljujući dominantnoj francuskoj modi kao odjevni predmet ubrzo se proširio po cijelom svijetu.

PENKALA

Eduard Slavoljub Penkala (1871.-1922.) premda najpoznatiji po izumu mehaničke kemijske olovke, koju i danas svi često zovemo penkalom, njegov rad obuhvaća oko 80 izuma s područja mehanike, kemije, fizike, aeronautike i zrakoplovstva te ostalih grana. Već je 1903. godine patentirao termofor, tri godine kasnije prvu mehaničku olovku na svijetu, a 1907. godine patentirao je i prvo naličje. Penkala je izumio i prvi efikasnii prašak za rublje, zatim

izbjeljivač rublja, prvi djelotvorni insekticid (Krepax). Njegov izum termofora je pomogao da Penkala ubrzo izumi i prvu termos bocu, ubrzo pronalazi dinamometar i kočnicu za vagone, usavršio je gramofonsku iglu a osmislio je i usavršavao prislušne uređaje koji su korišteni u Prvom svjetskom ratu. Penkala se zanimao za aeronautiku te je napravio i proračunao nacрте za elise helikoptera, a 1909. je patentirao osnove tehnologija za helikopter. Godine 1910. prema vlastitim nacртima i idejama izradio je i zrakoplov, na kome je letio i prvi hrvatski pilot *Dragutin Novak*.

TORPEDO

Jedan hrvatski pronalazak doveo je do prave revolucije i promje-

ne u pomorskom ratovanju. Riječ je o torpedu, izumu austro-ugarskog časnika hrvatskog podrijetla *Ivana Lupisa*. Vođen željom da stvori spravu za uništavanje brodova koja bi se mogla koristiti s brodova ili s postolja uz morsk obalu, 1860. godine nakon mnogih pokušaja stvoren je model od 6 metara nazvan »spasitelj obale«. Taj izum predstavlja caru *Franji Josipu*. Upoznaje se s britanskim stojarim inženjerom *Robertom Whiteheadom* s kojim 1864. sklapa ugovor za usavršavanje izuma. Whitehead je dosta izmijenio prvobitni izum, ali je oduvijek priznavao Lupisu pravo na to otkriće. Ime torpedo je oružje dobilo po ribi čije je latinsko ime *Torpedo Marmorata*.

MAGLITE

Svakako najpoznatija svjetska baterijska lampa koja se koristi u većini svjetskih vojski, policija, vatrogasnih službi i za mnoge druge svrhe je Maglite. Ono što je manje poznato je to da je ovu baterijsku lampu 1979. godine konstruirao u svojoj privatnoj tvrtki u Americi *Antun Maglica* podrijetlom iz Šibenika.

HIDROELEKTRANA

Prva hidroelektrana u svijetu sagrađena je na rijeci Krki. Sagradio ju je šibenski izumitelj i gradonačelnik *Ante Šupuk*, ali je nažalost krenula s radom dva dana nakon Forbesove hidroelektrane (po *Teslinom* patentu) na slapovima Nijagare u SAD. Međutim, Šibenik je bio prvi grad na svijetu koji je imao električnu rasvjetu i izmjeničnu struju u kućama prije svih metropola u svijetu.

Još su mnogi hrvatski izumitelji svojim izumima zadužili svijet: klasifikacija otisaka prstiju 1891. godine, »ikonofalangometrija« koja je usvojena u cijeloj Južnoj Americi, prvi padobran i skok s njim 1617. godine s venecijanskog tornja, brodski kompas koji pokazuje sjever bez obzira na blizinu željeza ili magnetskih sila, današnje žarulje s volframovom niti, sustav vitla i čekrka za izvlačenje ribarskih mreža na brodovima koji se koristi u cijelom svijetu, tahograf, taksimetar i brzinomjer..., sve su to izumi hrvatskih izumitelja koji su unaprijedili svijet.

Dario Španović

NA OSJEČKIM TRGOVIMA I ŠETNICI POKRAJ DRAVE

Obilje kulturnih događanja

I ove su Osječke ljetne noći okupile nekoliko desetina tisuća posjetitelja iz Osijeka i čitave okolice

Uz Osječko ljetno kulture, prestižnu manifestaciju koju grad Osijek organizira već devetu godinu, Osječke ljetne noći također su divna manifestacija koju Turistička zajednica grada Osijeka organizira tri puta tijekom ljeta, po jednu u lipnju, srpnju i kolovozu, pa su i protekloga vikenda osječki trгови i šetnica pokraj Drave obilovali kulturnim događanjima i glazbenim štimungom.

ZA SVE GENERACIJE

Na središnjem osječkom Trgu Ante Starčevića okupila se srednja generacija uz koncert popularne grupe »Prva liga«, a tu se pojavio i gradonačelnik *Krešimir Bubalo* sa suradnicima, pozdravio mnoštvo i poželio svim posjetiteljima ugodan provod. Potom je načeta rođendanska torta, dar hotela Osijek svima koji su toga petka slavili rođendan, a takvih je bilo baš dosta.

Za mlade roditelje s djecom zabavu je organizirao animacijski tim Claritubbies na Trgu Ivana Pavla II., a bilo je tu doista svega za mališane – od balon majstora, face paintinga, do projekcije crtanih filmova i kojekakvih natjecanja za klince i klinceze. Na osječkom korzu bilo je također zabavno, čak egzotično, jer uz rock koncert tu je bilo i trbušnoga plesa, Plesne škole Mie Varešanović, a na promeniadi

su mladi posjetitelji mogli uživati u suvremenoj glazbi uz DJ Milly. U hotelu Osijek nastupao je Still band, u hotelu Rojal tamburaški sastav »Hrvatski sokol«, a dosta se svijeta okupilo oko slavonskoga kralja ulice *Miljenka Molnara*, virtouza na harmonici iz Nuštra.

ETNO VEČER »ŠOKAČKE GRANE«

I dok su dečki iz »Prve lige« pjevali »Ljetu je mome kraj«, na Trgu slobode sve je prštalo od šokačke pisme, igre i poskočica. Prekrasnu etno-večer za mnoštvo posjetitelja priredila je Udruga »Šokačka grana« sa svojim gostima, a tu je bilo mnogo toga. Od rashladene friške rakije od bijelih šljiva do

kvalitetnog vina iz đakovačkog vinogorja, listića, listarića, kiflica i gužvare s makom i orasima, i do bogatog programa i užitka za oči i uši.

Program je uspješno vodila snaša *Vesna Dorušak*, inače voditeljica dramske skupine Šokačke grane, pa su malo, malo sijevale upadice, a pljesak se orio prostranim osječkim trgom. »Ta pitala sam ja našeg dopridsjednika Marijana, šta ja tu smim divanit, a on kaže sve. Jel baš sve, pitam opetovano, a on ponavlja sve, al da je istina. I ju, di ja da kažem svitu istinu, pa da me odma uhite, naopako«, rekla je snaša Vesna.

Šokci su igrali i pjevali do ponoći. Započeli su domaći tamburaši »Šokačka duša«, a bome su i zavr-

šili, a onda su redom nastupale muške pjevačke skupine: »Bače« iz Tenje, »Babogreci« iz Babine Grede, »Kešinački mališani« iz Kešinaca, a najmlađem je blizu 82 godine, »Poljari« iz Šiškovaca i domaćini »Šokci«, pa su onda nastupile folklorne skupine KUD-a »Josip Šošić« iz Tenje, KUD-a »Gorjanac« iz Gorjana i čuvene gorjanske Ljelje, i naravno domaći »Šokice«, pa onda tamburaški sastav »Slavonci« iz Šiškovaca i opet tamburaši domaćina, a poskočice i upadice donosili su članovi dramske skupine pa je sve prštalo od smijeha i pljeska, a kada su nastupile »Druge«, popularna ženska vokalna grupa, veselju nikad kraja. I tako sve do ponoći, a potom su se svi sudionici šokačkoga veselja na Trgu slobode uputili u obližnju školu Franje Krežme, gdje se pjevalo, igralo i podcikivalo sve do zore.

Sličan program nastavljen je i sutradan, u subotu, s tim što je na Trgu Ante Starčevića nastupio sastav »TBF«, a u hotelu Osijek održana je plesna večer Plesne skupine »Salsa« iz Osijeka, dok je na Trgu slobode odigrana simultanka Osječkih ljetnih noći s šahovskim velemajstorom *Ivanom Leventićem*. I ove su Osječke ljetne noći okupile nekoliko desetina tisuća posjetitelja iz Osijeka i čitave okolice.

Slavko Žebić

OREBIĆ, DVADESET GODINA POSLIJE

Mjesto obiteljskog odmora

Ovaj slikoviti primorski gradić nudi razne aktivnosti, kako za one tzv. »paradajz turiste«, tako i za malo razmaženije goste. Ipak, čini se da je Orebić, prije svega, i dalje mjesto obiteljskog odmora

Piše: Ivana Bašić Palković

Ovosezonski slogan Hrvatske turističke zajednice glasi: »Kad srce kaže ljeto, kaže Hrvatska«, a sedamdesetih i osamdesetih godina prošloga stoljeća za veliki broj Subotičana on je glasio: »Kad srce kaže ljeto, kaže Orebić!«. Razlog je bio posve praktičan: veliko Subotičko odmaralište, mali bungalovi s čajnom kuhinjom i zajedničkim sanitarnim čvorom, parking prostorom, plaža udaljena desetak minuta, puno »poznatih«, ljetovanje preko sindikata za malo novca i na više rata.

I tako, nakon rata i poslijeratnih krpljenja, s željom da oživim uspomene iz foto-albuma i prizovem boje i mirise ljeta i djetinjstva, odlučila sam se, dvadeset godina poslije, ponovno posjetiti to malo mjesto na jugozapadnom dijelu poluotoka Pelješca.

Poslije Istre, Pelješac je drugi po veličini poluotok hrvatskog dijela Jadranskog mora.

Ono što ovaj poluotok najdomljivije resi jest priroda. Još uvijek je to netaknuta priroda i predstavlja bijeg od urbanog života. Više se radilo na sadnji vinograda autohtonim sortama grožđa, a manje na izgradnji objekata. I dalje se u zraku osjeća ona esencija mirisa četinara pomiješana s vlažnim i slanim okusom mora. A kako je Orebić smješten u podnožju brda

Svetog Ilije i od Korčule razdvojen Pelješkim kanalom (gdje uvijek puše vjetar te predstavlja raj za surfere), njegova okrenutost suncu i blagi maestral čine ove arome još intenzivnijima.

SVE ISTO, SAMO MALO UREĐENIJE

Orebić – kojeg nazivaju i biserom Pelješke rivijere – neformalno je podijeljen na dva dijela. Stari i novi dio. Stari dio je onaj od marine i pristaništa trajekta za Korčulu prema plaži Trstenica, a novi onaj prema hotelima. A s vremenske distance duge dva desetljeća još je jedan, noviji dio, a to je onaj iznad magistrale (Ulica bana Josipa Jelačića). Ovdje je sada izgrađeno dosta novih kuća, uglavnom su ih podigle izbjeglice iz Bosne i Hercegovine. Ostalo je gotovo sve ostalo isto, sada još samo malo uređenije.

TRSTENICA K'O NEKAD

No, kako odlazak na more obuhvaća prije svega kupanje, sunčanje i ljenčarenje na plaži, gradska plaža Trstenica još uvijek je ista. Neki su se borovi posušili (ili su ih posjekli), tu je i dalje isti kafe bar, tuševi, izvor vode još nije presušio. Jedina novina je ta da je veliko stubište pod nagibom sada izbetovano, tako da je omogućen lakši pristup invalidima i obiteljima čija su djeca još uvijek u dječjim kolicima. Ulaz na plažu je besplatan. Nema iznajmljivanja ni ležaljki niti suncobrana, tako da je slika šarena. Najviše gostiju je iz Češke, Poljske i Bosne i Hercegovine.

Za vodene sportove zadužen je nautički centar »Morski čovik«, koji u svojoj ponudi ima mogućnosti iznajmljivanja čamaca i pedalina, školu skijanja na vodi, kao i razne izlete do malih otoka preko puta.

Duž šetališta kneza Domagoja (od Trstenice prema Skveru) sve one plaže s krupnijim kamenjem također su pune kupaca. Obližnje česme-fontane (ima ih sedam), koje su postavljene u 19. stoljeću kada se izgrađivao vodovod na Pelješcu, restaurirane su i imaju pipe, a voda je pijaća. Ostali su i svi oni restorani i konobe (manje

DUŽ ŠETALIŠTA...

ili više uređeni), poput Karake, čuvenog Jadrana, Pelješkog dvora, a otvoreni su i neki novi. Što se tiče cijena, kava je 6-8 kuna, sok 8-10 kuna...

Oni koji se odluče po prvi puta posjetiti Orebić trebali bi znati da je on »kolijevka pomorskih kapetana«. Godine 1586. pomorci obitelji Orebić obnovili su kaštel usred utvrđenog naselja, koje je

Plaža Trstenica

Šetalište

Jedna od česma

po njima dobilo naziv. I ostale obitelji okretale su se moru i njihovi su brodovi bili važan dio dubrovačke trgovačke mornarice, a za vrijeme Austro-Ugarske i car *Franjo Josip* osobno je otvorio jedno brodogradilište. Danas ono više ne postoji, ali su zato tu kuće brojnih pomorskih kapetana kao i Pomorski muzej, osnovan 1957. godine.

SAMOSTAN NA BRDU

Još jedna od znamenitosti ovog »malog mista« je franjevački samostan i crkva Gospe od Anđela, koji se nalaze na brdu Sveti Ilija. Odatle »puca« nezaboravan pogled na Korčulu, a kada je jako vedro i na Mljet i Lastovo. A predaja kaže da su kapetani, kada su odlazili na dugu plovidbu, a naročito kada su se iz nje vraćali, brodskim sirenama pozdravljali Gospu od Anđela, a da su im franjevci otpozdravljali crkvenim zvonima.

Za susjednu Korčulu – grad »Marka Pola« male brodice voze veoma često, te se boravak u Orebiću može iskoristiti i za posjet ovom otoku.

Što se tiče noćnog života, on nije pretjerano bogat. Uobičajena je opuštena šetnja duž obale uz sladoled (kugla 5 kuna), ili večera uz morske specijalitete, kao i kapljicu vina u nekoj od konoba. A vinske karte, naravno, nude i neizostavne domaće sorte: dingač, postup i pelješac.

U ljetnjim večerima održavaju se »Dani kulture Općine Orebić« koji obuhvaćaju koncerte, kazališne predstave, izložbe i pučke svečanosti.

Ovaj slikoviti gradić nudi razne aktivnosti, kako za one malo razmaženije goste, tako i za one tzv. »paradajz turiste«. Ipak, čini se da je Orebić, prije svega, i dalje mjesto obiteljskog odmora.

20. kolovoza 2009.

Mjesna luka

Odmaralište preraslo u hotel

Nekadašnje Subotičko odmaralište, na adresi Kralja Zvonimira 2, sada je hotel »Orebić«. Izvana oličen u žutu boju, iznutra renoviran. I dalje odiše jednostavnošću. Od malih apartmanskih kuhinja napravljene su kupaone. Sobe su preuređene u dvokrevetne i trokrevetne, a također su napravljeni i apartmani za 2, 3, ili 5 (svugdje s mogućnošću još dvije) osoba. Tu je i caffe bar, na mjestu nekadašnje TV dvorane.

Stari dio Subotičkog odmarališta je također renoviran i on je sada privatno vlasništvo. Kako su mi rekli (jer nikoga tamo nisam zatekla), vlasnik je neki Kanađanin.

Cijene smještaja u hotelu »Orebić« za dvokrevetne sobe su od 24 eura za stare, 32 eura za nove, trokrevetne su 40 eura; dok je cijena apartmana za četiri osobe 50 eura.

Cijene kreveta u privatnim apartanima su od 15-25 eura po noćenju. Naravno, uz sve to se plaća i boravišna pristojba.

Za razliku od Subotičkog, obližnje Pančevačko odmaralište je zapušteno i devastirano, a čuvena terasa, tik uz more, obrasla je u korov.

Nekadašnje Subotičko odmaralište

Ovogodišnji »Hosanafest« bit će održan 6. rujna u fiskulturnoj dvorani OŠ »Majšanski put«

Požar izazvao promjene

Četvrti po redu Festival hrvatskih duhovnih pjesama »Hosanafest« bit će održan 6. rujna u Subotici, no, mjesto održavanja neće biti, kako je najavljeno, Tehnička škola, nego fiskulturna dvorana OŠ »Majšanski put«. Do izmjene je došlo zbog požara koji je u nedjelju, 23. kolovoza, zahvatio novoizgrađenu sportsku dvoranu Tehničke škole i u potpunosti »progutao« krovnu konstrukciju.

»Gospodin nam šalje kušnje, no ne radi uništenja, nego radi jačanja.

Sve ono što je Božje djelo davao napada. Vjerujemo da je Gospodin uz nas, te da će i ovogodišnji Hosanafest dobro proći«, rekao je predsjednik Organizacijskog odbora »Hosanafesta« vlč. dr. *Marinko Stantić*.

Ovogodišnji moto festivala je »Ne zaboravite talente Bogom dane«. Kako je i uobičajeno, na festivalu će biti predstavljeno 15 novih pjesama. Kao i prijašnjih godina, bit će dodijeljene četiri nagrade: za najbolji tekst, nagrada

stručnog žirija, nagrada publike, dok će najboljeg među sobom birati sami izvođači.

Od ove godine festival će biti humanitarnog karaktera, te će prikupljeni novac biti usmjeren Zajednici za pomoć ovisnicima – »Hosana«.

Organizatori ovim putem mole ukoliko netko može i želi primiti goste iz Hrvatske u svoje domove tijekom njihovog boravka u Subotici, da se jave tajnici festivala *Saneli Kolar* na telefon 064/2054-

780.

Ulaznice za »Hosanafest« moći će se kupiti prije početka programa, kao i novi CD s pjesmama koje će biti izvedene na festivalu. Cijena ulaznice je 200 dinara, koliko košta i CD, a tko želi pomoći zajednici može dodatno izdvojiti po svojoj želji i mogućnostima.

Tijekom festivala glasovanje publike će biti putem SMS-a na broj 3390. Tekst poruke treba glasiti - gl (razmak) i redni broj pjesme.

Ž. V.

Ovogodišnji, deveti po redu Festival bunjevački pisama bit će održan 25. rujna u Subotici,

Festival bunjevački pisama bit će održan 25. rujna u Subotici

Ove godine u Dvorani sportova

a za razliku od prijašnjih godina mjesto njegova održavanja bit će Dvorana sportova. »Očekujemo više ljudi te smo se ove godine odlučili za veći prostor«, kaže za HR predsjednik festivalskog Organizacijskog odbora dr. *Marko Sente*.

Na festivalu će biti premijerno predstavljene novokomponirane pjesme pisane u duhu glazbene tradicije bunjevačkih Hrvata, a u pratnji festivalskog tamburaškog

orkestra pod ravnanjem prof. *Mire Temunović*. Festival je natjecateljskog karaktera, a pjesme će ocjenjivati stručni i žiri za tekst, te publika.

Već po tradiciji, dva dana prije, 23. rujna, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske bit će održana sveta misa u povodu nove školske godine, na kojoj će sudjelovati učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

Idućeg dana, 24. rujna, na pro-

gramu je Smotra dječjih pjevača i zborova, peta po redu, koja će biti održana u Velikoj dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici. Ulaz je slobodan.

Kao i prijašnjih godina, nakon festivala bit će snimljen CD s pjesmama izvedenim na festivalu.

Cijena ulaznice za Festival bunjevački pisama bit će 200 dinara, odnosno 250 dinara na dan održavanja manifestacije.

D. B. P.

Počeo 3. Vukovar Film Festival

Novi image grada

»Želimo da filmski festival u idućim godinama da novi image Vukovaru, poput onoga koji ima Sarajevo sa svojim festivalom«, kaže vukovarski gradonačelnik *Željko Sabo*.

U organizaciji Discovery filma, Grada Vukovara i vukovarskoga Hrvatskog doma, u Vukovaru je u srijedu, 26. kolovoza, otvoren 3. Vukovar Film Festival na kojem će do nedjelje, 30. kolovoza, biti prikazano 40 filmova iz podunavskih zemalja u tri službene i tri popratne kategorije, piše Hina.

Zemlja partner ovogodišnjega festivala je Njemačka, pa je festival, prema najavama, otvorio njemački kratkometražni film »Suzuki«, a

zatim je prikazan njemački dugometražni film »Berlin Calling«.

U službenoj konkurenciji u kategoriji dugometražnoga igranog filma bit će prikazano sedam filmova, među kojima i nagrađivani hrvatski filmovi »Kenjac« *Antonija Nuića* i »Metastaze« *Branka Schmidta*, te rumunjski film »Polijski, pridjev« redatelja *Corneliua Porumboiu*a, nagrađen na ovogodišnjem festivalu u Cannesu.

U kategoriji kratkometražnih filmova također je sedam filmova, među kojima i rumunjski »Megatron« redatelja *Mariana Cristana*, koji je 2008. u Cannesu dobio nagradu za najbolji kratki film. U toj kategoriji bit će prikazan i film

Dalibora Matanića »Tulum«.

U kategoriji dokumentarnih filmova je 11 filmova, među kojima i njemački »Gitti« *Anne Deutsch*, koji je dobio nagradu ocjenjivačkoga suda na ovogodišnjem Berlinskom filmskom festivalu.

U popratnom festivalskom programu bit će prikazana tri filma u kategoriji »Svijet«, šest filmova u sklopu retrospektive suvremenoga njemačkog filma i šest matineja crtanih filmova namijenjenih najmlađima.

Filmske predstave prikazuju se na filmskome šlepu na Dunavu te u

Ružičkinoj kući.

Tijekom festivala održat će se i dunavska scenaristička radionica, svojevrsna filmska škola koju će voditi njemački scenarist i redatelj *Yilmaz Arslan*.

»Želimo da filmski festival u idućim godinama da novi image Vukovaru, poput onoga koji ima Sarajevo sa svojim festivalom«, rekao je na konferenciji za novinare vukovarski gradonačelnik *Željko Sabo*.

Sabo je najavio da će, u skladu s dogovorom sa zagrebačkim gradonačelnikom *Milanom Bandićem*, troškove organizacije festivala snositi Grad Zagreb.

Napomenuo je i kako će dok traje festival svi kafići i restorani u gradu raditi do dva sata poslije ponoći, da je pojačan promet noćnih gradskih autobusa te da svi posjetitelji mogu kampirati na Vukovarskoj adi.

D. B. P.

Pomozite izradu foto-monografije »Sto bandaša i bandašica«

SUBOTICA – U povodu proslave 100. obljetnice održavanja Dužijance u Subotici, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« planira izdati foto-monografiju pod radnim naslovom »Sto bandaša i bandašica«, koja bi u svom sadržaju prikazala sve do sada sakupljene fotografije bandaša i bandašica. Knjigu priprema Grgo Piuković, koji dugi niz godina sakuplja i arhivira sve fotografije vezane za Dužijancu.

Iako je sakupljen veliki broj fotografija, nedostaju neke iz vremena prije i nakon I. svjetskog rata, te one iz razdoblja II. svjetskog rata i nakon njega, kada su ulogu bandaša i bandašice obavljala djeca.

Iz Instituta mole sve koji imaju fotografije dužijance ili informacije o njima iz bilo koje godine, da pomognu i posude ih, kako bi ih se moglo uvrstiti u monografiju. Fotografije će nakon skeniranja odmah biti vraćene vlasnicima, a primaju se i skenirane fotografije na USB memoriji ili na CD-u u jpg i tif formatu.

Zainteresirani se mogu javiti Grgi Piukoviću na broj telefona 534-589 ili Marinku Piukoviću na telefon broj 063/80-87-835.

Bačka tvrđava na kalemegdanskoj izložbi

BEOGRAD – U okviru izložbe fotografija »Tvrđave i ostaci utvrđenih gradova Srbije«, što ju je na Kalemegdanu prošloga tjedna otvorio ministar kulture Nebojša Bradić, zastupljena je i Bačka tvrđava, prikazana s dvije fotografije velikog formata.

Organizator izložbe je Javno poduzeće »Beogradske tvrđave«, koje je iniciralo program očuvanja i revitalizacije ovih spomenika kulture, kako bi i tvrđave postale dio ponude kulturnog turizma Srbije.

Izložba će, prema najavama, biti postavljena u svih 27 gradova čije su tvrđave predstavljene na fotografijama.

S. Č.

Održana slikarska radionica

BAČKI MONOŠTOR – Na inicijativu UG »Propeler« protekloga vikenda u Bačkom Monošturu održana je prva slikarska radionica. Na lokaciji ispred Centra građanskih aktivnosti deset se polaznika upoznalo s osnovnim stvarima i pravilima slikarstva, a na samom kraju, kao rezultat dvodnevne seminara, proizašla je i prva slika na platnu. Da radionica bude zanimljiva pobrinula se i voditeljica radionice, mlada somborska umjetnica Marija Kovač, koja će, prema najavama, i ubuduće voditi ovaj seminar. Rezultat radionice bila je omanja izložba slika, proistekla iz saznanja stečenih tijekom škole slikanja.

Radionica je podržana od strane Ministarstva omladine i sporta, MZ Bački Monoštor, kao i Grada Sombora, koji su ujedno i osigurali sav neophodan materijal.

A. Đ.

Likovna kolonija Muzeja Vojvodine u Plavni

PLAVNA – Likovna kolonija Muzeja Vojvodine otvorena je u ponedjeljak u Plavni. Kolonija okuplja 13 umjetnika iz Vojvodine. Završna svečanost i otvaranje izložbe radova nastalih u Koloniji planirana je za danas (petak, 28. kolovoza) u dvorcu Dunderskih u Kulpinu.

Jazz festival po petnaesti puta u Kanjiži

KANJIŽA – Festival »Jazz, improvizirana glazba«, 15. po redu, bit će održan u Kanjiži od 10. do 12. rujna, a organizator je udruga »Kanjiški krug«. Prvog dana manifestacije bit će priređena svjetska premijera novog pozorišnog komada Jozséfa Nagya »Dužina 100 igala«.

Na festivalu će nastupiti duo – saksofonist Tim Trevor iz Irske i pijanist Nicola Guazzaloca iz Italije, Trio Arpada Bakosa, sastav Zapis predvođen Pavlom Aksentijevićem, Sekstet Kurine Miklosa iz Kanjiže s mađarskim gostima. Na eru swinga publiku će posjetiti basist Henry Skipper Franklin, koji će nastupiti s turskim bubnjarem Robertom Ikizom i mađarskim saksofonistom Viktorom Tóthom.

Takoder, najavljen je i dolazak legendarnog saksofonista Charlesa Gaylea, 25 godina nakon što je održao čuveni koncert na »Danima jaza« u Novom Sadu. Bit će održana i radionica, koju će voditi saksofonist Mihály Borbély.

Koncerti se održavaju u Domu umjetnosti.

»Bacači sjenki« ponovno na Bitefu

BEOGRAD – Beogradski internacionalni teatarski festival (Bitef), 43. po redu, bit će održan od 15. do 25. rujna na više lokacija u Beogradu. Po riječima selektora Jovana Ćirilova i Anje Suše festival dovodi ostvarenja koja prate uzbuđujuće doba krize korporativnog kapitalizma u kojem živimo, trenutka kada se Marxov »Kapital« opet prodaje u rekordnim tiražama, i kada se prema ovom djelu snimaju filmovi i objavljuju nove knjige. Većina predstava koje stižu na ovogodišnji Bitef bavit će se pitanjem koje postavljaju svjetski sociolozi i antropolozi – hoće li kriza kapitala biti i kriza umjetnosti?

Među ostalim, na poznati kazališni festival stižu i Bacači sjenki iz Zagreba s predstavom »Odmor od povijesti«, čiji koncept, scenarij i režiju potpisuju Boris Bakal i Katarina Pejović.

Inače, ova teatarska skupina ili, kako samo o sebi navode, umjetnička i produkcijska platforma gostovala je na Bitefu 2007. s predstavom »Eks – pozicija«, za koju su dobili Specijalnu nagradu međunarodnog žirija.

U2 U ZAGREBU, SMRT LES PAULA, OBLJETNICA WOODSTOCKA

Irski rokeri na Maksimiru

Kolovoz u ritmu rock'n'rolla

Mjesec koji nas napušta protekao je u znaku rock'n'rolla, što kroz obilježavanje godišnjica njegovih mitskih događaja (Woodstock), što kroz godišnjice smrti njegovih slavni protagonist (»kralja« Elvisa Presleyja i smrti »oca električne gitare« Les Paula), ali i održana dva spektakularna koncerta irske grupe U2 na maksimirskom stadionu u Zagrebu, koji su već zaradili epitet koncerta desetljeća

Piše: Zlatko Žužić

Mjeseć koji nas napušta protekao je u znaku rock'n'rolla, što kroz obilježavanje godišnjica njegovih mitskih događaja (Woodstock), što kroz godišnjice smrti njegovih slavni protagonist (»kralja« Elvisa Presleyja i smrti »oca električne gitare« Les Paula), ali i održana dva spektakularna koncerta irske grupe U2 na maksimirskom stadionu u Zagrebu, koji su već zaradili epitet koncerta desetljeća.

Naime, 13. kolovoza je brojne poklonike rock'n'rolla iznenadila smrt Les Paula, gitarista, inovatora, dizajnera i čovjeka koji je izmislio električnu gitaru, bez čijeg izuma rock kakav danas znamo ne bi ni postojao. Prvu

električnu gitaru Les Paul je predstavio davne 1941. godine. Bila je to tada čudna tvorevina sastavljena od komada drveta veličine 10 x 10 centimetara s »vratom«, »konjićem«, šest metalnih žica i postavljenim magnetima koji su titranje žica pretvarali u električni signal. Zbog ružnoće kasnije joj je dodao zaobljene drvene dijelove, kako bi što više nalikovala klasičnoj gitari. Tijekom godina koje su uslijedile, a poglavito nakon stupanja na scenu *Chucka Berryja* i *Elvisa Presleyja*, električna gitara postala je globalno najpopularniji instrument, lako prenosiv, pogodan za sviranje ritma, melodija i sola, dostatan poput klavira, a u kombinaciji s električnim pojača-

lima zvuka i kasnije razglasnim sustavima, idealan za migraciju rock'n'rolla iz malih klubova u velike dvorane i stadionske spektakle.

ČETIRI DESETLJEĆA OD WOODSTOCKA

Isto takve električne gitare svirali su i rock glazbenici na trodnevnom kultnom glazbenom festivalu Woodstock, održanom od 16. do 18. kolovoza 1969. godine u polju nedaleko od sela Bethel, u državi New York, čija je 40. godišnjica također ove godine obilježena.

Ovu veličanstvenu svetkovinu mira, ljubavi i rock'n'rolla, koja je kroz pedesetak sati programa i 32

svjetski poznata izvođača okupila oko pola milijuna »djece cvijeća«, otvorio je *Richie Havens* i neplanirano ostao na pozornici puna tri sata, jer ga u tom ljudskom mravinjaku, zbog zakrčenih prometnica nije imao tko zamijeniti, dok nije profunkcionirao zračni promet s vojnim helikopterima, a zatvorio ga je legendarni *Jimi Hendrix* psihodeličnom verzijom američke himne.

Na isti dan kada je mitski Woodstock počinjao, ali osam godina kasnije, na podu kupaonice pronađeno je beživotno tijelo najveće glazbene ličnosti dvade-

setog stoljeća, kralja rock'n'rolla Elvisa Presleyja. Danima su rijeke obožavatelja grcajući u suzama hodočastili pred njegovim domom i obilazili posljednje počivalište ove najveće ikone rock'n'rolla. I danas, trećinu stoljeća kasnije, slika nije mnogo drukčija. I ove su godine brojni fanovi posjetili njegov grob i odali počast svome »kralju«, bijelcu koji je svojim crnačkim glasom prešao sve kontinentalne i vremenske granice.

U2: VIŠE OD KONCERTA

Nakon svih ovih događanja iz bogate prošlosti rock'n'rolla u sadašnjost nas je 9. i 10. kolovoza vratila irska grupa U2, koja je kroz dva spektakularna koncerta na maksimirskom stadionu vratila glavni grad Hrvatske na glazbenu kartu svijeta. Pod tehnološki i dizajnerski veličanstvenom pozornicom koja je podjednako podsjećala na pauka i svemirsku postaju, U2 su pred 120 tisuća ljudi iz Hrvatske i ostalih, uglavnom susjednih zemalja održali doista

veliki spektakl, koji je već proglašen koncertom desetljeća.

Međutim, pokraj njihove neosporne veličine, poglavito drugog koncerta na kojem je međusobna razmjena energije izvođača i publike bila daleko intenzivnija, bio je to zapravo kulturni, društveni i politički događaj koji nadilazi uobičajenu razinu rock koncerta, ali je svakako potrebno spomenuti i posebno emotivan trenutak kada je Bono recitirao *Gundulića* (»o lijepe, o draga, o slatka slobodo«) kao uvod u »Beautiful Day«, posvećenu »veličanstvenoj zemlji tisuću otoka«, dok je prekrasna pjesma »One« bila posvećena svima čija su »topla srca razorile ledene ideje«, čime je Bono Vox zapravo aludirao na rat i dijeljenje ljudi po ovoj ili onoj osnovi, koji su godinama razarali našu regiju. Isto tako, nastojanje Bona da se iz četrnaestogodišnjeg kućnog pritvora oslobodi mianmarska političarka *Aung San Suu Kyi* kojem smo, uz efektno izvođenje djevojaka i mladića s maskama s njezinim likom, svjedočili u pjesmi »Walk On« pokazuju i dalje želju rockera da snagom svog autoriteta i popularnosti ukazuju na probleme diljem svijeta te da osvježivanjem ljudi upozoravaju kako nacionalizam ili vjerska isključivost vrlo lako mogu dovesti do ratnih sukoba i fašističkih ideologija, a upravo taj politički aktivizam i želja da se pjesmama mijenja svijet na bolje daje dodatnu snagu i posebnu dimenziju rock'n'roll glazbi.

POLITIČKI AKTIVIZAM

Još od ranih šezdesetih rock je često i rado išao ruku pod ruku s političkim aktivizmom, sjetimo se samo *Beatlesa*, *Stonesa*, *Dylana*, *Springsteena*, *Neil Yanga*, *The Clash*, *Jon Baez*, *Lennona*, *Arethe Franklin*, *Jamesa Browna*, *Isaaca*

Hajdučka česma

Što se tiče rock obljetnica na ovim našim prostorima Sarajevska bi grupa Bijelo dugme, da još uvijek postoji, točno na dan izlaska ovog broja našeg lista obilježila 31. godišnjicu »našeg Woodstocka«, legendarnog Koncerta kod Hajdučke česme, održanog 28. kolovoza 1977. godine u beogradskom parku Tašmajdan. Tri su razloga zašto se ovaj koncert može uspoređivati s velikim Woodstockom. Prvi je taj što je »Česma« bila najveće rock okupljanje u bivšoj državi, događaj na kojem se prvi put okupilo oko 100.000 rock poklonika. Drugi razlog je činjenica da je oba koncerta krasila spontanost i nadahnuta svirka svih sudionika, a dodatna motivacija je proizašla iz masovnog posjeta koji je nadmašio i najsmionija očekivanja organizatora. Treći, možda i najvažniji razlog je taj da su i »Česma« i Woodstock odisali dobrim vibracijama, imali su dušu rock'n'rolla, što se nikako ne može organizirati i predvidjeti, to se jednostavno dogodi ili ne dogodi. Valja napomenuti da se tada prvi put na ex-yu prostorima desio takav koncertni trans u kojem su djevojke tijekom koncerta doslovce padale u nesvijest, u što se potpisnik ovih redova i osobno osvjedočio, te da je ujedno predstavljena prva rock knjiga u bivšoj državi »Istina o Bijelom dugmetu«, autora Danila Štrpca.

Hayesa, *Marvine Gayea*, *Sly Stonea*..., čiji svjetonazor, političke poruke i ideje i danas baštine i pronose svijetom izvođači poput *Manu Chaoa*, punk grupe *Asian Dub Foundation* i drugih mladih snaga rock'n'rolla.

U tom kontekstu moramo se prisjetiti i »domaćih« snaga kao što su Azra (»Poljska u mom srcu«), Haustor (»Radnička klasa ide u raj«), Film (»Neprilagođen«), Idoli (»Maljčiki«), Atomsko sklonište (»Ne cvikaj generaciju«), Prljavo kazalište (»Veze i poznanstva čarobna su stvar«), Buldožer (»Novo vrijeme«), Majke (»Vrijeme je da se krene«), Riblja čorba (»Neću da budem član partije«), te Zabranjenog pušenja, Šarlo akrobate, KUD Idijota, Hladnog piva, TBF-a, Eda Maajke itd.

Premda su U2 već više od dva desetljeća globalni sinonim za politički aktivizam, humanizam te međureligijsku i međunacionalnu toleranciju kao bitan preduvjet mira u svijetu, oni dakako nisu svemoguć. Možda takav njihov politički angažman neće riješiti probleme svijeta, ali će nas sve potaknuti na razmišljanje i, nadajmo se, usvajanje ekumenskih i univerzalističkih stavova, kakvi krase *Bona*, *Adama*, *Edgea* i *Larryja*. Oni su i u Maksimiru pokazali kako vjera u Boga može nadilaziti vjerske, nacionalne i ostale razlike, kako križ i električna gitara mogu ujedinjavati a ne dijeliti ljude, a to je za gomilu mlade publike koja još uvijek formira svoje stavove o ljudima i svijetu više nego dragočena poruka. Hvala im na tome.

Otac električne gitare Les Paul

Woodstock iz 1969.

SANJA LOVRENČIĆ, »MARTINOVE STRUNE«, LEYKAM INTERNATIONAL, ZAGREB, 2008.

Roman o gastarbajterskoj sudbini

Ova medijski nedovoljno eksponirana autorica napisala je ozbiljan roman o gastarbajterskoj sudbini tročlane zagrebačke obitelji, koja se negdje krajem devedesetih odlučuje preseliti u inozemstvo

Piše: Đurđica Stuhldreiter

Sanja Lovrenčić rođena je 1961. u Kninu. Autorica je nekoliko knjiga poezije, proze, radio-drama, knjiga za djecu te velikog broja prijevoda s engleskog, francuskog i njemačkog. No, unatoč obimnoj bibliografiji te brojnim primljenim nagradama, ova je autorica medijski nedovoljno eksponirana ili, kako je rečeno, ona je »pripadnica tzv. nevidljivih

okrećući se realističnijim prosedima i fabulama čvršće usidrenima u stvarnost, ona i dalje ustrajava na suptilnom, toplom, nježnom i rafiniranom izričaju, ne mareći za trendove i izbjegavajući podilaženje publici.«

OTUĐENOST U NOVOJ SREDINI

Roman »Martinoval strune« je priča o gastarbajterskoj sudbini jedne tročlane zagrebačke obitelji, koja se negdje krajem devedesetih odlučuje preseliti u inozemstvo. Mladen je arhitekt koji u Hrvatskoj ne vidi nikakvu perspektivu te sa suprugom Tanjom i osmogodišnjim sinom Martinom odlazi u Njemačku, gdje pronalazi dobro plaćen posao i vješto se prilagođava životu u tuđini, ali se i sve više otuđuje od supruge i sina, kojima novonastala situacija puno teže pada. Dok je suprug usmjeren na posao i egzistencijalne ciljeve kojima teži, Tanja gubi čvrsto životno uporište, ne uspijevajući se otrgnuti osjećaju osobne nedostatkosti i beskorisnosti, tone u egzistencijalni ponor i depresi-

realističnoj kao i fantastičnoj, važna autentičnost detalja, da joj to daje osobnost i uvjerljivost. Druga vrsta uvjerljivosti je ono što ste spomenuli – dočaravanje svijesti likova. Sama, naravno, ne mogu procijeniti koliko dobro mi to uspijeva, no sam posao je prilično težak: ja se uživim, a neki hladni glas sa strane ukazuje mi na nelogičnosti i površnosti, zapitkujući zašto i kako...«

NESTAŠNI BIJELI LEPTIR

»Martinoval strune« mogu se svrstati pod zajednički nazivnik onoga što je o opusu Sanje Lovrenčić u pogovoru napisao Rade Jarak: »Zamislamo rat, zamislamo dva dugačka rova, jedan nasuprot drugom, puna ljutih vojnika s prašnjavim kacigama i puškama. Ti vojnici

su pisci, takozvani lijevičari i desničari, uljuljkani u ispravnost svojih stajališta. Zamislamo livadu, ničiju zemlju između, na kojoj između rijetkoga cvijeća leti nestašni bijeli leptir. Hoće li vojnici primijetiti leptira? Naravno da neće. Oni će možda zapaziti kakva zalutala vola koji se može primamiti u rov i onda pojesti, ili pak kakva špijuna koji brzo pretrčava na neprijateljsku stranu... Eto, na taj način tumačim kontekst u koji padaju knjige Sanje Lovrenčić...«

Iako »Martinoval strune« završavaju nagovještajem sretnog ishoda, nova knjiga Sanje Lovrenčić tužna je i ozbiljna priča o odlasku u nepoznati svijet, te tjeskobama i izazovima što prate živote gastarbajterske populacije.

Međunarodna nagrada

Roman »Martinoval strune« dobitnik je međunarodne nagrade »Steiermärkische Sparkasse« za 2008. godinu. Do prošle godine ona se dodjeljivala za najbolji prvijenac lokalnih autora, no sada se dodjeljuje i za knjigu koja se smatra vrijednom preporuke austrijskom čitateljstvu.

autora, koji nezasluženo ostaju u sjeni nekih razvikanijih, premda oskudnije darovitih i puno manje produktivnih pisaca.« Takav odnos prema zanimljivoj i značajnoj autorici »vjerojatno je uvjetovan činjenicom što je njezino stvaralaštvo svjesno lišeno vulgarosti, psovki, žargona i tematizacije seksa, nasilja i kriminalnog polusvijeta.« Premda se u nekoliko novijih romana (»Dvostruki dnevnik žene sa zma- jem« i »Klizalište«) »autorica sve više odmiče od hermetičnosti svoga ranog opusa te napušta svojstvenu joj sklonost bajkovitosti i fantastici,

ju, zanemarujući pritom sina i od supruge se sve više udaljavajući. S druge strane, osmogodišnji se Martin ne uspijeva zbližiti sa školskim vršnjacima i sve se više osamljuje, od ljudi se braneći šutnjom i bježeći u svijet glazbe i mašte kojom ublažava obrise stvarnosti.

Odgovarajući na pitanja o nastanku knjige, autorica je rekla: »Priča 'Martinovih struna' nije autobiografska. No ja jesam provela neko vrijeme živeći između Hrvatske i Njemačke, pa sam u knjizi koristila neke slike i atmosfere iz svojega iskustva. Meni se čini da je u prozi,

JEZIČNI SAVJETNIK

Nije pravilno – Pravilno je

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Kaže se doktorka, zubarka, profesorica.

Kaže se *doktorica, zubarica, profesorica*.

U blizini pijace otvorena je zanatska radnja.

U blizini *tržnice* otvorena je *obrt- nička radionica*.

Voz kreće za Suboticu.

Vlak kreće prema Subotici.

Ponašaj se učtivo!

Ponašaj se *pristojno*!

Predstava je sljedeći utorak.

Predstava je *sljedećega* utorka.

Poruči nam tri kafe.

Naruči nam tri kave.

Prodajem PC računar.

Prodajem *osobno raču- nalo*.

Kupila sam klima-uređaj.

Kupila sam *klimatizacij- ski uređaj*.

Prekucaj mi magistarsku radnju.

Pretipkaj mi *magistarski rad*.

U bioskopu igra dobar film.

U kinu se prikazuje dobar film.

Domagoj će doći naredne sedmice.

Domagoj će doći *idućega tjedna*.

Ispunite formulare i ostavite ih u kancelariji.

Ispunite *tiskanice* i ostavite ih u *uredu*.

Operisati će me hirur Kovačić.

Operirat će me *kirurg* Kovačić.

POVIJEST HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Ivo Vojnović (1857.-1929.)

Priređuje: Miranda Glavaš-Kul

Rođen je 1857. godine u Dubrovniku. U Splitu završava pučku školu, te pohađa gimnaziju. Maturirao je u Zagrebu, gdje nastavlja školovanje upisujući studij prava. Nakon što je 1879. diplomirao, službuje kao sudski činovnik u Zagrebu, Bjelovaru, Zadru, Dubrovniku i Supetru. Godine 1907. otpušten je bez prava na imovinu, te imenovan dramaturgom Hrvatskog zemaljskog kazališta u Zagrebu. Od 1911. godine *Ivo Vojnović* je profesionalni književnik. Za vrijeme Prvog svjetskog rata je uhićen je zbog svoje jugoslavenske političke orijentacije, ali većinu kazne provodi u bolnici u Zagrebu. Od tada strada Vojnovićev vid, koji će se do kraja života pogoršati gotovo do sljepila. Nakon rata odlazi u Nicu (Francuska), gdje ostaje do 1922. godine, odnosno do povratka u Dubrovnik, gdje će uglavnom i ostati, sve dok pred kraj života ne ode u Beograd, gdje umire u kolo-vozu 1929. godine.

Godine 1877. Vojnović objavljuje članke »Narodnom listu«, da bi se 1880. godine kao pisac pripovijest »Geranium (Vienac)« predstavio čitateljstvu. Godine 1884. objavio je zbirku pripovijedaka »Perom i olovkom«, a 1886. godine tiskan je i Vojnovićeva pripovijest »Ksanta«. Riječ je o proznim djelima, koja svojim oslanjanjem na psihološke i simboličke sastavnice, predstavljaju Vojnovića kao prethodnika moderne. Od 1889. godine, kada objavljuje salonsku komediju »Psyche« za koju je nagrađen nagradom Matice hrvatske, Vojnović se u književnosti javlja uglavnom kao dramski pisac. Svojim dramama »Ekvinocija« (1895.), »Dubrovačka trilogija« (1903.), »Maškerate ispod kuplja« (1922.) i »Prolog nenapisane drame« (1929.) Vojnović dovodi na scenu dubrovački život, najčešće prikaz života koji u sadašnjosti polagano nestaje. Dubrovački govor, naglašena simbolika ambi-

jenta u kojem se odvija zbivanje, te izostanak patetike i deklamatorstva samo su neke od odlika Vojnovićevih drama koje su svojom pojavom na repertoaru, zasićenom domaćim i »uvoznim« komedijama i historijama, obogatile i u novom smjeru uputile hrvatsku dramsku produkciju. Autor je i konverzijske drame, koja je tematski donekle slična Vojnovićevom dramskom prvencu, »Gospođa sa suncokretom« (1912.), kao i drama nastalih na tragu oduševljenja jugoslavenskom idejom, a na podlozi usmenog stvaralaštva, odnosno drama »Smrt majke Jugovića« (1907.) i »Lazarevo vaskrsenje« (1913.) koje književnopovijesna znanost najčešće smatra manje uspješnim od Vojnovićevih »dubrovačkih drama«.

Iako je njegov lirski opus nevelik, Vojnović je autor jednog od

značajnijih pjesničkih ciklusa hrvatske književnosti. Riječ je o ciklusu naslovljenom »Lapadski soneti« (1892.), odnosno o lirici strogo zatvorene forme, najčešće zaokupljenoj dubrovačkim motivima intoniranim melankoličnim ugođajem.

SVETA MISA U POVODU TISUĆU GODINA UTEMELJENJA PEČUŠKE BISKUPIJE

Milenijsko slavlje

Kralj Stjepan početkom 11. stoljeća utemeljio je deset biskupija u Mađarskoj, odredio njihove granice i utemeljio mađarsku Katoličku crkvu. Jedan od rijetkih datuma, poznat otprilike tisuću godina, jest i 23. kolovoza 1009. godine kada je u tvrđavi Győr utemeljena Pečuška biskupija. Pečuh je i prije toga bio sastavni dio kršćanskoga svijeta, što dokazuje 1600 godina stara bogata kršćanska povijest grada podno Mečeka i starokršćanske grobnice.

Naglasio je to na milenijskoj svetoj misi i papinski izaslanik iz Beča kardinal *Christoph Schönborn*. Dvosatna misa služena je na četiri jezika. Glavna nit svete mise tekla je na latinskom jeziku, a čitanja, evanđelje i molitva vjernika odvijali su se na mađarskom, njemačkom i hrvatskom jeziku. Homilija je bila na njemačkom jeziku, a odgovori su bili na mađarskome. Uz kardinala Schönborna svetu misu služio je pečuški biskup *Mihály Mayer*, u nazočnosti mađarskog kardinala *Pétera Erdőa*, biskupa Mađarske biskupske konferencije, dok su svećanosti bili nazočni biskupi Bosansko-hercegovačke i Hrvatske biskupske konferencije, nadbiskup sarajevski *Vinko Puljić*, nadbiskup đakovačko-srijemski *Marin Srakić*, biskup banjalučki *Franjo Komarica* i biskup požeški *Antun Škvorčević*. I ova višejezič-

nost prilikom proslave utemeljenja biskupije dio je njezine povijesti i sadašnjosti. Ovu je velebnu sve-

ćanost domaćin, pečuški biskup *Mihály Mayer*, proslavio sa svim svećenicima Pečuške biskupije i

nizom uglednika društvenog, kulturnog i javnoga života biskupije i države, među kojima su bili i generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu *Ljiljana Pancirov* i predsjednik HDS-a *Mišo Hepp*, te desetak tisuća vjernika na Trgu svetog Stjepana.

Zabilježimo i imena Hrvata koji su prilikom milenijske svete mise sudjelovali u njezinu dijelu koji se odvijao na hrvatskom jeziku. Pjevao je Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe, evanđelje je čitao svećenik *Ladislav Bačmai*, čitanja *Milica Klaić Tarađija* i *Marija Bošnjak*, molitvu vjernika čitala je *Jelica Moslavac*, a darove, kao dijelove svete mise, u šokačkim narodnim nošnjama predale su i dvije Hrvatice iz Vršende: *Anka Rodek* i *Eržika Vranešić*... Mnogi su naši Hrvati bili nazočni kao vjernici milenijskoj proslavi, a mnogi od njih imali su i istaknutu ulogu u samom organiziranju i nesmetanoj provedbi milenijskoga slavlja, dokazujući ljubav Katoličkoj crkvi.

Kardinal Schönborn donio je apostolski blagoslov pape Benedikta XVI. Prvi pečuški biskup do 1036. godine bio je Bonifert, naslijedio ga je Mor. Biskupija, koja je preživjela stoljeća paljenja, osvajanja, tursku vladavinu, doba procvata i vrijeme stradanja, proslavila je milenij.

Branka Pavić Blažetin

Grkokatolici u Šidu obilježili blagdan Preobraženja

Grkokatolički vjernici u Šidu su 19. kolovoza obilježili blagdan Preobraženje, koji je crkveni god u grkokatoličkoj župnoj crkvi u Šidu. Crkva je bila pretijesna da primi sve vjernike, kojih je, uz Šidane, bilo iz okolnih mjesta, te iz Republike Hrvatske, a po prvi puta su došli predstavnici rusinske zajednice iz Republike Slovačke. Svetu liturgiju je predvodio egzarh grkokatoličkih vjernika u Republici Srbiji biskup Đudar, uz koncelebraciju velikog broja grkokatoličkih i rimokatoličkih svećenika iz Šida i okolice, te iz Bačke i Republike Hrvatske.

I pokraj toga što je Preobraženje grkokatolički blagdan svi Šidani su ga prihvatili kao svoj »kirbač«, bez obzira na vjeroispovjest.

I. K.

Bunaričko proštenje

Kao priprava za Bunaričko proštenje u srijedu je započela trodnevica svetom krunicom, tumačenjem i prigodnim razmatranjem krunice. Sljedeći dan na osobit način je iskazano štovanje Majke Božje kroz naj-

stariji napjev Marijanski Akathistos, tj. kroz molitvu Majci Božjoj, koja se moliti na latinskom jeziku. Danas, 28. kolovoza (petak), u 19 sati će biti pobožnost križnog puta, uz propovijed i blagoslov.

U subotu, 29. kolovoza, u 19 sati počinje svečano bdjenje, koje se sastoji od službe pokore, službe svjetla i svete mise. Bdjenje će predvoditi biskup subotički mons. dr. *Ivan Penzeš*, mons. *Stjepan Beretić*, katedralni župnik, i rektor svetišta mons. dr. *Andrija Kopilović*. Cijelu noć je moguća tiha molitva u svetištu.

U nedjelju, 30. kolovoza, u 7 sati u kapeli je dvojezična sveta misa koju predvode oci franjevci.

U 8 sati će biti služena biskupska misa na mađarskom jeziku koju predvodi mons. dr. *Ivan Penzeš*, subotički biskup, dok će u 10 sati biskupsku misu na hrvatskom jeziku predvoditi pomoćni biskup đakovačko-osječki mons. dr. *Duro Hranić*, uz koncelebraciju subotičkog biskupa i svećenika grada Subotice.

Dvojezična sveta misa za bolesnike i spomen pokojnih bunaričkih hodočasnika počinje u 16 sati.

Autobusna linija je osigurana od katedrale do Bunarića i nazad, u subotu i u nedjelju.

Parkiralište za osobna vozila je prva njiva desno od ulaza na Bunarić. Ž. V.

ČOVJEK – JEDINSTVO DUHOVNIH I MATERIJALNIH VREDNOTA

Bilo je to srce neke majke

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Ljeto polako prolazi. Dva mjeseca smo se intenzivno susretali i u crkvi i u gradu. Nije ni čudo. Slavili smo Dužijancu, svetog Stjepana i mnogo toga. Jedna grupa iz naše zajednice je radila, povećala grupa je promatrala, mnoštvo je sudjelovalo, a mnogi su kritizirali. Svakome je pripao poneki dio. No, sve to polako prolazi, dojmovi se sređuju, pamet bistri i već polako planiramo što i kako učiniti boljim naše »Kulturno ljeto«. Ono što mi je ove godine osobito zasmatalo je činjenica da je veliki dio medija prešućivao ono što se događalo na razini vjere i duhovne baštine, a daleko više je obavještavao o onome što se događalo u sferi građanskog društva. Zasmatalo mi je zato što smo se svim silama trudili dokazati da je čovjek cjelovit tek u punini harmonije duhovnog i materijalnog, a da je društvo jedinstveno oko zajedničkih vrednota koje duboko izviru iz ljudske savjesti, srca, vjere i baštine. Žao mi je što to nije nekima jasno. Konkretno – osim časnih iznimaka – iz crkvenog života se pojavila stidljivo koja slika ili rečenica, a svi ostali prikazi su obilovali atrakcijama, a u tekstu se često pojavila i neinformiranost. Neka, sloboda medija je – sloboda. Sada me zanima kako će proći završna »manifestacija« koja je čisto vjerska, a to je Bunaričko proštenje. Što ja očekujem i kako ja vjerujem, izrekao bih ovom pričom.

NIŠTA NEMA VRJEDNIJE OD DUŠE

Umjetnik *Vilim Achtermann* živio je do svoje 30. godine u Munsteru kao obični zemljoradnik. Bio je sluga kod seljaka i tako se probijao kroz život. Navečer bi njegovi prsti, kao sami od sebe, prihvatili olovku ili bi mijesili ilovaču. Kad mu je bilo 30 godina, nije više mogao izdržati kod kuće. Pošao je u široki svijet, željeći biti kipar na slavu Božju i njegove Majke Marije. Kad se opraštao sa svojom majkom, ona ga je prekrizila i rekla mu: Ne zaboravi Majke Božje! Na svom putovanju Vilim je stigao u München. Stanovao je u siromašnoj sobici u potkrovlju. Da ne umre od gladi, prosio je za kruh. Preko dana je studirao na umjetničkoj akademiji, a noću je grozničavo radio kod kuće. Napokon je svratio pozornost drugih na sebe. Tisak je lijepo pisao o njegovoj Madoni. Jednoga dana posjeti ga u njegovu siromašnom stanu bogati čovjek. Počeo mu je laskati i htio ga je kupiti za novac. Govorio mu je kako može postati bogat i slavan, ako svoje umjetničko umijeće stavi njemu na službu. Ali tada

Spomenuo sam svoj

stav oko neoborive

postavke da je čovjek

jedinstvo duhovnih i

materijalnih vrednota

i da je društvo zdrava

vo samo onda ako je

postiglo sklad vred-

nota u kojima su vječne

ne neoborive, a sve

vremenite usklađene

s vječnima. Želimo

li poći boljim putem

budućnosti, podi-

mo utrtrim stazama.

Teško bi bilo pristati

na »manifestacije bez

glave«

ne smije praviti Marijine likove, nego sjetilne likove, napola odjevenih žena. Mladi umjetnik ljutito ga pogleda, ali bogataš mu stavi na stol zlatnik i reče: Budite razboriti, ovo već sada ostavljam, a sutra ću doći po odgovor! – i nestane. Vilim je ostao sam sa svojim mislima i zlatnikom. Zavodnik mu šapće: Pristani i prošla je sva tvoja bijeda, a put do slave je otvoren. Zlato ga je mamilo i dražilo. Uzeo je ilovaču i radio je do kasno u noć. I gle: na stolu je lik zamamne, lijepe žene. Poslije toga imao je nemiran san. Prije ustajanja u snu je vidio svoju majku kako mu govori umilno i ozbiljno, kao što samo majka može: Ne zaboravi mi Majke Božje! Achtermann se probudi, skoči i razbije lik razuzdane žene. Odmah je počeo mijesiti i oblikovati ilovaču te napravi Najljepšu od svih žena. Oko podne pokuca bogataš. Mladi umjetnik ga ne pušta unutra. Bogataš je shvatio o čemu se radi i otišao. Vilim mu je vratio njegov zlatnik. Postao je kršćanski umjetnik. Svojom umjetnošću služio je Bogu i njegovoj Crkvi. Njegovo »Skidanje s križa« i »Pieta« u stolnoj crkvi u Munsteru i danas uživaju svjetski glas. Zaista, ništa nema vrjednije od duše. Za spasenje duše potrebno je sve žrtvovati: čast i blago, položaj i vlast, zdravlje i život. Onda ćemo sigurno čuti ove utješne riječi: Dobro valjani i vjerni slugo! Bio si vjeran nad malim, zato ću te postaviti nad mnogim: Uđi u veselje Gospodara svojega!

SRCE

Toliko o toj priči. Dakle, u svakom događanju, pa i našem, ne može biti ništa vrjednije od duše. Stoga će masa pobožnih hodočasnika doći na Bunarić bez obzira hoće li biti »meta« nečije radoznalosti jednostavno zato što znaju kome idu i što na Bunariću doživljavaju. Spomenuo sam svoj stav oko neoborive postavke da je čovjek jedinstvo duhovnih i materijalnih vrednota i da je društvo zdravo samo onda ako je postiglo sklad vrednota u kojima su vječne neoborive, a sve vremenite usklađene s vječnima. Želimo li poći boljim putem budućnosti, podi-mo utrtrim stazama. Teško bi bilo pristati na »manifestacije bez glave«. Jednoga je jutro profesor kardiologije doveo studente u anatomske laboratorij na sveučilištu. Promatrajući ljudske organe, ugledali su neobično veliko srce. Profesor upita studente čije bi to srce moglo biti, misleći pritom na bolest koja je prouzročila smrt. »Ja znam«, rekao je jedan mladić vrlo ozbiljno. »Bilo je to srce neke majke.«

KAKO POMOĆI PREDŠKOLCU U NOVOJ PREKRETNICI ŽIVOTA

Radite s djetetom, a ne umjesto njega!

*Polazak u školu nije nimalo lako razdoblje u životu jednog djeteta, ali nije stresno samo za dijete, nego i za roditelje * Vrlo je korisno da dijete i prije polaska u školu počnete pripremati na ono što ga očekuje * Pustite dijete da odradi svoj dio posla*

Godišnjim odmorima je kraj, baš kao što se odrasli polako vraćaju na svoja radna mjesta i djeca kreću u novi razred. Započinje još jedna nova školska godina i s njom nove obveze, nove aktivnosti, nova prijateljstva, pa i ljubavi. Ipak, u svemu ovome jednom manjem broju daka je malo teže nego drugima. Oni po prvi puta uzimaju svoje teške školske torbe, bilježnice, knjige, spremaju pribor i po prvi puta otvaraju velika školska vrata i vrata velikog svijeta. Oni su samo sada i nikad više mali prvašići, često puta uzbuđeni i uplašeni, kako i što dalje?

Često su, kao i prvašići, i roditelji uzbuđeni i uplašeni. Ukoliko je tako, pokušajte da vaš prvašić to ne vidi. Pokušajte ga hrabriti i snažiti, iako ste obuzeti u isto vrijeme i brigom i ponosom.

PRIPREME KAO ZAJEDNIČKA AKTIVNOST

Polazak u školu nije nimalo lako razdoblje u životu jednog djeteta, ali nije stresno samo za dijete, nego i za roditelje. Većina djece to prihvati puno lakše nego što roditelji zamišljaju da će biti, no, svakako budite uz njih, jer ipak vi kao roditelj možete olakšati taj novi

početak. Vrlo je važno od početka kod djeteta razvijati pozitivne stavove prema školi. Neki roditelji imaju negativna iskustva iz svojih školskih dana ili se ne slažu s pojedinim stvarima u našem školskom sustavu pa, najčešće nenamjerno i nesvjesno, kod vlastite djece potiču izgradnju negativnog stava (ili čak straha) prema školi ili onome što ih tamo očekuje. Ne zaboravite da su maleni kao spužve, da nas prate, upijaju naše riječi i postupke i kad toga nismo svjesni. Svaki roditelj je važan model u životu svog djeteta i ono će se u

mnogim slučajevima voditi vašim ponašanjem, kako bi naučilo kako u pojedinim situacijama reagirati. Vrlo je korisno da dijete i prije polaska u školu počnete pripremati na ono što ga očekuje. Pokušajte dijete uključiti što je više moguće u pripremne aktivnosti poput nabave torbe za školu, knjiga, školskog pribora i drugih potrepština. Činjenica je da roditelji nemaju danas dovoljno novca za sve dječje želje, ali pokušajte im napraviti potreban kutak za školu. Ne mora to biti sve novo i kao u filmovima, ali je bitno da imaju svoj dio

za učenje. Stoga pokušajte urediti kutak koji će biti mjesto gdje će dijete spremati svoje knjige i pisati zadaću. Važno je da u radnom kutku ima što manje stvari koje bi ga mogle ometati (poput igračaka, sličica, stripova i sl.). Uređivanje radnog prostora možete pretvoriti u zajedničku aktivnost u kojoj će vaše dijete pridonijeti vlastitim idejama. Stari radni stol možete zajedno urediti (prefarbati ga ili izlijepiti samolepljivom folijom koja je nalik drvetu ili nekim dječjim motivima). Dovoljno je i da napravite premještanje namještaja u sobi i da skupa uvijete bilježnice, napišete naljepnice ili poslažete knjige i bilježnice u radni stol.

AH, TA SLOVA, BROJKE...

Svako dijete je posebno i ima drugačije predispozicije i interese, nemojte previše očekivati i tražiti od djeteta nemoguće. Dozvolite mu da vlastitim zalaganjem postigne uspjeh. To je predivan osjećaj, koji je koristan za razvoj sposobnosti i za samopouzdanje djeteta. I naravno, svakako ga pohvalite kad nešto dobro napravi.

U početku ćete vjerojatno i vi ponovno »krenuti u školu«, učiti pisati slova, brojeve, čitati priče. Vaš mali đak će trebati vašu pomoć, ako ništa drugo, onda u razvijanju radnih navika i preuzimanju odgovornosti za vlastite obveze. Puno je to posla, uz svakodnevni posao i ostale obveze jednog roditelja. I eto zamke! Dogada se da roditelji ne rade sa svojim djetetom, nego rade umjesto njih. »Bit će brže ako ja to uradim!« Istina, to je brže, točnije, urednije... No, dugoročno vrlo loše za dijete. Ne samo da se tako neće osamostaliti i razviti radne navike i vještinu učenja, nego će takav način rada imati negativan utjecaj na već spomenutu sliku o sebi. Dakle, pokušajte pratiti, provjeriti, i ako treba ispraviti, ali pustite dijete da odradi svoj dio posla, jer vi ste vašu školu završili.

Željka Vukov

Piše: dr. Marija Mandić

Klima-uređaji (ne)štete zdravlju

Klima-uređaji su odavno postali standard, a ne luksuz. Oni mogu povoljno utjecati na zdravlje, ali samo kada se pravilno upotrebljavaju. Mjesto na kojem je uređaj postavljen, temperatura hlađenja prostorije, redovito čišćenje i servisiranje, ali i pravilan izbor tehničkih karakteristika klima-uređaja umnogome utječu na zdravlje osoba koje borave u prostoriji rashlađenoj klima-uređajem.

Iako se sve češće govori o štetnom utjecaju klima-uređaja na zdravlje, osim u rashlađivanju i stvaranju prijatne atmosfere u domu, on može pomoći i ukoliko osoba pati od nekih bolesti, prvenstveno od alergije. Kod astme i bronhitisa klima-uređaji s dobrim sustavom filtriranja zraka kojim se iz stana uklanjaju mikroskopski zagađivači, uključujući i prašinu, polen i dlake domaćih životinja, dobro su rješenje. Ovaj efekt klima-uređaja će se postići samo ukoliko se filtri čiste tjedno, mjesečno ili, pak, godišnje u ovisnosti od namjene prostorije, broja pušača u njoj i vrste i kvalitete uređaja.

Iako je klima-uređaj korisna sprava protiv ljetne vrućine i žege, barem u vlastitom domu ili uredu, ne treba zaboraviti da ponekad može biti itekako štetna po zdravlje. U svijetu su registrirane bolesti koje se uglavnom vezuju za velike klimatizacijske sustave, gdje se u kanalima za dovod zraka, zbog povećanja vlažnosti zraka razvijaju bakterije.

Klimatizacija kućnih i kancelarijskih prostorija u kojima boravimo pogoršava efekte artritisa i neuritisa. Rapidna promjena tjelesne temperature dovodi do pojave ljetnih prehlada, veće podložnosti prehladama i gripi, problema sa sinusima i slično. Poslije izlaganja »zime iz klime«, nisu rijetki ni ukočenost i bolovi u vratu, bol u mišićima, glavobolja i umor, iritacija sluznice, kada se javlja konjunktivitis i pojačano curenje iz nosa. Mišići leđa i ramena podložni

su grčanju, ali prave nevolje obično nastaju tek kad se izađe iz rashlađene prostorije. Kod djece, hladnoća u stanu može dovesti do upale uha.

Dokazano je da organizam doživi stres kada zagrijan uđe u klimatiziranu prostoriju. S druge strane, osobe koje dugo vremena provedu u klimatiziranoj prostoriji teže se prilagođavaju na visoke vanjske temperature, te temperaturna razlika između vanjske i temperature u klimatiziranoj prostoriji veća od 10 stupnjeva može izazvati toplotni udar.

Na što treba obratiti pažnju prilikom upotrebe klima-uređaja ili drugih rashladnih uređaja u prostoriji:

* Ljetno rashlađivanje mora biti umjereno

U klimatiziranim se prostorijama ne treba zadržavati u blizini otvora za zrak na klima-uređaju i nikada ne treba držati prijenosni klima-uređaj, kao ni ventilator, blizu mjesta gdje se nalazite (optimalna udaljenost je dva do tri metra).

* Temperaturna razlika izvana i klimatizirane prostorije ne bi smjela biti veća od pet, šest stupnjeva. Dakle, ako je vani 32 stupnja, termostat namjestiti na 26 ili 27 stupnjeva. Nikada ne treba temperaturu na termostatu držati niže od 23 stupnja, jer je to odgovarajuća temperatura za organizam. Na ovaj način se izbjegava znojenje, ali i prehlade.

* Noću u spavaćoj sobi temperatura može biti i nekoliko stupnjeva viša, jer se metabolizam tijekom sna usporava i organizam slabije koristi svoje mehanizme za rashlađivanje.

* Vlažna, prljava i tamna mjesta unutar klima-uređaja pogoduju razmnožavanju bakterija, plijesni i gljivica, zbog čega je neophodno redovito održavanje klima-uređaja.

VENTILATOR ILI KLIMA-UREĐAJ?

Ventilatori mogu olakšati podnošenje visokih temperatura. No, ukoliko vanjska temperatura naraste iznad 30 stupnjeva, ventilator će biti manje efikasan od klima-uređaja ili tuširanja hladnom vodom.

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici.

Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na: hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

MALI SAVJETI ZA VELIKE ŠKOLARCE

Priprema za školu

Nakon dva i pol mjeseca odmora, kupanja, igranja, ljenčarenja, kasnog odlaska na spavanje, kao i kasnijeg jutarnjeg buđenja, mnogima će biti prilično teško vratiti se obvezama. Nova školska godina donosi puno briga, odgovornosti, ranog lijeganja i ustajanja.

Neki se raduju ovome početku, dok drugi baš i nisu sretni.

Dragi moji školarci, s novim obvezama tu su i dodatni oprez i briga, zato pažljivo u promet. Budite oprezni na putu do škole i ako je moguće pomozite mladim i manje iskusnim prijateljima. Svaki početak je težak, ali kako bi vam kasnije bilo lakše, pokušajte odmah na početku sebi utvrditi pravila koja će vrijediti tijekom cijele godine.

Za početak treba pripremiti i sav potreban školski pribor, ako još niste sve pripremili i osigurali, evo nekoliko korisnih savjeta.

Sve knjižare i prodavaonice su pune primamljive robe – raznih bilježnica, pernica, uvijača i svega što vam je potrebno za školu, no, sva ta roba ima određenu cijenu, koja nije mala. Kako bi olakšali svojim roditeljima i imali nešto što drugi nemaju, možete i sami uviti svoje bilježnice ili knjige, te napraviti posebnu pernicu. Potrebno je malo dobre volje i nekoliko stvarčica koje sigurno imate kod svoje kuće.

Krenimo redom:

Zamolite roditelje da vam osiguraju stolnu lampu, dok držač za olovke možete sami napraviti, kao i podsjetnik i pernicu, ili sami možete uviti bilježnice i knjige. Evo kako:

DRŽAČ ZA OLOVKE

Može biti raznih oblika, boje i veličine, bitno je da vam stanu olovke i da se vide, kako bi lakše mogli odabrati onu koja vam je potrebna. Kako bi se lakše snalazili možete napraviti i nekoliko kutija za olovke u koje ćete poredati posebno drvene bojice, posebno flomastere, dok u trećoj mogu biti obične olovke, kemijske olovke, šestari ili neka ravнала.

Držač može biti bilo kakva staklenka koju ćete ukasiti temperama ili izlijepiti samoljepivim kolaž papirom, ili je omotati debljom vunicom. Svakako, ne mora biti

strogo kružnog oblika, nego može biti i kockasta ili nekog drugog zanimljivog oblika. Evo, primjerice, od čeka se može napraviti držač: mala staklenka, limenka od »nes-cafe«, neka keramička posudica, stara čaša ili šalica koja više nema dršku (a može i s drškom)... Plastika se ne preporuča, jer je lagana pa će vam se olovke često prevrtati.

PODSJETNIK

Sigurno imate pun stol papirića na kojima imate poneki važan telefonski broj ili neki datum koji ne bi smjeli zaboraviti (primjerice rođendan od prijateljice), ili jednostavno neki mali crtež koji

ste dobili od vama drage osobe. Kako bi vaš radni stol izgledao uredno, sve te papiriće možete lijepo posložiti. Podsjetnik možete napraviti od bilo čega, samo vam treba malo mašte. Evo nekoliko kreativnih ideja, a vi odaberite što ćete praviti.

PERNICA

Ukoliko želite imati jedinstvenu pernicu, evo jedan primjer kako ju možete napraviti.

Potrebno vam je: škare, papir u boji ili neki crtež, providna vrećica za hladnjak i selotejp.

Papir stavite u vrećicu, te je izravnate. Višak (ukoliko ga ima) odrežete. Kako bi vam pernica bila čvršća, vrećicu izlijepiti s obje strane širokim selotej-

pom (može i užim, samo duže traje). Presavijete je na tri dijela tako da vam jedan dio bude kraći. Rubove sa strane spojite, a treći, kraći dio također presavijete.

Od selotejpa napravite krug koji zalijepite na sredinu i time zatvorite pernicu. Kad se selotejp istroši, jednostavno stavite novi.

Sretna i uspješna nova školska godina!

UVIJANJE BILJEŽNICA

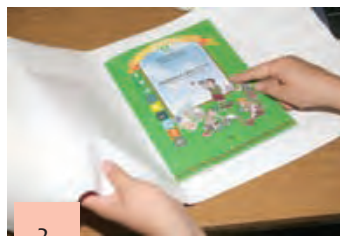
Potrebno je: papir (može i plastificiran), škare, bilježnica i selotejp. Papir izrežete u zavisnosti od veličine bilježnice, te provjerite dimenzije, umotate bilježnicu i zacrtate rubove. Ukoliko je potrebno odrežete višak. Rubove papira savijete kako bi dobili dupli dio, sa strana savijete papir 4 – 5 cm i u njega stavite korice bilježnice, zalijepite naljepnicu, koju također možete sami napraviti, te napišete svoje ime, prezime, razred i predmet. (manja djeca mogu napisati i ime učiteljice).

1.

5.

2.

6.

3.

7.

4.

POZIV NA CRTANJE

S početkom školske godine, počinju s radom i razne sekcije. Likovni odjel HKK »Bunjevačko kolo« poziva svu nadarenu i zainteresiranu djecu na likovnu dječju sekciju, na satove crtanja, koja se okuplja svake subote u prostorijama Hrvatske čitaonice (Bele Gabrića 21.). S djecom radi nastavnik likovne kulture Geza Verebeš, a početak je u 10 sati. Dodatne informacije možete dobiti u uredu HKK »Bunjevačkog kola« na telefon: 600-188 ili kod Josipa Horvata, ravnatelja Likovnog odjela na telefon: 063 / 518 - 218 Svi ste pozvani!

PRIČA O FOTOGRAFIJI

VIS »Usamljeni«

Šezdesete godine dvadesetog stoljeća više ne postoje, vrijeme ih je pojelo, ali ostala su sjećanja.

Bilo je to crno-bijelo desetljeće, vrijeme crno-bijelih novina, crno-bijelih političkih uvjerenja i crno-bijelih televizora (Elektronske industrije Niš i Rudi Čajavec), koji su bili toliko rijetki da se na gledanje TV programa odlazilo kao u kino i sjedilo se na podu u redovima pred odraslima koji su imali pravo na stolac. Bilo je to vrijeme western serije »Bonanza«, »Dugog toplog ljeta« s *Ben Quikom* kao glavnim likom, »Gradić Paytona«, a od domaćih serija najpopularnije su bile one koje je potpisivao *Radivoje Lola Đukić* (Ogledalo građanina pokornog, Servisna stanica, Sačulatac itd.) s *Miodragom Petrovićem Čkaljom* i *Mijom Aleksićem*.

ŠEZDESETE...

Šezdesete su bile desetljeće kada se počeo oblikovati svijet medija kakvog danas znamo. Otvorile su se komisije, pojavile žvakaće gume, majoneze i traperice »Super Rifle«, muškarci su nosili šušakve i najlon košulje, žene »hulahopke«, a pralo se Albusom, Plavim radionom, Peresamom, ili Cinom. Pušila se »Opatija« i niška »Drina«, naravno bez filtera, a »Coca Cola« je tek razmišljala o dolasku u naše krajeve. Zapravo, kontrolirani priljev potrošačkog društva dolazio je na kapaljku u zemlju Titovih pionira, ponosnih nositelja udarničkih znački i ljubitelja rudara *Alije Sirotanovića*.

Rita Pavone i *Bobby Solo* bili su zvijezde Sanrema, na glazbenoj sceni vladali su *Elvis Presley*, *Beatlesi* i *Stonesi*, koji su u suštini bili više od rocka, bili su manifest jedne mladosti, pa su se tako i u naš jezik ušuljale riječi »huligan« i »bitlz«, dok je pjesma Beatlesa »All you need is love« (Ljubav je sve što ti treba) postala geslo tadašnje mlade generacije. Bez obzira o kojem glazbenom žanru govorili, a bilo je tu šlagera, prvih rock snimki, šansona, surfinstrumentala, meksičkih balada, dalmatinskih »pisama«, tadašnji domaći autori i izvođači kao da su se natjecali tko će vlastitim pjesmama ili prepjevima podići glazbeni standard i približiti se vanjskim glazbenim uzorima. Bez obzira na jednopartijski sustav »komunističkog mraka« kao da smo tada bili bliže (zapadnjačkom) građanskom društvu nego što smo danas. Premda je *Arsen Dedić* već tada napisao nekoliko svojih antologijskih pjesama, najpopularnije zvijezde bili su *Mišo Kovač*, *Vice Vukov* i *Đorđe Marjanović*, ali su ih u stopu pratili: *Ivo Robić*, *Gabi Novak*, *Zdenka Vučković*, *Zvonko Špišić*, *Ana Štefok*, *Ivica Šerfezi*, *Dragan Stojnić*, *Lola Novaković*, *Miki Jevremović*, *Majda Sepe*, *Beti Jurković*, *Tereza Kesovija*...

Što se domaćeg rock'n'rolla tiče bilo je to »kameno doba« u kojem su rock grupe uglavnom svirale strane pjesme i njihove prepjeve (»Roboti«, »Bijele strijele«, »Crni biseri«, »Crveni koralji«...), dok je prvu autor-sku pjesmu »Osmijeh« snimila grupa »220« autora *Drage Mlinareca*.

Kasnije su se pojavili i drugi autorski sastavi – »Indexi«, »Mi«, »Korni grupa«, »Dinamiti«, »Pro Arte«, koji su zapravo pripremili teren za rock ekspanziju sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća, nedvojbeno zlatnih godina toga glazbenog pravca.

VIS USAMLJENI

U tom kontekstu, u vrijeme kada su dugokosi rockeri za tadašnje političke strukture bili negativci, dah »tru-log« zapada, gotovo »antidržavnik« neprijatelji, i kada su samo veliki gradovi imali privilegij da u njima djeluju rock'n'roll sastavi, formiranje gibaračkog sastava VIS »Usamljeni« polovicom 1965. godine bilo je ravno čudu, veliki iskorak svoga vremena.

Dakako, to nije smetalo *Stipi Hajdukoviću* - *Ringu* (solo gitara), *Marinu Kopicu* - *Relji* (ritam gitara), *Đuri Martinoviću* - *Bajinu* (bas), *Slavku Žebiću* - *Žebi* (bubnjevi), *Stipi Tomiću* - *Mikiju* i *Emilu Gestiću* - *Geletu* (vokalnim solistima), kao i *Josipu Žeravici* - *Žeri*, prvom pjevačkom grlu za »stranek«, da već 29. studenoga 1965. godine, na najveći praznik tadašnje države, žestoko praše rock'n'roll glazbu pred prepunom dvoranom u »tamo nekom« Gibarcu.

Dečki bez ikakve glazbene naobrazbe, ali s rock srcem i energijom svojstvenom tom glazbenom žanru

odsvirali su tada dvadesetak instrumentala i isto toliko pjevanih skladbi, dok su ih mnogi za koje nije bilo mjesta u dvorani slušali pred ulaznim vratima.

Budući da u to vrijeme nije bilo »električnih« glazbenih instrumenata, a kada ih je i bilo njihova cijena je bila enormno velika, »Usamljeni« su se snalazili na sve moguće načine. Tako su bas gitaru dobili na poklon, solo gitaru je *Ringo*, koji je po struci precizni mehaničar, napravio sam, doboš, činele i kontra-činele kupili su u Novom Sadu, a bubnjevi su također bili »remek-djelo« majstora *Ringa*. Što se tiče ozvučenja, jedino su pojačalo posudili od seoskog razglasa, a drugo im je kupio mjesni ured.

Sljedeći nastup »Usamljenih« bio je već za Božić te iste godine, da bi naredne dvije godine, osim u svom Gibarcu, svirali i u Šidu, Vašici i Bačincima. Sastavu su se povremeno pridruživali i *Dragi Beladović* - *Belad* (ritam gitara) i *Mata Vidaković* - *Doktor* (klarinet).

Svakako treba naglasiti činjenicu da je gibarački sastav VIS »Usamljeni« te dvije i pol godine svoga djelovanja bio jedini rock'n'roll sastav u Šidu, ali i jedan od rijetkih u Srijemu.

Nažalost, grupa nije potrajala dugo. *Đura Matinović* - *Janković* uskoro odlazi u vojsku, istoga ljeta je u prometnoj nesreći stradao otac *Slavka Žebića*, dok su na rad u Njemačku otišli *Marin Kopic* i *Dragi Beladović*. Iza »Usamljenih« je ostalo stotinjak skladbi, što obrađenih, što vlastitih, jedna reportaža u »Plavom vjesniku«, te oprema kojom su se poslije koristili neki novi rock klinici.

Zlatko Žužić

ŠKOLA

Nakon posljednjeg vikenda ovih ljetnih školskih ferija, slijedi »najgori dan« u životu svakoga srednjoškolca. Dan početka nove školske godine. I kraja bezbrižnog provođenja slobodnog vremena obilježenog kasnim noćnim izostancima, još kasnijim buđenjima u danima izobilja zabave. Jer, počevši od prvoga rujna slijedi »novi raspored sati« u kojemu će »slobode« biti znatno manje, a za »zabavu« će biti zaduženi njihovi nastavnici i profesori.

Blanka Vlašić: Svjetska prvakinja u skoku u vis
Može li tko više?

III. Međunarodni i regionalni sajam gospodarstva Subotica 24. kolovoza

MADONNA

Kako je pravo ime Madonne?
Koje godine i u kom gradu je rođena?
Kada je započela aktivnu umjetničku karijeru?
Kako se zvao njen prvi veliki hit?
U kojem je filmu Madonna tumačila ulogu argentinske državnice?
Kako se zove njen prvi, a kako posljednji album?

Madonna Louise Ciccone
16. kolovoza 1958. godine, Bay City (Michigan)
1979. godine
Like a virgin
Evita
Madonna (1983., Hard Candy (2008))

Ulazi mlada žena u slastičarnicu:

- Oprostite, imate li neku tortu da je malo zagorjela s jedne strane?
- Ne, gospodo. Što će vam tako nešto?
- Voljela bih da moj muž povjeruje kako sam je sama napravila!

Otišao Lala na pecanje i uhvatio zlatnog kita.

- Pusti me i ispunit ću ti tri želje – reče kit.
- Ma kakve tri želje, vodim ja tebe kod zlatara!

MEMORIJALNI NOGOMETNI TURNIR »MARTIN FIŠER«

Druženje uz nogomet

ČOKADINCI – Zavičajna udruga Gibarac i Nogometni klub »Gibarac 95.« već sedmu godinu zaredom organiziraju Memorijalni malonogometni turnir za djecu i mladež »Martin Fišer«, u znak sjećanja na poginulog Gibarčanina, vukovarskog branitelja, koji je i ove godine održan u povodu blagdana Velike Gospe u Čokadincima, kada ovo malo slavonsko mjesto slavi svoju nebesku zaštitnicu i crkveni god.

Više od stotinjak sudionika turnira okupilo se u ranim jutarnjim satima na stadionu NK »Gibarac 95.« u Čokadincima, a u natjecanju je sudjelovalo šest dječjih ekipa: malonogometna ekipa NK »LIV« iz Vladislavaca, NK »Mladost« iz Čepinskih Martinaca, NK »Tomislav« iz Livane, NK »Sarvaš« iz Sarvaša, NK »Čepin« iz Čepina i, naravno, ekipa domaćina. Kvalifikacijsko je natjecanje provedeno prema pravilima kup natjecanja, a sve je budno pratila sudačka četvorka – Mata, Ivica i Igor Kopic, te Pera Tomić. Kako je vladalo prijateljsko ozračje suci nisu imali puno posla, a cijeli je turnir odigran bez ijednoga kartona. Pobjednik turnira ove godine je malonogometna ekipa NK »Sarvaš« iz Sarvaša, koja je u finalnom meču svladala ekipu NK »Čepina« iz Čepina rezultatom 1-0. Za treće mjesto natjecale su se ekipe NK »LIV« iz Vladislavaca i domaćina turnira NK »Gibarca 95.«. Gosti su bili uspješniji i svladali su Gibarčane 4-2, pa su se domaćini morali zadovoljiti četvrtim mjestom. Svim ekipama uručene su zahvalnice za sudjelovanje na memorijalnom turniru, a pobjednicima su dodijeljeni pokali za prvo, drugo i treće mjesto. Pokale organizatora turnira zavrijedili su i najbolji strijelac Denis Knaiss, član ekipe NK »LIV« Vladislavci, najbolji igrač turnira Danijel Augustinović iz Tenje i najbolji golman Igor Krišto iz Sarvaša, dok je najmlađi sudionik turnira bio Andrej Milanović, član ekipe NK »Gibarac 95.«.

Popodne je odigrana revijalna nogometna utakmica veterana NK »Čepin« iz Čepina i domaćina NK »Gibarac 95.« iz Čokadinaca, a slavili su domaćini pobjedivši s 2-0, zgoditcima Miće Šišića i Mate Kopic.

Slavko Žebić

KOŠARKAŠKI KAMP

Budući košarkaši

SOMBOR - U organizaciji Košarkaškog kluba »Basket+« i Sportskog centra »Soko« u Somboru se na otvorenom terenu održava košarkaški kamp »Sombor 2009.«. Ovaj kamp se završava sutra, 29. kolovoza, a bio je otvoren u subotu, 22. kolovoza. Sudjelovanje je besplatno, a cilj je privući što više mladih, odnosno osnovaca, dok nikakvo košarkaško predznanje nije bitno. Voditelj kampa Vojkan Benčić, inače istaknuti košarkaš i nekadašnji priznati internacionalac, rekao je kako su osigurani svi rekviziti i neophodna oprema za dobar trening s najmlađima. U radu kampa sudjeluju još dvojica trenera s velikim znanjem i iskustvom.

Z. G.

MEĐUOPĆINSKA NOGOMETNA LIGA

Katastrofa Sončana

ODŽACI – U drugom kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci NK »Dinamo« iz Sonte bio je gost OFK Odžaci. U utakmici koja tijekom prvog poluvremena ničim nije nagovještavala konačan ishod od 5-0, sreća je Sončanima u posljednjih pola sata igre sasvim okrenula leđa. U prvom poluvremenu igralo se ravnopravno, uz jedan zgoditak domaćina iz jedanaesterca i nekoliko propuštenih prilika s obje strane. U posljednjih pola sata igre Dinamovci primaju, uz tri grube greške najiskusnijeg igrača Emila Ileša i jedanaesterac, još četiri zgoditka. Kriza Dinama iz prošlog prvenstva tako se nastavlja, a uz grube greške obrane, evidentno je i potpuno nesnalaženje napadača pred protivničkim vratima.

Rezultati drugog kola: OFK Šikara – Panonija 4:2, Aleksa Šantić – Dunav 3:3, Sport – Dinamo (BB) 1:2, Terekveš – Jedinstvo (K) 4:1, Jedinstvo – Graničar 0:3 i OFK Hajduk – Hajduk 1:6

Ivan Andrašić

PLANINARENJE

Somborci na Araratu

U okviru planinarske ekspedicije po Turskoj i Siriji, koja je trajala od 24. srpnja do 16. 2009., srpski planinari ostvarili su još jedan veliki uspjeh u nizu, popevši se na najviše vrhove Turske - Ararat 5137 m.n.v. i Suphan 4048 m.n.v.

Ekspediciju je organiziralo planinarsko društvo »Pobeda« iz Beograda, a odazvalo se 40 planinara iz Srbije, među kojima su bili i somborski planinari Rada i Slavko Šmit. Na uspon na planinu Ararat krenulo je 23 planinara, a na vrh je uspješno došlo njih 18, dok se na vrh planine Suphan popelo 13 planinara. Vremenske prilike na Araratu nisu bile naklonjene planinarima, tako da je temperatura pri usponu dostizala i do -20°C, a vjetar je puhao brzinom od oko 40 km/h. Na oba ova vrha somborski planinar Slavko Šmit uspješno se popeo. Da bi se taj cilj mogao ostvariti bilo je potrebno pješati preko 50 km i napraviti razliku od 5000 m u usponu i u spustu za 6 dana, koliko je akcija trajala. Somborska planinarka Rada Šmit je za to vrijeme s drugom obilazila spomenike najstarijih civilizacija Turske i Sirije. Inače, planina Ararat je najviši vrh na istoku i u Turskoj, i ledom je pokrivena uspavana vulkanska kupa visoka 5.137 metara, nalazi se na sjeveru Turske, 16 km zapadno od Irana i 32 km južno od Armenije.

MEMORIJALNI 16. NOGOMETNI TURNIR STEVAN ČELE VILOTIĆ

Nogometna mladost u Subotici

Na prigodnoj press konferenciji, održanoj u ponedjeljak 24. kolovoza u subotičkom Media centru, Nemanja Simović, član GV za sport

i omladinu, Ivica Kajdoči, idejni tvorac ovog turnira i Zdravko Jokić, direktor turnira, predstavili su 16. izdanje najdugovječnijeg omladinskog nogometnog turnira u Europi. U natjecateljskom dijelu ove godine igrat će U-19 reprezentacije Mađarske, Izraela, Ukrajine (prvak Europe) i domaćina Srbije. Igrat će se po bod sustavu, svatko sa svakim, na terenima u Subotici (Gradski stadion i Bačka), Senti i Tavankutu. Turnir započinje 3. rujna susretom Srbija – Mađarska na terenu NK Bačke s početkom u 16:30, a završava susretom Srbija – Ukrajina 6. rujna s početkom od 16:30. Subotički nogomet predstavljat će Nenad Puhalak, prvotimac Spartaka Zlatibor vode.

VOJVOĐANSKA LIGA

Bačka slavila na gostovanju

Uvjerljivom pobjedom (5-1) nogometaši Bačke bili su bolji na gostovanju kod Crvene zvezde iz Vojvode Stepe i s maksimalnih 6 bodova iz prva dva meča, uz gol razliku 8-1, najavljuju novi pohod na prvo mjesto u Vojvođanskoj ligi. Sljedeći susret Bačka igra na svom terenu 30. kolovoza protiv Budućnosti iz Alibunara.

KOŠARKA

Prva pobjeda Prozivke

Mladi košarkaši novooformljenog kluba »Prozivka« iz istoimenog gradskog dijela Subotice, odigrali su svoju prvu službenu utakmicu i na debiju svladali suparnike iz Apatina rezultatom 34-28. Susret je odigran na novom košarkaškom igralištu u OŠ »Sonja Marinković« u Subotici.

28. kolovoza 2009.

STOLNI TENIS

EP za mješovite parove

Tijekom sljedećeg tjedna Subotica će biti domaćin službenog Europskog prvenstva za mješovite parove, koje će se igrati u gradskoj Dvorani sportova. Prema riječima Aleksandra Matkovića, potpredsjednika ETTU, u pitanju je prvo veliko i značajno stolnotenisko natjecanje koje će se odigrati u najvećem gradu na sjeveru Bačke, ali se intenzivno radi i na kontinuitetu održavanja sličnih stolnoteniskih manifestacija u budućnosti. Natjecateljski program će okupiti 32 mješovita para iz 14 reprezentacija, koji će se tijekom vikenda boriti za naslov najboljeg para u Europi.

SUPERLIGA

Spartak ZV osvojio prvi bod

Nogometaši jedinog subotičkog superligaša - Spartaka Zlatibor vode - uspjeli su izboriti neodlučen rezultat (1-1) na gostovanju protiv Mladog radnika u Požarevcu. Zgoditak vrijedan »boda prvijenca« postigao je Torbica. Susret 3. kola Spartak ZV igra u subotu, 29. kolovoza, protiv Borca (Čačak) na Gradskom stadionu u Subotici.

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
 A.D.-d.o.o.

 Trg žrtava fašizma br. 1
 PODUZEĆE ZA PRODAJU
 POGREBNE OPREME
 PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
 POKOPA
Tel.: 024-558-011
 Cvjećara:
 Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
 telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
 telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na
 Internetu: www.funero.co.yu
 e-mail: funero@funero.co.yu
 Mogućnost odloženog plaćanja

JUBILARNI 40. MEMORIJAL GAVRE ČOVIĆA

Teniske nade ponovno na

U znak sjećanja na istaknutog sportskog radnika od 29. kolovoza do 1. rujna igrat će se turnir u konkurenciji mladih igrača i igračica

1. rujna za konkurenciju tenisača i tenisačica uzrasta do 14 godina.

MEMORIJAL GAVRO ČOVIĆ

O značaju teniskog turnira koji već desetljećima okuplja najbolje mlade tenisače i tenisačice u državi, zamolili smo za par riječi direktora ovog najjačeg teniskog natjecanja, poslije državnog prvenstva, *Gavru Čovića*, sina Gavre Čovića:

»Po četrdeseti put organiziramo memorijalni turnir koji nosi ime moga pokojnoga oca, a ove godine će se za naslov najboljih natjecati tenisači i tenisačice

Pobjednički pokali

Danas već pomalo davne 1968. godine, noseći pobjedničke pokale za tenisače koji su nastupali na Paliću, u prometnoj nesreći poginuo je *Gavro Čović*, istaknuti sportski radnik i dužnosnik teniskog kluba Palić. U njegovu čast i znak sjećanja, koncem kolovoza se već četiri desetljeća održava memorijalni teniski turnir za mlade tenisače na terenima kluba uz Paličko jezero, terenima na kojima je bio aktivan sve do trenutka svog tragično prekinutog života. Ovogodišnji, jubilarni 40. po redu Memorijal Gavre Čovića, inače turnir I. kategorizacije državnog natjecateljskog rankinga, igrat će se od 29. kolovoza do

Gavro Čović (prvi s lijeva) s juniorkama i trenerom

Sinovi Gavre Čovića Gavro i Nikola dodjeljuju nagrade

ce uzrasta do 14 godina starosti. Prijašnjih godina, osobito u vremenu nekadašnje zajedničke države Jugoslavije, turnir se igrao u dvije konkurencije (do 14 i 18 godina, a nekoliko godina bila je i seniorska konkurencija), ali je to danas, uslijed objektivnih okolnosti i zbilja masovnog odziva igrača iz cijele države, svedeno na natjecanje za mlađi uzrast. Memorijal Gavro Čović je turnir I. kategorije, po jačini je odmah iza državnog prvenstva i na njemu tradicionalno sudjeluju gotovo svi najbolji igrači i igračice u državi. Ove godine je termin odi-

gravanja nešto malo pomaknut, jer je natjecateljski kalendar bio zbilja zgusnut brojnim međunarodnim i državnim natjecanjima, ali unatoč blizini početka nove školske godine odziv prijavljenih tenisača i tenisačica će biti velik. Natjecateljski dio turnira počinje u subotu, 29. kolovoza, susretima prvoga kola, a veliko finale u obje konkurencije planirano je za utorak, 1. rujna. Kao i svake godine, za pobjednike su uz pokale predviđeni i bicikli, kao i druge sportske nagrade za ostale najuspješnije sudionike turnira. Jedno je sigurno, svi ljubitelji tenisa koji dođu na Palić pogledati najbolje teniske nade u starosnoj konkurenciji do 14 godina imat će prilike vidjeti dobar i kvalitetan tenis, baš kao što su i svih proteklih godina, otkad se ovaj turnir igra, imali prilike uživati u igri budućih šampiona, kakvi su bili *Goran Ivanišević* i *Monika Seleš*, koji su poslije postali velike zvijezde 'bijeloga sporta' i osvajači najjačih svjetskih turnira.

POBJEDNIČKA POVIJEST

Prvi memorijalni turnir Gavro Čović odigran je 1969. godine, a naslov prvih slavodobitnika ostvarili su u konkurenciji

Paliću

ačica do 14 godina starosti

pionira *Ilin* (Spartak) i *Kalmar* (Spartak), a u juniorskoj konkurenciji najbolji su bili *Šimić* (Spartak) i *Sel* (Spartak). Godinu dana kasnije, 1970. godine, trofeje su osvojili *Demedi* (Vojvodina) i *Zakopnji* (Spartak) u pionirskoj konkurenciji, dok su kod juniora najbolji bili *Dimitrijević*

(Vojvodina) i *Sel* (Spartak). Deset godina kasnije, 1979. godine, pobjednici su bili *Zorić* (Osijek) i *Sigulinski* (Spartak) u pionirskoj konkurenciji, i *Seci* (Spartak) i *Sigulinski* (Spartak) u juniorskoj konkurenciji. Na dvadesetogodišnjicu turnira, 1989. godine, naslove su osvajali *Jurković* (Metalac) i *Talaja* (Makarska) kod pionira, i *Đukić* (Vojvodina) i *Pavlov* (Vojvodina) u juniorskoj konkurenciji. Na posljednjem memorijalu igranom u nekadašnjoj

Dodjela nagrada s prošlog memorijala

državi, 1990. godine, najbolji su bili *Mrduljaš* (Split) i *Karadža* (Split) kod pionira, i *Savić* (Vojvodina) i *Jakobčić* (Spartak) u juniorskoj konkurenciji. Na posljednjem memorijalu igranom prošle, 2008. godine naslov u muškoj konkurenciji do 14 godina osvojio je *Kecić* (Mokrin), dok je u ženskoj konkurenciji turnir osvojila *Radanović* (TK Winner).

Najviše naslova na svim dosadašnjim turnirima pripalo je tenisačima subotičkog Spartaka, tradicionalno prvog rivala paličkog kluba, ali je vrijedno zabilježiti i podatak kako su naslove u natjecateljskim konkurencijama osvajali predstavnici klubova s prostora cijele nekadašnje SFRJ.

KRISTIJAN JUHAS, TENISAČ

Osmogodišnji šampion

Niži je od svih, reket je skoro veći od njega, ali pobjeđuje starije od sebe

Razgovor vodio: Dražen Prčić

U teniskim krugovima *Kristijan Kiki Juhas* je doskora bio poznat isključivo kao mlađi brat *Danijela Juhasa*, prvaka Vojvodine do 14 godina, ali odskora, zahvaljujući svojim zapaženim rezultatima u konkurenciji do deset godina, ovaj »mališan« je skrenuo pozornost na sebe i postao prepoznatljiv po svom igračkom umijeću. Jer Kiki,

kako ga već svi znaju i oslovljavaju, ima samo osam godina, a pobjeđuje starije rivale u svojoj konkurenciji. Na Openu Dudove šume, turniru za igrače do deset godina starosti, igranom ovoga vikenda na terenima TK Spartaka u Subotici, Juhas je u finalnom susretu bio bolji od *Alekse Pešića* iz Pančeva (2-1, 3-4, 4-2, 4-0) i zaslužio poneo naslov najboljeg igrača.

»Najteži susret na cijelom turniru mi je bio upravo finalni duel protiv Pešića, jer sam bio već pomalo umoran od napornih mečeva tijekom dva dana. Izmorio sam se i u polufinalnom susretu, koji sam igrao samo par sati prije finala, a i protivnik u finalu nije previše griješio, pa smo prebacivali zbilja mnogo lopti tijekom čitavoga meča«, kao veliki obrazložio je Kiki svoju igru.

NAJMLAĐI

U konkurenciji tenisača do deset godina starosti, koji su došli s teniskih prostora cijele države, Kristijan Juhas je bio najmlađi sudionik turnira, ali i pokraj činjenice kako je niži od svih i reket

je skoro »veći« od njega, ipak je uspio nadvisiti sve starije rivale.

»Iako sam najmlađi, nikada se ne plašim svojih starijih protivnika, jer sve vrijeme samo razmišljam o svojoj igri, a ne o njihovim godinama. Moj najbolji udarac je forhand, a moram još dosta raditi na svom bekhandu. Uvijek kada pogriješim nastojim već u sljedećem udarcu sve to popraviti i osvojiti novi poen«.

TRENING

»Treniram aktivno već dvije godine. Moj prvi trener je bio čika *Palika Fozo*, iako mi je reket bio u rukama već s tri godine, jer sam želio oponašati svog starijeg brata *Danijela*. Na treninge dolazim sva-

koga dana u pratnji roditelja, a za moj igrački napredak zaduženi su treneri *Gabor Roža* i *Danilo Šakić*. Uz dobar trening i jake sparing mečeve sa svojim kolegama iz kluba, nadam se kako ću i dalje postizati dobre rezultate i osvajati nove turnire«, završio je Kiki ovaj mali intervju za Hrvatsku riječ, inače njegov prvi zvanični razgovor za tisak, i jednoga dana, kada bude veliki šampion, imat ćemo čime se ponositi.

DOSADAŠNJI REZULTATI

Prvi turnir u karijeri Kiki je odigrao u siječnju prošle godine i uspio proći prvo kolo na dvoranskom prvenstvu Kupa Srbije. Potom je osvajao nekoliko utješnih natjecanja (sudjeluju svi igrači koji ispadnu u prvom kolu), da bi uslijedili naslovi na državnom prvenstvu do 10 godina (Sombor) i na turniru u Novom Sadu, te ovaj posljednji na Openu Dudove šume u Subotici.

Pešić, Demeter (glavni sudac) i Juhas

PETAK
28.8.2009.

06.00 - Najava programa
 06.05 - Hrvatska uživo
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 08.35 - Vijesti
 08.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.08 - Čarolija 10, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Prirodni svijet: Vuk koji je promijenio Ameriku, dokumentarni film
 11.10 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom, telenovela
 13.20 - Idemo u Ameriku
 14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Afroditine riblje s trasti
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Gospodica Marple 3: Hotel Bertram
 16.20 - Skica za portret
 16.35 - Rijeke Hrvatske: Ravničarske rijeke, dokumentarna serija
 17.10 - Kazalište u kući, serija
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Čarolija 10, serija
 21.05 - Aleksandar Veliki
 00.00 - Dnevnik 3
 00.35 - Emocije - sluge i gospodari: Život nije cvjetna livada, znanstveno-obrazovna serija
 01.10 - Deadwood 2, serija
 01.55 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
 02.40 - U uredu 3
 03.00 - Falcon Beach 2, serija
 03.45 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija
 04.30 - Skica za portret
 04.45 - Posebni dodaci
 05.25 - Jelovnici izgubljenog vremena: Afroditine riblje s trasti
 05.45 - Oprezno s anđelom

07.05 - Najava programa
 07.10 - Šaolinski obračun, crtana serija
 07.30 - Dexterov laboratorij
 07.55 - Na kraju ulice
 08.10 - Ljubitelji dječjeg svijeta
 08.25 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 08.50 - Tree Hill 5, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 4, serija
 10.45 - Dragi John 2, humoristična serija
 11.10 - Prijatelji 4

12.00 - Vaterpolo, finale Lige prvaka 2001.: Jug - Olympiacos
 13.15 - Gudrun - kontejner za Gibraltar
 13.50 - Obični ljudi, TV serija
 14.35 - Reprizni program
 15.25 - Znanstvena petica
 16.00 - Blaga islama na Sredozemlju: Turska, Istanbul, mora, zidine i džamije - dok.serija
 16.50 - Falcon Beach 2, serija
 17.35 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija
 18.25 - Vijesti na Drugom
 18.40 - U vrtu pod zvijezdama
 19.10 - Crtani film
 19.20 - VIP Music Club
 19.55 - Zürich: Atletika, Zlatna liga
 20.40 - Monaco: Nogometni Supercup: Barcelona - Šahtar, prijenos
 22.40 - Vijesti na Drugom
 22.55 - Momci s Madisona, serija
 23.45 - Priče Ruth Rendell: Harm Done, mini-serija
 01.25 - Državnik novog kova 4, humoristična serija
 01.50 - Posebni dodaci, emisija o filmu
 02.30 - TV raspored

06:30 Lude 70-e, serija
 07:30 Kralj Queensa, serija
 08:30 Ezo TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 11:15 Rebelde, serija
 12:10 Otvori svoje srce, serija
 13:00 Lude 70-e, serija
 14:00 Kralj Queensa, serija
 15:00 IN magazin
 15:40 Superman 4, igrani film
 17:15 Vijesti Nove TV
 17:30 Baywatch, serija
 18:25 IN magazin by Bijele udovice
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Punisher, igrani film
 22:00 Carstvo zločina, igrani film
 23:40 Sliver, igrani film
 01:25 Ezo TV, tarot show
 02:25 Mafijaši početnici, igrani film
 03:55 Smrtonosni stisak, igrani film
 05:55 IN magazin by Bijele udovice
 06:30 Rebelde, serija
 07:10 Kraj programa

07.05 Pink Panther
 07.20 SpužvaBob Skockani
 07.45 Punom parom, kulinarski izazov

08.10 Korak po korak, humoristična serija
 08.45 Astro show, emisija
 11.35 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 12.00 U dobru i zlu, serija
 12.30 Rat u kući, serija
 12.55 Ekkluziv, magazin
 13.10 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.45 Tajna čokolade
 14.35 Heroji iz strasti, serija
 16.15 Korak po korak, humoristična serija
 16.40 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.10 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.35 U dobru i zlu, serija
 18.00 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Ubojita Jane, film, znanstveno-fantastični
 21.35 Robocop 2, film, akcijski
 23.35 Vijesti
 23.45 Otkucaji života, igrani film, triler
 01.25 Ubojita Jane, film, znanstveno-fantastični
 03.00 Astro Show, emisija

SUBOTA
29.8.2009.

06.05 - Najava programa
 06.10 - TV kalendar
 06.25 - Vrijeme je za jazz: Jon Faddis Quartet - Međunarodni dani jazz 2008.
 07.35 - Vijesti
 07.50 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Kauboji, američki film
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.20 - Kućni ljubimci
 10.55 - Normalan život, emisija o osobama s invaliditetom
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Prizma, multinacionalni magazin
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.40 - Reporter: Super zaraza
 15.40 - Znanstvene vijesti
 15.50 - Euromagazin: La Serenissima - venecijanske priče
 16.30 - Vijesti
 16.40 - Hrvatska kulturna baština: Omiš - grad gusara
 16.55 - Anina američka adresa, dok.film

18.15 - Lijepom našom: Senj
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - TV Bingo Show
 21.00 - Runjićeva večer, prijenos
 22.35 - Dnevnik 3
 23.10 - Zmajev poljubac, fim
 00.50 - Filmski maraton: Nestajanje, španjolski film
 02.30 - Filmski maraton: 200 cigareta, američki film
 04.10 - Skica za portret
 04.20 - Reporter: Super zaraza
 05.20 - Oprezno s anđelom, telenovela

07.00 - TV vodič
 07.05 - Najava programa
 07.10 - Disneyjevi crtići: Legenda o Tarzanu
 07.30 - Disneyjevi crtići: 101 dalmatinac
 07.55 - Na kraju ulice
 08.20 - Leo, serija za djecu
 08.45 - Pokusi koji su promijenili svijet (6/6)
 09.05 - Sportske igre mladih (9/12)

09.20 - Koga briga
 09.45 - Ekstremne životinje, dokumentarna serija
 10.15 - Briljanteen
 11.00 - Vip Music Club LP
 13.00 - Gimnazija, serija
 13.55 - Spa-Francorchamps: Kvalifikacijska utrka F1 za Veliku nagradu Europe, prijenos
 15.15 - KS automagazin
 15.45 - 4 zida
 16.20 - Put oko svijeta kroz 80 vrtova: Kina i Japan, dokumentarna serija
 17.20 - Ostarjeli lavovi, film
 19.05 - U vrtu pod zvijezdama
 19.35 - Garaža
 20.10 - Analiziraj ovo, film
 21.55 - Bitange i princeze 2, humoristična serija
 22.35 - Sportske vijesti
 22.45 - Nick Cave, snimka koncerta
 23.45 - Nove avanture stare Christine 2, humoristična serija
 00.10 - Noć u kazalištu - snimka predstave ili opera: Maškarate ispod kuplja
 01.40 - TV raspored

07.15 Atom, crtana serija

PRVI PROGRAM
HRT PONEĐJELJAK, 31.8.2009.. 14.45

LAŽI I PRIJEVARE (A OSTALO PREMA DOGOVORU) – francuski film (MENSONGES ET TRAHISONS ET AFFINITES, 2004.)

Vrlo duhovita i zabavna komedija ko-
 dobar način ismijava današnje društvo
 »izbombarirano«**senzacionalističkim**
 ma o popularnim osobama, a zapravo
 i potrošno. Kroz brojne duhovite situ-
 je ovo prvo dugometražno ostvarenje
 mladog pisca koji, ne bi li solidno zar-
 umjesto onoga što bi zaista htio, a ko-
 vlastite osjećaje, poglavito vezane uz
 francuski glumci Edouard Baer i Clotilde
 Uloge: Edouard Baer, Marie-Josée Croze,
 Eric Berger, Jean-Michel Lahmi, Jean
 Scenaristi: Laurent Tirard, Grégoire V
 Redatelj: Laurent Tirard
 Trajanje: 86'

07:45 Winx, crtana serija
 08:10 Pocoyo, crtana serija
 08:30 EZO TV, tarot show
 09:30 Nova lova, TV igra
 10:45 Red Bull X - fighters
 11:35 Kralj Queensa, serija
 12:05 Čarobnice, serija
 13:00 U sedmom nebu, serija
 13:50 Neka druga ljubav, igrani film
 15:40 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 16:25 Nad lipom 35, show
 17:20 Vijesti
 17:30 Kod Ane, kulinarski show
 18:10 Mr. Bean, serija
 18:40 Lud, zburjen, normalan
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Zaštićeni svjedok, igrani film
 21:35 Tvrtka, igrani film
 00:10 Punisher, igrani film
 02:10 Sliver, igrani film
 03:50 Carstvo zločina, igrani film
 05:25 Čarobnice, serija
 08.15 Eksploziv, magazin
 09.00 Tajna čokolade, telenovela
 09.55 Ulica Sezame
 10.50 Ben 10, crtana serija
 11.30 Otočna ekipa, reality drama
 11.55 Jesen stiže, dunjo moja, dramska serija
 12.50 Muškarac s crvenom cipelom, film, komedija
 14.20 Osveta šmokljana, igrani film, komedija
 15.55 Premier liga: Tottenham-Birmingham, prijenos
 18.00 Zvijezde Ekstra: 40 vrućih ljubavnih veza s filmskog seta (4. dio), zabavna emisija
 18.30 Vijesti
 19.05 Eksploziv, magazin
 20.00 Divlji zapad, igrani film, znanstveno-fantastični vestern

5
A
US SI
ja na vrlo
vo koje je
n vjestica-
o površno
nacije redatelj Laurent Tirard (kojemu
e) priča priču o životnim problemima
adivao, mora pisati isprazne biografije
ji, kroz svoj posao, preispituje i svoje
z djevojke. U filmu nastupaju izvrsni
vis Cornillac.
roze, Clovis Cornillac, Alice Taglioni,
a-Christophe Bouvet
Vigneron

21.40 Lovac, igrani film,
znanstveno-fantastični
23.15 Otkucaji života,
igrani film, triler
00.50 Osveta šmokljana,
igrani film, komedija

**NEDJELJA
30.8.2009.**

05.50 - Najava programa
05.55 - Lijepom našom:
Senj (1.)
06.55 - Euromagazin: La
serenissima -
venecijanske priče
07.30 - TV kalendar
07.45 - Vijesti
07.55 - Le Mystere de voix
Bulgare u svetom Donatu
09.25 - Ludi rimski carevi:
Komod, znanstveno-
obrazovna serija
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.20 - P.D.James: Smrt
sudskog vještaka,
mini-serija
12.00 - Dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Rijeka: More
14.00 - Dvostruki agent Duško
Popov - Tragom Jamesa
Bonda, dok. film
15.00 - Mir i dobro
15.35 - Jelovnici izgubljenog
vremena
16.00 - Vijesti
16.15 - Ča smo na ovom
svitu - dramska serija
17.15 - Narodna medicina,
dokumentarna serija
17.50 - Doktor Dolittle 2,
američki film
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Planet majmuna,
američki film

22.00 - Dnevnik 3
22.35 - Revolver,
američki film
00.30 - Narodna medicina,
dokumentarna serija
01.00 - Ludi rimski carevi:
Komod, znanstveno-
obrazovna serija
01.30 - Duhovni velikani:
Travnički svetac Petar
Barbarić dok. film
02.00 - Dvostruki agent Duško
Popov - Tragom Jamesa
Bonda, dok. film
02.55 - Reprizni program
03.10 - Le Mystere de voix
Bulgare u svetom Donatu
04.40 - Plodovi zemlje
05.30 - Rijeka: More

07.00 - TV vodič
07.20 - Najava programa
07.25 - Obitelj Addams
07.50 - Dvostruka zbrka, serija
08.15 - Banda iz Sugar Creeka
5: Problem s nastavnikom,
američki film
09.20 - Jura Hura (8/10)
09.50 - Duhovni velikani:
Travnički svetac Petar
Barbarić dok. film
10.20 - Biblija
10.30 - Sošice: Grkokatolička
liturgija, prijenos
12.00 - Fotografija u Hrvatskoj
12.10 - Sportske igre mladih
09. (9/12)
12.25 - Hannah Montana, serija
12.50 - Slikovnica
13.25 - Studio F1
13.50 - Spa-Francorchamps:
Formula 1 za Veliku
nagradu Belgije, prijenos
15.50 - Studio F1
16.15 - Cool Dry Place, film
17.55 - Poreč: Rukomet,
Međunarodni
prijateljski turnir: CO
Zagreb - Gummersbach,
prijenos
19.30 - Faros maraton,
reportaža
19.50 - Sportska popuna
20.10 - HNL - prijenos
22.10 - Sportske vijesti
22.20 - Azra
23.55 - Mini HNL
00.10 - Nove avanture stare
Christine 2, serija
00.30 - TV raspored

06:35 Atom, crtana serija
07:00 Winx, crtana serija
07:25 Pocoyo, crtana serija
07:45 Vratili smo se: Priča o
dinosaurima,
animirani film
08:50 Kralj Queensa, serija

09:50 Magazin Lige prvaka
10:20 Automotiv, auto-moto
magazin
10:50 Novac,
business magazin
11:20 Specijal - Mračne tajne
čuvenih utvrda,
dokumentarni film
12:10 Lanac sudbine, serija
13:00 Mafija, igrani film
14:30 Tvrtka, igrani film
17:10 Vijesti
17:20 Mr. Bean, serija
17:50 Naša mala klinika, serija
18:40 Lud, zbunjen, normalan
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Nad Lipom 35, show
21:00 Moj dečko se ženi, film
22:45 Red carpet,
showbiz magazin
23:40 Televizijska posla, serija
00:40 Zaštićeni svjedok, film
02:10 Večer s Martinom
Lawrenceom, film
03:50 Red carpet
04:40 Kralj Queensa, serija
05:30 Televizijska posla, serija

07.30 Jesen stiže, dunjo moja,
dramska serija
08.20 Skrivene poruke, serija
08.45 Ulica Sezame
09.35 Ben 10, crtana serija
10.15 Otočna ekipa,
reality drama
10.40 Red Bull Air Race:
Budimpešta, sportsko-
dokumentarna emisija
11.15 Bibin svijet, serija
11.45 Mjenjačnica,
zabavna emisija
12.35 Zavodnik, igrani film,
komedija
13.55 Tony - Arena Zagreb,
snimka koncerta
15.35 Divlji zapad, igrani film,
znanstveno-fantastični
vestern
17.15 Odred za čistoću,
dokumentarna emisija
17.45 Ekkluziv, magazin
18.30 Vijesti
19.05 Nadreality Show,
zabavna emisija
(dvije epizode)
20.00 Prokletstvo Pinka
Panthera, film, komedija
21.50 CSI: Miami, serija
22.40 U njenu obranu,
igrani film, triler
00.15 Lovac, igrani film,
znanstveno-fantastični

**PONEDJELJAK
31.8.2009.**

06.00 - Najava programa
06.05 - Hrvatska uživo

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.08 - Čarolija 10, serija
10.00 - Vijesti
10.10 - Vijesti iz kulture
10.15 - Istraživanje divljine:
Arktik, dok. serija
11.15 - Oprah Show
12.00 - Dnevnik
12.30 - Oprezno s anđelom
13.20 - Idemo u Ameriku
14.05 - Jelovnici izgubljenog
vremena: Istina i
neistina o polpetama
14.30 - Vijesti
14.45 - Laži i prijevar (a
ostalo prema dogovoru),
francuski film
16.10 - Hrvatska kulturna
baština
16.35 - Rijeka Hrvatske:
Cetina, dok. serija
17.10 - Sam na svom putu,
dokumentarni serija
17.45 - Hrvatska uživo - Vijesti
17.55 - Kazalište u kući, serija
19.30 - Dnevnik
20.10 - Čarolija 10, serija
21.05 - Korner
22.00 - Potrošački kod
22.35 - Dnevnik 3
23.10 - Emocije - sluge i
gospodari: Formula
za sreću, znanstveno-
obrazovna serija
23.45 - Deadwood 2, serija
00.30 - Zvezdane staze:
Voyager 3, serija
01.15 - U uredu 3, serija
01.35 - Falcon Beach 2, serija
02.20 - Ksenia - princeza
ratnica 2, serija
03.05 - Skica za portret
03.10 - Na rubu znanosti:
Jacob Lieberman -
znanost o svjetlosti (2.)
03.50 - Korner
04.40 - Potrošački kod
05.10 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
06.55 - Šaolinski obračun
07.15 - Dexterov laboratorij
07.40 - Na kraju ulice
07.55 - Ljubitelji dječjeg
svijeta
08.10 - Moji su roditelji
izvanzemaljci, serija
08.35 - Waterloo Road 2, serija
09.30 - Vip Music Club
10.00 - Ally McBeal 4, serija
10.45 - Dragi John 2, serija
11.10 - Prijatelji 4, serija
11.30 - Prijatelji 4, serija
11.55 - Veliki uspjesi
hrvatskog sporta -
Wimbledon, polufinale
2001.: Ivanišević - Henman
13.25 - Obični ljudi, TV serija
14.10 - Direkt

14.35 - Treća dob, emisija za
umirovljenike
15.20 - Ljudi i putovi -
Libijskom pustinjom,
tragom starih karavanskih
putova - dok.film
16.20 - Falcon Beach 2, serija
17.05 - Ksenia - princeza
ratnica 2, serija
17.50 - VIP Music Club
18.25 - Vijesti na Drugom
18.40 - Crtani film
18.55 - Zagreb: Atletika,
GP miting
21.10 - Vijesti na Drugom
21.25 - Odmori se, zaslužio
si 2 - TV serija
22.05 - Momci s Madisona
22.55 - Ciklus aliena i predatora:
Alien 1, američki film
00.35 - Na rubu znanosti:
Jacob Lieberman -
znanost o svjetlosti (2.)
01.15 - TV raspored

06:30 Lude 70-te, serija
07:30 Kralj Queensa, serija
08:30 EZO TV, tarot show
09:30 Nova lova, TV igra
11:05 Rebelde, serija
12:00 Otvori svoje srce, serija
12:55 IN magazin
13:35 Inspektor Rex, serija
14:30 Baywatch, serija
15:25 Moj dečko se ženi, film
17:15 Vijesti
17:30 Inspektor Rex, serija
18:25 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Lud, zbunjen, normalan
21:00 Ne zaboravi stihove,
glazbeni kviz
22:00 Privatna praksa, serija
22:55 Mr. Bean, serija
23:25 Vijesti
23:40 Seinfeld, serija
00:10 Baywatch, serija
01:00 Život na sjeveru, serija
01:50 EZO TV, tarot show
02:50 Zabranjeni ples, film
04:25 Seinfeld, serija
04:50 Život na sjeveru, serija
05:40 IN magazin
06:15 Rebelde, serija
07:00 Kraj programa

07.00 Pink Panther
07.15 SpužvaBob Skockani
07.40 Punom parom,
kulinarski izazov
08.05 Korak po korak,
humoristična serija
08.35 Astro show, emisija
11.20 Kako sam upoznao vašu
majku, serija
11.50 U dobru i zlu, serija
12.15 Rat u kući, serija
12.45 Ekkluziv, magazin

13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.50 Tajna čokolade
 14.45 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.20 Korak po korak, serija
 16.50 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.40 U dobru i zlu, serija
 18.05 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Rocky 3, igrani film, sportska drama
 21.40 Tigar i zmaj, film, akcijski
 23.45 Vijesti
 23.55 Noć pokera, show
 01.30 U njenu obranu, igrani film, triler
 03.05 Noć pokera, show
 04.35 Astro show, emisija

**UTORAK
1.9.2009.**

05.55 - Najava programa
 06.00 - Treća dob, emisija za umirovljenike
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.08 - Čarolija 10, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Istraživanje divljine: Australsko crveno srce, dokumentarna serija
 11.15 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Idemo u Ameriku
 14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Ražnjevi i rešetke vatrene prošlosti
 14.30 - Vijesti
 14.40 - Butch Cassidy i Sundance Kid, film
 16.35 - Rijeke Hrvatske: Zmanja, dok.serija
 17.10 - Sam na svom putu, dokumentarna serija
 17.45 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.55 - Kazalište u kući, serija
 18.30 - Hrvatska uživo
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Čarolija 10, serija
 21.05 - Boje turizma
 21.55 - Faraoni koji su izgradili Egipat, dokumentarna film
 22.50 - Dnevnik 3
 23.25 - Renesansa u Dalmaciji: Između krilatog lava i polumjeseca, dok.serija
 00.00 - Deadwood 2, serija

00.45 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
 01.30 - U uredu 3, serija
 01.50 - Falcon Beach 2, serija
 02.35 - Velemajstor 1, serija
 03.20 - Ksena - princeza ratnica 2, serija
 04.05 - Skica za portret
 04.20 - Boje turizma
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - Šaolinski obračun
 07.15 - Dexterov laboratorij
 07.40 - Na kraju ulice
 07.55 - Ljubitelji dječjeg svijeta
 08.10 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 08.35 - Waterloo Road 2, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 4, serija
 10.45 - Dragi Johnne 2, serija
 11.10 - Prijatelji 4, serija
 11.30 - Prijatelji 4, serija
 12.00 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta - Wimbledon, finale 2001.: Ivanišević - Rafter
 13.45 - Obični ljudi, TV serija
 14.30 - U potrazi za džambasima, emisija pučke i predajne kulture
 15.00 - Među nama: Umjetna oplodnja
 15.55 - Posljednji rajevi: Kilimandžaro, dok.film
 16.50 - Falcon Beach 2, serija
 17.35 - Ksena - princeza ratnica 2, serija
 18.25 - Vijesti na Drugom
 18.40 - U vrtu pod zvijezdama
 19.10 - Johnny Bravo
 19.30 - Vip Music Club
 20.05 - Velemajstor 1, serija
 20.50 - Vijesti na Drugom
 21.05 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija
 21.45 - Momci s Madisona
 22.35 - Ciklus aliena i predatora: Alien 2, američki film
 00.45 - Drugi format: Nagrada Europske unije i studio Up
 01.20 - TV raspored

06.30 Lude 70-te, serija
 07.30 Kralj Queensa, serija
 08.30 EZO TV, tarot show
 09.30 Nova lova, TV igra
 11.10 Rebelde, serija
 12.05 Otvori svoje srce, serija
 13.00 IN magazin
 13.40 Inspektor Rex, serija
 14.35 Baywatch, serija
 15.30 Zabranjeni ples, film
 17.15 Vijesti
 17.30 Inspektor Rex, serija

18.25 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Lud, zburjen, normalan
 21.00 Kako ja kažem, film
 22.45 Mr. Bean, serija
 23.15 Vijesti
 23.30 Seinfeld, serija
 00.00 Baywatch, serija
 00.55 Život na sjeveru, serija
 01.50 EZO TV
 02.50 Opasna afera, film
 04.25 Seinfeld, serija
 04.50 Život na sjeveru, serija
 05.40 IN magazin
 06.15 Rebelde, serija
 07.00 Kraj programa

07.25 Pink Panther
 07.40 SpužvaBob Skockani
 08.00 Punom parom, kulinarski izazov
 08.25 Korak po korak, serija
 09.00 Astro show, emisija
 11.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 12.10 U dobru i zlu, serija
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.50 Tajna čokolade
 14.45 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
 16.20 Korak po korak, serija
 16.50 Pod istim krovom, humoristična serija
 17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 17.40 U dobru i zlu, serija
 18.05 Rat u kući, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Bibin svijet, serija
 20.35 Kobne strasti, igrani film, komedija
 22.05 CSI: New York, serija
 23.00 Vijesti
 23.10 Noć pokera, show
 00.45 Tigar i zmaj, film, akcijski
 02.40 Noć pokera, show
 04.10 Astro show, emisija

**SRIJEDA
2.9.2009.**

05.50 - Najava programa
 05.55 - Među nama: Umjetna oplodnja
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.08 - Čarolija 10, serija

10.00 - Vijesti
 10.15 - Istraživanje divljine: Kondo, dok. serija
 11.15 - Oprah Show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Oprezno s anđelom
 13.20 - Idemo u Ameriku
 14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Šarani za sve stolove
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Čudom preživjeli 2: Strahota na Zambezijsu, dokumentarna serija
 15.35 - Čudom preživjeli 2: Zaronili u opasnost, dokumentarna serija
 16.25 - Skica za portret
 16.35 - Rijeke Hrvatske: Krka, dokumentarna serija
 17.10 - Sam na svom putu, dokumentarna serija
 17.45 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.55 - Kazalište u kući, serija
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Čarolija 10, serija
 21.05 - Svježa krv, film
 23.00 - Dnevnik 3
 23.35 - Renesansa u Dalmaciji, dokumentarna serija
 00.10 - Deadwood 2, serija
 00.55 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija
 01.40 - U uredu 3, serija
 02.00 - Falcon Beach 2, serija
 02.45 - Velemajstor 1, serija
 03.30 - Ksena - princeza ratnica 2, serija
 04.10 - Čudom preživjeli 2: Strahota na Zambezijsu, dokumentarna serija
 05.00 - Skica za portret
 05.05 - Oprezno s anđelom

06.50 - Najava programa
 06.55 - Šaolinski obračun
 07.15 - Dexterov laboratorij
 07.40 - Na kraju ulice
 07.55 - Ljubitelji dječjeg svijeta
 08.10 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija
 08.35 - Waterloo Road 2, serija
 09.30 - Vip Music Club
 10.00 - Ally McBeal 4, serija
 10.45 - Dragi Johnne 2, humoristična serija
 11.10 - Prijatelji 4, humoristična serija
 11.30 - Prijatelji 4, humoristična serija
 12.00 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta - skijanje, ZOI 2002.: Kombinacija - Janica Kostelić
 13.50 - Obični ljudi, TV serija
 14.35 - Mijenjam svijet: Pegasus
 15.00 - Riječ i život: Što traži

pomirenje?

15.55 - Posljednji rajevi: U zemlji plemena Masai (Kenija, Afrika), dokumentarni film
 16.50 - Falcon Beach 2, serija
 17.35 - Ksena - princeza ratnica 2, serija
 18.25 - Vijesti na Drugom
 18.40 - U vrtu pod zvijezdama
 19.10 - Johnny Bravo
 19.30 - VIP Music Club
 20.05 - Velemajstor 1, serija
 20.50 - Vijesti na Drugom
 21.05 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija
 21.45 - Momci s Madisona
 22.35 - Ciklus aliena i predatora: Alien 3, američki film
 00.25 - Scientia croatica
 01.05 - TV raspored

06.30 Lude 70-te, serija
 07.30 Kralj Queensa, serija
 08.30 EZO TV, tarot show
 09.30 Nova lova, TV igra
 11.05 Rebelde, serija
 12.00 Otvori svoje srce, serija
 12.55 IN magazin
 13.35 Inspektor Rex, serija
 14.30 Baywatch, serija
 15.25 Kako ja kažem, film
 17.15 Vijesti
 17.30 Inspektor Rex, serija
 18.25 IN magazin
 19.15 Dnevnik Nove TV
 20.00 Naša mala klinika, serija
 20.50 Plavi demon, igrani film
 22.40 Zakon brojeva, serija
 23.35 Vijesti
 23.50 Seinfeld, serija
 00.15 Baywatch, serija
 01.10 Život na sjeveru, serija
 02.00 EZO TV, tarot show
 03.00 Šarlatan, igrani film
 04.25 Seinfeld, serija
 04.50 Život na sjeveru, serija
 05.40 IN magazin
 06.15 Rebelde, serija
 07.00 Kraj programa

07.25 Pink Panther
 07.40 SpužvaBob Skockani
 08.00 Punom parom, kulinarski izazov
 08.25 Korak po korak, humoristična serija
 09.00 Astro show, emisija
 11.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
 12.10 U dobru i zlu, serija
 12.40 Rat u kući, serija
 13.05 Ekkluziv, magazin
 13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
 13.50 Tajna čokolade, serija
 14.45 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)

16.20 Korak po korak, humoristična serija	09.08 - Čarolija 10, serija	06.50 - Najava programa	22.35 - Vip Music Club LP	08.00 Punom parom, kulinarski izazov
16.50 Pod istim krovom, humoristična serija	10.00 - Vijesti	06.55 - Šaolinski obračun, crtana serija	00.35 - Drugi red partera, emisija o kazalištu	08.25 Korak po korak, serija
17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija	10.15 - Prirodni svijet: Losovi u dolini, dok. film	07.15 - Dexterov laboratorij, crtana serija	01.15 - TV raspored	09.00 Astro show, emisija
17.40 U dobru i zlu, humoristična serija	11.10 - Oprah Show	07.40 - Na kraju ulice		11.45 Kako sam upoznao vašu majku, serija
18.05 Rat u kući, serija	12.00 - Dnevnik	07.55 - Ljubitelji dječjeg svijeta	06.30 Lude 70-te, serija	12.10 U dobru i zlu, humoristična serija
18.30 Vijesti	12.30 - Oprezno s anđelom	08.10 - Moji su roditelji izvanzemaljci, serija	07.30 Kralj Queensa, serija	12.40 Rat u kući, humoristična serija
18.55 Ekkluziv, magazin	13.20 - Idemo na put	08.35 - Waterloo Road 2, serija	08.30 EZO TV, tarot show	13.05 Ekkluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija	14.05 - Jelovnici izgubljenog vremena: Novi život prastare žitarice	09.30 - Vip Music Club	09.30 Nova Iova, TV igra	13.20 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov	14.30 - Vijesti	10.00 - Ally McBeal 4, serija	11.20 Rebelde, serija	13.40 Tajna čokolade, telenovela
20.00 CSI: New York, serija	14.40 - Julia, američki film	10.45 - Dragi Johne 2, humoristična serija	12.15 Otvori svoje srce, serija	14.45 Heroji iz strasti, serija (dvije epizode)
20.50 Kost, kriminalistička serija (dvije epizode)	16.35 - Rijeke Hrvatske: Neretva, dok.serija	11.10 - Prijatelji 4, humoristična serija	13.10 IN magazin	16.20 Korak po korak, humoristična serija
22.25 CSI: New York, kriminalistička serija	17.10 - Sam na svom putu, dokumentarna serija	11.30 - Prijatelji 4, humoristična serija	13.50 Inspektor Rex, serija	16.50 Pod istim krovom, humoristična serija
23.20 Vijesti	17.45 - Hrvatska uživo - Vijesti	12.00 - Veliki uspjesi hrvatskog sporta - skijanje, ZOI 2002.: Veleslalom i slalom - Janica Kostelić	14.45 Baywatch, serija	17.15 Kako sam upoznao vašu majku, serija
23.30 Red Bull Air Race: Budimpešta, sportsko-dokumentarna emisija	17.55 - Kazalište u kući, serija	13.45 - Obični ljudi, TV serija	15.40 Šarlatan, igrani film	17.40 U dobru i zlu, humoristična serija
00.00 Noć pokera, show	19.30 - Dnevnik	14.30 - Drugo mišljenje: Pravo na dijagnozu	17.15 Vijesti	18.05 Rat u kući, humoristična serija
01.35 CSI: New York, serija (dvije epizode)	20.10 - Čarolija 10, serija	15.00 - Trenutak spoznaje	17.30 Inspektor Rex, serija	18.30 Vijesti
03.05 Noć pokera, show	21.05 - U objektivu	15.50 - Tajni Rim, dokumentarni film	18.25 IN magazin	18.55 Ekkluziv, magazin
04.35 Astro show, emisija	21.40 - Domaći dokumentarni film	16.50 - Falcon Beach 2, serija	19.15 Dnevnik Nove TV	19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
ČETVRTAK 3.9.2009.	22.15 - Kratki susreti	17.35 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija	20.00 NAVY CIS, serija	19.35 Punom parom, kulinarski izazov
	22.50 - Dnevnik 3	18.25 - Vijesti na Drugom	20.50 Ugovor, igrani film	20.00 Mjenjačnica, zabavna emisija
05.50 - Najava programa	23.25 - Renesansa u Dalmaciji, dokumentarna serija	18.40 - U vrtu pod zvijezdama	22.40 Zakon brojeva, serija	20.55 Uvod u anatomiju, serija (dvije epizode)
05.55 - Riječ i život: Što traži pomirenje?	00.00 - Deadwood 2, serija	19.10 - Johnny Bravo, crtana serija	23.35 Vijesti	22.25 CSI: New York, serija
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska	00.45 - Zvezdane staze: Voyager 3, serija	19.30 - VIP Music Club	23.50 Seinfeld, serija	23.20 Vijesti
07.05 - Vijesti	01.30 - U uredu 3, serija	20.05 - Velemaistor 1, serija	00.15 Baywatch, serija	23.35 Noć pokera, show
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska	01.50 - Falcon Beach 2, serija	20.50 - Vijesti na Drugom	01.10 Život na sjeveru, serija	01.05 Kost, serija (dvije epizode)
07.35 - Vijesti	02.35 - Velemaistor 1, serija	21.05 - Odmori se, zaslužio si 2 - TV serija	02.00 EZO TV, tarot show	02.35 Noć pokera, show
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska	03.20 - Ksenia - princeza ratnica 2, serija	21.45 - Momci s Madisona	03.00 Bez milosti, igrani film	04.10 Astro show, emisija
	04.00 - Skica za portret		04.45 Seinfeld, serija	
	04.05 - U objektivu		05.10 Život na sjeveru, serija	
	04.35 - Kratki susreti		06.00 IN magazin	
	05.05 - Oprezno s anđelom		06.35 Rebelde, serija	
			07.10 Kraj programa	
				
			07.25 Pink Panther, crtana serija	
			07.40 SpužvaBob Skockani, crtana serija	

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 petkom u 15,10 sati.

KRONIKA

Polusatna televizijska emisija na hrvatskom jeziku »Kronika« emitira se na subotičkoj TV K23 nedjeljom 13 sati, i na somborskoj TV Spekter, također nedjeljom u 13 sati.

»Kronika tjedna« nedjeljom od 12,30 na YU ECO televiziji

Polusatna emisija »Kronika tjedna«, u produkciji NIU »Hrvatska riječ«, emitira se svake nedjelje od 12 i 30 sati na kanalu RTV YU ECO. U »Kronici« bilježimo i tumačimo događaje važne za život hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini, predstavljamo ljude, njihove poslove i običaje. Podjećamo na povijest, ali govorimo i o budućnosti ove zajednice. Radijska emisija »Kronika« emitira se na valovima Radio Sombora, nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se svake druge subote u 16,30 na RTV2 a repriza utorkom u 12,10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU
RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

• Najava programa • Večernji dnevnik • Agencijske vijesti iz zemlje • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija • Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorokom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorokom) • 'Putokazi' (srijedom) • 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • »DW Aktualno« - regionalni magazin Radija Deutsche Welle (utorokom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena«

- emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, Vojvodanski tjedan, Kronologija, zabavna glazba • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba • 20,00 'Stazama agrara', narodna glazba • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba) • 18,30 'Deutsch - warum nicht?' - tečaj njemačkog jezika Radija Deutsche Welle • 19,30 »Putnici kroz vrijeme« - emisija za djecu Hrvatskoga radija • 20,00 'Ljudi nizine' - talk show Bele Franciskovića • 20,30 Narodna glazba • 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

	PRIMO DOVOLJA NE PORLA	YTONI DOYORINCI	GRADAO GLAZBU ZA KUMI	INDOLNO BOZARST VO NEBA	BOZANEN PRILATELA	PRITHCO NAJLUPA LELA	SEVILE	PLUKOVEN TRIPER DILENEC	POČITAN OVANAH	PROPELLO	POZMATA SPORTSKA TV DIESLA NEJULJICA	NAS POI JENICAR DANES	STNA DOBIT ITURU
BIVŠI VODITELJI TV SHOWA "MOJI TATA JE BOLJA OD TVOJE TATE"													
NAŠA BR- SA DOBOU- NABICA IZ "BULVE"													
VRHOTA MALJUNA INVOČI									TELITA PODANIK MUŠKI LH IZ SERISA "ORAN"				
ZASTOP ZAKLEBA						URBUICA IZ TABJE DE UASAT "ISPOKNIK"							NAS KON- POZTOR JOSEF ("ADEL / MAMA")
TRUKA U KARLOVCU							GLUMAC NESSON "ODVARE- NOST" ORIJONAH					VOOK TALLAK- SKA GLUMI- CA LUDOW BAMAPAGE	
TRISLAV KRAČE			IZGRED "HINCES" RUKA U TURSKEU URAS							GLUMICA VAROALOS MORSKA VAVUICA			
GLUMICA HUPWITREH					OSTIVAN- LJENOST SPINAL TV ZAKAVLA- ČICA								
PRVO SLOVO ARCEDE		ZVJEZDE OVAN ETO TI CAI						BRAG OO BAŽENJA TRISTILNA BLURA					
DELVICE			MADAR ANTUN OTON ROD MOJATA						GLAVNI ORAO TOGOA ZIMANOST D TOPLIN				
PRIMEDLA REDARCLIA BROKATSKO TJEDNIKA "KVISKOTERE"	GLAVNA INVIOČI SOKTA JANJUNA					JUDASKA POBLOGA "RO CIVICARI"							POZMATA BODEL U BERLINU Informa- SINETRA)
PUČVALA YOU HAD AM										EPENA ZAPADNI MONGOLI KURDOKI			
NAJMANJI PULIZI- NOL WOLFGANG					POMORSKI POČIV U POMOC FLUOR			ROTHRI- JANAC BRIDISTVA PROTV BOL- LISTI LARA					
NOVAL			LITVANI SABAJITI SEKMATOV TIZETELI								BRKOLA TESLA GRIN BOG RATA		
PUZ TURSKI FLORAC				SEKAK "BI-ERI"			DUGAČKI DOŠADNI GOVORI GLUMAC CRIBSE						
PUČVALA "WOST IN MY SOCIETY"													
KUBANEN PREPONAS GARCIA						REARSKA MREŽA VELIKIH DRAJNINI BALTA						"WIKUL" TRISKA JEDINICA	
SAY NA MALLON				GLUMICA SAMME					DEGA- VANE KOLANDRA KLEMAN				

RJEŠENJE KRIŽALJKE